יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט!

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 203 | Łódź, Piątek, 30 sierpnia 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, א׳ אלול תרצ״ה | № 203

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

בעלגישע קעניגין דערהרג'עט
אין אנ'אויטא-קאטאסטראפע אין דער שווייץ

ל ו צ ע ר ן, 29 (ספ. טעל.)

אין קוסנאכט איז פארגעקומען א אויטא-קאטאסטראפע אין וועלכער די בעלגישע קעניגין איז דערהרגעט געווארען.

אין מאמענט ווען די קאטאסטראפע איז פארגעקומען האט דער קעניג געפיהרט דעם אויטא. דער שאפער איז געזעסען אויף דעם הינטערשטען זיץ. צוליב סיבות, וואס זענען נאך נישט אויפגעקלערט געווארען, האט דער קעניג פערלוירען די קאנטראל איבער'ן אויטא, וועלכער איז אוועק אין דער ריכטונג פון דער אזיערע.

די קעניגין איז ביים צוזאמענשטויס מיט א בוים דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט. דער קעניג איז לייכט פערוואונדעט.

ב ר י ס ע ל, 29 (ספ. טעל.)

די ידיעה וועגען טראגישען טויט פון דער קעניגין און די זארג וועגען געזונד פון קעניג האט אין בעלגיען געמאכט אנ'ערשיטערענדען איינדרוק.

אויף אלע עפענטליכע בנינים זענען ארויסגעהאנגען געווארען טרויער-פעהנער. די פארשטעלונגען אין טעאטערס און קינאס זענען אפגערופען ווארען. א סך געשעפטען זענען געשלאסען. די גאסען זענען פול מענשען, וואס ווארטען אויף ראדיא-קאמוניקאטען וועגען קעניג'ס געזונד-צושטאנד.

ב ר י ס ע ל, 29 (ספ. טעל.)

פון אלע זייטען קומען אן קאנדאלענץ-דעפעשען צוליב'ן טראגישען טויט פון דער בעלגישער קעניגין.

ב ר י ס ע ל, 29 (ספ. טעל.)

בעלגיען איז צום צווייטען מאל אויפגעשוידערט געווארען צוליב'ן טויט פון א מיטגליד פון הערשענדען הויז. ערשט מיט א יאהר צוריק און נעמליך ,דעם 17 פעברואר, איז ביי טראגישע אומשטענדען אומגעקומען קעניג אלבערט דער ערשטער בעת אנ'אויספלוג אין די בערג.

דעם טראן האט דאן בעשטיגען פירשט לעאפאלד, וועלכער איז שוין דאן געווען פערהייראט מיט דער עסטרייכישער פירשטין, א ברידערן-טאכטער פון שוועדישען קעניג גוסטאוו.

ווי אזוי איז געשעהן די קאטאסטראפע

ל ו צ ע ר ן, 29 (ספ. טעל.)

לויט ווי עס דערצעהלט דער קעניג לעאפאלד האט די קעניגין אסטריד, בעת'ן פאהרען אויפגעוויקעלט א מאפע פון דער געגענד, בכדי זיך צו בעקענען מיט'ן וועג. אין א געוויסען מאמענט האט זיך דער קעניג אריבערגעבויגען, בכדי אריינצוקוקען אין דער מאפע. אין דעם דאזיגען מאמענט פון נישט-אויפמערקזאמקייט האט שוין דערפיהרט צו דער קאטאסטראפע. דער אויטא איז אראפ פון שאסעע און האט זיך אנגעקלאפט אין א בוים.

דער קעניג און קעניגין זענען ארויסגעווארפען געווארען פון אויטא. די קעניגין האט אנגעקלאפט מיט'ן קאפ אין בוים און איז שטערבליך פערוואונדעט געווארען. דער שאפער, וואס איז פערבליבען אין אויטא איז צוזאמען מיט דער מאשין אריין אין דער אזיערע. ער איז אבער געבליבען אונבעשעדיגט.

די קינדער ווייסען נאך נישט

ב ר י ס ע ל, 29 (ספ. טעל.)

„ליענדעפענדיענס בעלזש" מעלדעט, אז די קעניגליכע קינדער, וועלכע זענען צוריקגעקומען פון שווייצאריען ווייסען נאך נישט פון דער טראגעדיע, וואס האט געטראפען זייער מוטער. קיינער האט ביז איצט נישט געוואגט צו מעלדען די קינדער וועגען אומגליק.

טרויער אין שוועדען

ש ט א ק ה א ל ם, 29 (ספ. טעל.)

גאנץ שוועדען איז געהילט אין טרויער צוליב'ן טראגישען טויט פון דער בעלגישער קעניגין.

פירשט קארל, דער ברודער פון דער קעניגין אסטריד, האט דער ערשטער דערהאלטען די ידיעה און זי מיטגעטיילט זיין פאטער וועמענס פערצווייפלונג איז געווען אונבעשרייבליך.

ל ו צ ע ר ן, 29 (ספ. טעל.)

דער קערפער פון דער קעניגין אסטריד איז איבערגעפיהרט געווארען פון קוסנאכט אין דער ווילע „האזליהארן". דער קעניג איז געבליבען א גאנצען פארמיטאג אויף דער קני ביים קערפער פון דער פערשטארבענער.

קאנדאלענץ-דעפעשע פון מלוכה-פרע-זידענט, פרעמיער און אויסערן-מיניסטער

וו א ר ש א, 29 (טעלעפאניש)

דער מלוכה-פרעזידענט האט ארויסגעשיקט צום בעלגישען קעניג לעאפאלד דעם דריטען פאלגענדע דעפעשע:

„איך בין טיף גערירט פון דער טראגישער ידיעה וועגען טויט פון דער בעלגישער קעניגין, וואס האט אזוי שרעקליך געטראפען אייער קעניגליכע האהייט און דאס בעלגישע פאלק.

איך בעט אייער קעניגליכע האהייט אנצונעמען אויסדרוקען פון מיין טיפסטען מיטגעפיהל, ווי אויך פון דער פערעהרונג, וואס עס פיהלט דאס גאנצע פוילישע פאלק".

פרעמיער סלאוועק האט ארויסגעשיקט צום בעלגישען פרעמיער וואן-זעעלאנד פאלגענדע דעפעשע:

איך בין גערירט פון דער ידיעה וועגען טראגישען טויט פון דער בעלגישער קעניגין. איך בעט אייער עקסעלענץ אנצונעהמען אויסדריקען פון אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל פון דער פוילישער רעגירונג.

דער אויסערן-מיניסטער בעק ,האט איבערגעשיקט דעם בעלגישען אויסערן-מיניסטער וואן-זעעלאנד פאלגענדע דעפעשע:

מיט דער טיפסטער ריהרונג האב איך זיך דערוואוסט וועגען שרעקליכען צופאל, וואס האט אויף א אכזריות'דיגען אופן צוגערויבט ביים בעלגישען פאלק זיין געליבטע קעניגין.

גרויסע דיסקוסיע וועגן „תרבות"
אויפ'ן קאנגרעס אין לוצערן

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

אויפ'ן פלענום איז פארגעקומען א דיסקוסיע וועגען „תרבות". מיט א גרויסען רעפעראט אין דער פראגע איז ארויסגעטרעטען בערל קאצע-נעלענסאן. מיט א שארפער אפאזיציאנעלער רעדע איז ארויסגעטרעטען הרב מאיר בערלין. ער האט ערקלערט, אז דער טראדיציאנעלער יודישער קול-טור, שטעלט מען איצט אקעגען די ציוניסטישע קולטור. גרינבוים איז ארויסגעטרעטען מיט א גרויסער רעדע, אין וועלכער ער האט פערטיידיגט די וועלטליכע יודישע קולטור. די דיסקוסיע דויערט ווייטער.

שטארקע מיינונגס - פערשידענהייטען אין דער עליה - קאמיסיע

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער קאמיסיע פאר עליה, האבען די לינקע געפאדערט, אז ביי דער פערטיילונג פון סערטיפיקאטען זאלען די חלוצים בעקומען 60 פראצענט. גרינבוים איז ארויסגעטרעטען פאר א פערטיילונג פון 50 פראצענט פאר חלוצים, און 50 פראצענט בעלי-מלאכות און האנדווערקער. מז רחי פאדערט, אז די פערטיילונג פון די סערטיפיקא טען זאל זיין א פראפארציאנעלע.

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער פאליטישער קאמיסיע זענען ארויס-געטרעטען מיט רעפעראטען אוסישקין און בן-גוריון.

נייע קאנצעפציע וועגען דער קומענדי-גער עקזעקוטיווע

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

די ארבייטער-פראקציע האט ארויסגערוקט א נייע קאנצעפציע געגען דער עקזעקוטיוו-בילדונג, זיי לעגען פאר, אז סאקאלאוו זאל איבערנעהמען די פרעזידענטור און וויצמאן זאל ווערען פאלי-טישער לייטער. וויצמאן אבער ערקלערט, אז זיין אמט אין דער עקזעקוטיוו קאן נאך זיין פער-[illegible] מיט דער פרעזידענטור, קיין עהרען-אמט וויל ער נישט אננעהמען. אויף דעם פארשלאג, אז וויצמאן זאל ווערען עהרען-פארזיצער פון דער עקזעקוטיווע האט ער ערקלערט, אז ער קאן נאר אננעהמען אנ'אמט, אין וועלכען ער קאן זיין אקטיוו.

יודענשטאטלער פאדערן איבערצוריי-סען דעם טראנספער - אפמאך

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

די יודענשטאטלער האבען אריינגעטראגען א רעזאלוציע געגען טראנספער - אפמאך. אין דער רעזאלוציע ווערט פערלאנגט, אז אלע ציוניס-טישע ארגאנען זאלען אויפהערען דירעקט אדער אונדירעקט צו האנדלען מיט דייטשלאנד. דער טראנספער-אפמאך זאל איבערגעריסען ווערען.

וואס וויל דער „מזרחי"

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

די מזרחי שטעלען פאלגענדע בעדינגונגען ביי זייער אריינטריט אין עקזעקוטיוו:

1) עס זאל געשאפען ווערען א דעפארטאמענט פאר רעליגיעזע ענינים און אלס לייטער זאל בע-שטימט ווערען א פארשטעהער פון מזרחי.

2) מזרחי בעקומט פון יעדען שעדיול 16 פראצענט סערטיפיקאטען, לויט דער פראפארציע פון דעלעגאטען אין איצטיגען קאנגרעס.

3) אין יעדען קיבוץ, וועלכער ווערט אויסגע-האלטען דורך נאציאנאלע פאנדען מוז אנגענומען ווערען א שוחט, וועלכער זאל האבען דעם אויפזיכט אויף כשרות.

4) מזרחי בעקומט א פראפארציאנעלע פער-טרעטערשאפט אין אלע ציוניסטישע אינסטאנצען

5) מזרחי פערלאנגט דריי ערטער אין דער עקזעקוטיוו.

די גרופע „ב" האט ערקלערט, אז זי וועט אריינטרעטען אין דער עקזעקוטיוו נאר דעמאלט, ווען איהר פארשטעהער וועט בעקומען די לייטונג אין ארגאניזאציע-דעפארטאמענט.

קאנגרעס קאנדאלירט צום טויט פון דער בעלגישער קעניגין

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

דער טראגישער טויט פון דער בעלגישער קעניגין האט געמאכט א רושם אויפ'ן קאנגרעס דאס פרעזידיום האט אוועקגעשיקט א קאנדאלענץ דעפעשע צו דער בעלגישער רעגירונג. די פעהנער אויפ'ן קאנגרעס-בנין זענען אראפגעלאזט ביז א העלפט פון דער מאשטע.

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

אויף דער פלענאר-זיצונג איז פארגעלייענט גע ווארען א קאנדאלענץ-מעלדונג וועגען טויט פון דער בעלגישער קעניגין, און עס איז אנגעוויזען געווארען, אז דאס בעלגישע פאלק האט זיך שטענ דיג בעצויגען מיט סימפאטיע צו יודען.

מארגען וועט קיין פלענאר-זיצונג נישט פאר קומען. די נאהענטסטע זיצונג וועט פארקומען שבת אין אוונד.

דער פארזיצענדער האט זיך געווענדעט צו די קאמיסיעס, אז זיי זאלען זיך צואיילען מיט דער ארבייט, בכדי דער קאנגרעס זאל קענען זונטאג געשלאסען ווערען.

ווי מען שמועסט אבער אין די קולוארען וועט דער קאנגרעס געשלאסען ווערען ערשט מאנטאג.

זיך פערערגערט דער געזונד-צושטאנד פון מאיר דיזענהאף

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

דער געזונד-צושטאנד פון מאיר דיזענהאף, וועלכער געפינט זיך נאהענט פון לוצערן, האט זיך שטארק פערערגערט. מען האט איהם איבער-געפיהרט קיין ציריך. די דאקטוירים האבען פער-ארדנט אבסאלוטע רוה. מארגען זאל פארקומען א קאנסיליום מיט'ן אנטייל פון פראפ. צאנדעק.

פארשלאג וועגען איינהייטליכע ציוניס-טישע ארגאניזאציעס

ל ו צ ע ר ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

די ארבייטער-פראקציע האט מיט א מעהרהייט שטימען, געגען די שטימען פון א טייל פוילישע דעלעגאטען בעשלאסען אריינצוטראגען אין קאנ-גרעס א פארשלאג וועגען בילדען אנ'איינהייטליכע ציוניסטישע ארגאניזאציע אין אלע לענדער. די

(ווייטער זעה 4-טע זייט)

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 71 יאהר
אונזער טייערער פאטער, שוויגערפאטער, גרויספאטער, ברודער און שוואגער
נ"ע
נטע מענדל בוכוויץ
ב"ר אברהם ז"ל
די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 30-טען אויגוסט 1935,
12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פאמארסקא 54, וועגען וואס עס טיילט
מיט אין גרויס צער
די טיעפטרויערנדע פאמיליע.

די לייטונג
פון די ביז איצט בעריהמטע ארטאדאקסישע מוסדות החנוך

„דרכי נעם"

אין לאדז (קילינסקיעגא 50, טעל. 215-26
(אל. 1-טער מאי 20, „ 200-43

מאכט באקאנט די ג' עלטערן, אז אונזערע מוסדות החנוך זענען צום נייעם שול-יאהר 1935/36 געווארען רעארגאניזירט, פערגרעסערט און קאנצעסיאנירט דורכ'ן ווארשעווער שול-קוראטאריום סוב נומער 16878—9/35 אונטער'ן נאמען

„ארחות נעם"

אלס שולען פון 3-טער קאטעגאריע, ד. ה. אז אונזערע מוסדות זענען די איינציגע רעליגיעזע שולען אין אונזער שטאט מיט די רעכט פון אפיציעלע 7 קלאסען.

מיר טיילען אויך מיט, אז ס'קומען שוין פאר אין אונזערע מוסדות החנוך די איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייען שול-יאר 1935/36

אויך אלע אלטע תלמידים מוזען בענייען די איינשרייבונגען אויפן קומענדען שול-יאהר.

די מתיבתא לתלמוד ולהוראה ווערט צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט אונטער דער לייטונג פון רבנים גדולי התורה.

די העכערע קלאסען ביי אונזערע מוסדות החנוך ווערען רעארגאניזירט און עס וועלען אחוץ א ברייטען האנדעלס-קורס, געלערנט ווערען 2 פרעמדע שפראכען.

די גן-ילדים'ס ביי די ערציהונגס-אנשטאלטען ווערען צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט און פערשענערט און וועלען שטיין אונטער דער לייטונג פון אן'ערשטקלאסיגען ספעציאליסט אויף דעם געביט.

די קאנצעלאריעס זענען טעטיג פון 9—1 און פון 4 ביז 7.

די לייטונג.

בעמערקונג: די למודים הויבען זיך אן אי"ה זונטאג, פ' תצא דעם 1-טען וועשעשן. אויפן פערלאנג פון פיל עלטערן ווערט צום נייעם שול-יאהר אויך אין אונזער מוסד החנוך אל. 1 מאי 20, געעפענט א מחלקה ז' און אויך אל'-טע קלאס.

בית ספר לנערים

„תחכמוני"

שענקיעוויטשא 3, טעל. 143-78

אכטונג עלטערן!

א רעליגיעז נאציאנאלע ערציהונג!
א רייכען פראגראם פון למודי קודש!
א פולען רעגירונגס פראגראם פון למודי חול!

בעקומט אייער קינד אין דער איינציגער תחכמוני-שול
אין לאדז, שענקעוויטש 3, טעל: 143-78.

איינשרייבונגען נעמט אן דער סעקרעטאריאט פון „תחכמוני"
פון 9 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אווענר.

די לייטונג.

בית-ספר עברי בן שבע מחלקות

„יבנה"

איז מודיע, אז די שולע איז איבערגעטראגען געווארען אין א נייעם מוסטערהאפטען לאקאל אויף

פיעטריקאווער 111 (אלטע קאשטשושקי 48)

איינשרייבונגען אין אלע 7 קלאסען, ווי אויך אין דער פרעבעל-שולע ווערען אנגענומען יעדען טאג, א חוץ שבתים פון 8 2 נאכמיטאג.

לערן און ערציהונגס-אנשטאלט

„חורב"

צעגעלניאנא 22.

זונטאג פ' תצא אי"ה, הויבען זיך אן די איינטריטס-בחינות אין אלע מחלקות.

די קאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען פון 9—1 און פון 4—8.

די לייטונג.

Z prawami gimnazjów państwowych

Gimnazjum Żeńskie „WIEDZA"

i Prywatna Szkoła Powszechna L. Magalifowej

ul. Prez. Narutowicza 17.

די קאנצלאריע נעמט אן איינשרייבונגען פון נייע שילערינס טעגליך פון 10—14 און פון 17—19. די לעקציעס הויבען זיך אן דעם 3-טען סעפטעמבער 9 פריה.

אונזער ג' פערוואלטונגס-מיטגליד ה'
און

אברהם פראגעל פרוי

צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן

ה' איזאק

מיט פרל. דארא העכט

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.

די פערוואלטונג פון קעלבער-שעכטער און שעכטער-הורטאוויניקעס אין לאדז, פאדזשעטשנא 10.

דעם לאנגיעהריגען חשוב'ן מיטגליד ה'

שלמה שאיעוויטש

און פרויל

צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער

פרל. פאלא

מיט ה' סאמועל פארגאמענט

ווינשען מיר זיי צו דערלעבען פיל נחת און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.

די פערוואלטונג פון שעכטער-הורטאווניקעס און קעלבער-שעכטער אין לאדז. פאדזשעטשנא 10

אפרוה אויף די יום=טובים

דער שוין לאנג בעוואוסטער

פענסיאנאט „Atlas"
Czarniecka Góra

וועט זיין אפען איבער די גאנצע יום-טובים.

עס איז געווינשען פריהער שריפטליך מיטצוטיילען.

א מנין אויפ'ן ארט. — גוטע בעדינונג. — צוגענגליכע פרייזען.

הנהלות

הגמנסיות ובתי-הספר העממיים

של החברה ליסוד בתי-ספר עברים בלודז

מודיעות כי הלשכות של

הגמנסיה הראשונה לנערים,
רחוב מגיסטרצקה 21, טלפון 134-11

הגמנסיה השניה לנערים,
רחוב מגיסטרצקה 22, טלפון 134 12

הגמנסיה לנערות,
רחוב פירמוביץ 6, טלפון 127-95

מקבלות בשעות העבודה, משעה 10 עד 14, הרשמות אל הגמנסיות ואל כל המחלקות של בתי הספר העממיים.

בחינות-הכניסה תתקיימנה ביום הראשון והשני לח' ספטמבר (ג' וד' לאלול). הלמודים יתחדשו ביום ג' 3/9 ש. ז.

הרשמות של ילדים וילדות בגיל ארבע שנים ומעלה אל

גן הילדים של החברה הנ"ל

מתקבלות בלשכת גן הילדים שנקביץ 26, טלפון 245-36

דריי יעהריגע

אגראנאמישע עמיגראציע-קורסן

פאר יונגלעך און מיידלעך

ביי דער געז. אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענאוועק אונטער דער אויפזיכט פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.

ביורא: לאדז, קילינסקי-גאס 105. טעלעפאן 50-112.

ס'ווערען אנגענומען נייע שילער און שילערינס אויפ'ן ערשטען קורס אין עלטער פון 13 ביז 17 יאהר. די קאנדידאטען (קאס) דארפען אמוועניגסטנס האבען געענדיגט 6 קלאס פאלקס-שול.

פראספעקטען ווערען ארויסגעשיקט ביים צושיקען א פאסט-מארקע.

די למודים הויבען זיך אן דעם 1-טען סעפטעמבער.

אכטונג, צייטונגס-פערקויפער!

מארגן, שבת צו-נאכטס, ד. 31 אויגוסט ד. י. 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „פועלי אגודת ישראל" (פילסודסקיעגא 66)

אב'אויסערגעוועהנליכע

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער סעקציע פון צייטונגס-פערקויפער מיט פאלגענדען סדר-היום:

די וואהלען צום סיים.

אין דער פערזאמלונג נעמט אנטייל מיט א רעפעראט א פאר-שטעהער פון פעראייניגטען יודישען וואהל-קאמיטעט.

דער אנטייל פון אלע צייטונגס-פערקויפער איז אונבעדינגט נויטיג.

די פערוואלטונג פון דער סעקציע צייטונגס-פערקויפער

לאדז, דעם 28-טען אויגוסט 1935.

א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר
ה' בנימין זילבערבערג און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער
פעלא מיט ה' שמואל ווייגמאן
און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.
ב. ברויטמאן און פרוי.

צו דער חתונה פון אונזער ליבע טאכטער פרל.
פעלא זילבערבערג
מיט ה' שמואל ווייגמאן
ווינשען מיר זיי א הארציגען מזל טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
עלטער!
בנימין און סערקע זילבערבערג

א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן עהרען-סעקרעטאר ה' מנחם אסט און פרוי
צו דער בר-מצוה-פייערונג פון זייער ליבען זוהן
ברוך'ל
און מיר ווינשען זיי צו דערלעבען פון איהם פיל נחת.
די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערקויפער-פעראיין ביי „פועלי-אגודת-ישראל" אין לאדז.

מקרב לב עמוק הננו מביעים את ברכותינו הלבביות לחברנו
מרדכי בערלינער
לארושיו עם מות
חוה באאם (מקוטנא)
תזכו לחיי על הרי יהודה.
מברכים
בן-ציון ראזמארין,
אלתר שאלאנד.
10131

מזל-טוב!
פיל גליק און נחת אונזערע פריינד
האניא און הלל ליזבאנד
צום געבורט פון זייער
זוהנעלע
פירמא „זילבערגעלד".

א הארציגען מזל טוב ווינשען מיר דעם ה'
דוד זיסמאן און פרוי
צו דער פערלאבונג פון זייער ליבע טאכטער פרל.
העלא מיט ה' יעקב מאשקאוויטש
און די פערלאבטע פיל גליק.
א. פאמעראנץ און פרוי.

מזל-טוב!
פיל גליק און נחת ווינש איך מיין ליבען שוואגער מנחם נ"י אסט און מיין ליבע שוועגערין פרוי זלאטע תח"י צו דער בר-מצוה פייערונג פון איהר ליב זינעלע
ברוך אליעזר נ"י
און מיר אלע צוזאמען זאלען זוכה זיין צו פייערן די חתונה על הרי ציון וירושלים
אלי בארנשטיין און פרוי.

דאס ערשטע יודישע
בלומען-געשעפט
„קאסינא" א. נ.
אין פאסאזש-קאסינא
לאדז, פיעטריקאווער 67
עמפפעהלט העכליך
● פרישע בלומען ●
פאכמענישע לייטונג
צו בילינע פרייזען

מודעה.
הרב הנודע הפדגוגי המצוי
י, גוטקובסקי
מקבל שעורים פרטיים וגם בבתי ספר לכל המקצעות של למודי היהדות: תלמוד משני, תנ"ך והשפה העברית בהברה לפי דרישת ההורים והמנהלים.
לפנות פומורסקא 44 מן 2—5 אחה"צ.
ביחד עם זה הנני מעיר את המורים על ספרי „משנה לתלמידים" שיצא בהוצאה שלישית מתקנה ללמוד המשנה והתחלת גמרא.

Dr. med. M. Maślanka
choroby nerwowe i psychiczne
Sienkiewicza 31 tel. 147-72
POWRÓCIŁ.

די לייטונג פון בעוואוס־טען רעליגיעזען לערן־און ערציהונגס־אנשטאלט

„תורה ודת"

עם גן־ילדים (פרעבעל־שולע) פלאץ וואלנאשטשי 6 (נייע שטאט)

מאכט בעקאנט, אז צוליב׳ן פערגרעסערן דעם לאקאל איז דאס חדר צום נייעם שול־יאהר פולשטענדיג רעארגאניזירט און איינגעריכטעט געווארען לויט אלע מעגליכע טעכנישע און פעדאגאגישע פאדערונגען. ס׳זענען אנגאזשירט געווארען רוטינירטע פעדאגאגישע און ערציהערישע קרעפטען. ספעציאליסטען אויף למודי קודש ווי אויך אויף למודי חול.

איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ׳ן קומענדיגן שול־יאהר 1935/36 אין אלע מחלקות ווי אויך גן־ילדים (פרעבעל־שול) קומען פאר יעדן טאג פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 6

עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת" וואו ס׳ווערט געלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך ארץ׳דיגע אויפפיהרונג און ס׳ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען. קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיימגעפיהרט דורך א ספעציעלן מענש.

בעמערקונג: אין די מחלקות א׳, ג׳, ה׳ זענען נאך דא א בעגרענעצטע צאהל פלעצער. פאר אונבעמיטעלטע הנחה־פרייזען

קולטור און אינטעליגענץ!

(א בריף אין רעדאקציע)

אלס שטענדיגע לעזער פון אייער צייטונג בעטען מיר פלאץ פאר די פאלגענדע שורות:

מיר, עלטערן, פון דער שולע

„ב. האמער", פילסודסקיעגא 45

פיהלען זיך מאראליש פערפליכטעט אויסצודריקען עפענטליך אונזער טיפסטען און בעשיידענעם דאנק, די לייטונג און פערסאנאל פאר זייער טרייער און אמת איבער־געגעבענער ארבייט ביים ערציהען און פארבערייטען אונזערע קינדער אין דער 3־טער קלאס יודישער גימנאזיע.

דווקא אין א צייט ווען קרעמערישקייט און רוישיגע רעקלאמע בעהערשען די ערציהונגס־אנשטאלטען, ווען אלץ לויפט מיט אין א געיעג פון ביליגער קאנ־קורענץ — דווקא היינט דריקען מיר אויס אונזער ענטציקונג פאר דער שטילער און בעשיידענער ארבייט פון דער דאזיגער ערציהונגס־אנשטאלט!

דאס איז א שולע, וואס איהר ציל איז: יודישקייט, קולטור און אינטעליגענץ.

אין נאמען פון די עלטערן

משה טיפענבאך, פילסודסקיעגא 45

אברהם סאכאטשעווסקי, נאוואמיעסקא 6.

Z prawami gimnazjów państwowych

Prywatne Gimnazjum Męskie

i SZKOŁA POWSZECHNA

I. KACENELSONA

ul. Zawadzka 43, tel. 151-79

איינשרייבונגען אין אלע גימנאזיאל־קלאסען, ווי אויך אין אלע קלאסען פון פאָוושעכנע שולע נעמט אן די קאנצעלאריע טאג־טעגליך (אויסער שבת) פון 10—1 פארמיטאג און פון 5—6 נאכמ. אויך ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 ביז 6 יאהר אין

איינציגען העברעאישען גן־ילדים

(פרעבעל־שולע).

די עלעגאנטסטע די בעסטע דילעצטע מאדעלן

שיך

עמפעהלט

SALON OBUWIA

A. OGOREK

Łódź, Zawadzka 11, tel. 202-86.

בעמערקונג: ספעציעלע אפטיילונג פון מענער־שיך אין א גרויסען אויסוואהל.

אנו מביעים בזה את צערנו הגדול לחבר הועד שלנו

מגר. אורי שפסקי

למות עליו

אביו

בבנין המדינה העברים תנוחם.

איגוד הציונים המדינתיים בלודז.

פאר גאלד,

בריליאנטען, בזשוטעריע און לאמבארד־קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

הזכרה

זונטאג דעם 1 סעפטעמבער 1935 9 פריה קומט פאר א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכן מאן און פאטער

ב"ע

מרדכי יוסף ברים

צו וועלכע עס ווערען געבעטען קרובים פריינד און בעקאנטע.

די פאמיליע.

אכטונג, דאמען!!

אין מיין ניי־ערעפענטן קליידער־אטעליער אויף בזשעזשינער 11 פראנט, 1. שטאק בעקומט מען צו יעדער צייט פערש.

באלאווע־ און חופּה־קליידער

קאנקורענץ־פרייזען! סאלידע בעהאנדלונג!

Wypożyczalnia sukień balowych i ślubnych

M. Józefowiczowa

Brzezińska 11,

front, I piętro. m. 5.

די לייטונג

פון דער 7־קל. רעליגיעזע לערן און ערציהונגס־אנשטאלט

פון

א. פאסטערנאק

שרודמיעסקא 19, עק וואלטשאנסקא

מאכט בעקאנט, אז אויפן פערלאנג פון א גרויסע גרופע עלטערן איז געווארען אנגאזשירט אלס מנהל ר׳ **שמואל אשר ראטשטייל**, דער בעוואוסטער לאנגיעהריגער מנהל.

איינשרייבונגען אלטע און נייע שילער אין אלע 7 קלא־סען ווי אויך אין מוסטערהאפטען **גן־ילדים** ווערען אנגענומען טעגליך אין שול־קאנצעלאריע פון 9—2 און פון 4—8.

די לייטונג.

7-mio kl. pryw. szk. pow. męska

Nauka i Wychowanie

Piłsudskiego 62, tel. 245-97

צום נייעם שול־יאהר ווערט געעפענט פאר די אב־סאלווענטען פון VI־טער פאווסעכנער א העכערע קלאס מיט׳ן קורס פון 1־טער גימנאזיאל־קלאס.

יודאיסטישע לימודים אין א גרויסען מאסשטאב.

ריטמיק — שוויטעליצא. — ביי דער שול איז טעטיג א פרעבעל־שול פאר יונגלעך און מיידלעך.

מעסיגע פרייזען. פאר אונפערמעגליכע הנחות.

די קאנצעלאריע איז טעטיג טעגליך פון 9—1 און 6—8 אוונט.

די שול־פערוואלטונג און עלטערן־קאמיטעט.

צוריק אין דער שולע!

די לאנג עקזיסטירענדע און איבעראל־בעוו׳סטע 7 קל. מענער־שולע

ב. האמער, פילסודסקיעגא 45

מאכט בעקאנט, דאס צום נייעם שול־יאהר ערען א חוץ דעם אלגעמיינעם פולען העברעאישען לעהר־פראגראם די למודי קודש פון די נאכמיטאג־שעה׳ן, וועלכע קומען פאר אונטער דער לייטונג פון תלמודיסטען מומחים, פול פערגרעסערט. אויך צוליב׳ן דראנג נאך ארץ ישראל ווערט געלערנט די ענגלישע שפראך. די שילער בעקומען א גרינדליכע פארבערייטונג צו דעם יודישען גימנאזיום און אויך אין אלע אנדערע מיטעל־שולען.

אין פארבערייטונגס־קלאס (גן־ילדים) ווערען אנגע־נומען קינדער פון 4 יאהר אן. ס׳ווערט ערטיילט הנחה־פרייזען. בעמ.: די שולע איז פריש רעמאנטירט, בייע איינריכטונגען. איינשרייבונגען קומען פאר טעגליך פון 9—2 פארמ. און פון 4—7 אוונט. די לייטונג

נאר פאר מענער!

דער לאנג־עקזיסטירענדער לאדזער ערשטקלאסיגער ספעציאליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פאריז. ווער עס וויל טראגען הויזען לויט דער לעצטער מאדע דארף זיך ווענדען נאר צו דעם ספעציאליסט פון הויזען.

B. FAJWLEWICZ אלטע 1. מאי 2, פראנט, 1. שטאק

קומט און איבערצייגט אייך רעקלאמע פרייזען!

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!

אריגינעלע ריטורוויינען

ווי אויך

אונגאר־וויינען

פון דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאנטען וויין־געשעפט פון

ע. שיקיער

אינה.: ישראל שיקיער

לאדז, פולנאצנא 1

טעל. 107-84.

א הארציגען מז"ט ווינשען מיר דעם ה׳

הלל ליזבאנד און פרוי

צום געבורט פון זייער זוהנעלע.

איהר זאלט איהם גרינג דערציהען.

פירמע אורבאך אין לאדז

נאוואמיעסקא 4.

ס׳ווערט געזוכט

א טיכטיגער

פערקויפער

פון מאנופאקטור - בראנשע פון וואלענע און האלב־וואלענע קליידער־שטאף. ער מוז אויך קענען די קונדשאפט מיט ערשט־קלאסיגע רעפערענצען. אפערטען אונטער „Fabryka wełnianych"

ד"ר

ל. שיפמאן

האט זיך איבערגעצויגען פון זשעלאזנא 3 אויף 64 זאכאדניא 64

פראנט, 2־טער שטאק. טעל. 106-72.

Administrację domów przyjmuje

solidny wykwalifikowany administrator. Sumienna i oszczędna gospodarka zagwarantowana Na żądanie pierwszorzędne referencje. Uwaga: Przyjmuje domy w administracji od 50.— Zł. miesięcznie. Zgłoszenia do administracji pisma pod „Administrator".

די לייטונג פון מוסד החנוך

„בית תלמוד"

פיעטריקאווער 18 (ווסכאדניא 41)

איז מודיע, אז די איינשרייבונגען קומען פאר טעגליך אין דער שול־קאנצעלאריע פון 9—2 און פון 4—8 אוונט. דאס פראגראם פון למודי קודש ווערט בעדייטענד פער גרעסערט. די העברעאישע שפראך וועט געלערנט ווערען אין א געהויבענער מאס, צוגעפאסט צו דער צייט פון עלית ארץ־ישראל.

דער גן־ילדים ווערט געלייטעט דורך רוטינירטע קרעפטען אויף דעם געביט.

שפארט געלד

דורך קויפען רעיעלע סחורה צו די ביליגסטע פרייזען

לאזט זיך נור ביי דער פירמע

„בארוין"

לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 210-58

וועלכע איז די איינציגע

ביליגע און רעיעלע קוועלע

פון גוטען קידוש־וויין

ביז די געשמאקסטע מאלעסטינער, אונגאר־וויינען, ווי אויך אלע סארטען

ליקיער, בראנפען׳ס און מעהד

הזכרה.

זונטאג, דעם 1 סעפטעמבער 1935, 12 בייטאג קומט פאר אויפן בית־החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון מיין אונפער־געסליכע פרוי און אונזער ליבע שוועסטער

ב"ע

באשא מיזעס

אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די פאמיליע.

הזכרה.

זונטאג, דעם 1־טען סעפטעמבער 1935, 12 א זייגער בייטאג קומט פאר אויפ׳ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען

ב. ע.

שלמה ארי׳ לעסמאן

אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די טרויערנדע פאמיליע

די אלע, וואס האבען לעבענס־פערזיכערונגס־פאליסען,

וואס זענען א געוויסע צייט נישט בעצאהלט געווארען און זאגאר אנולירטע קענען ווערען דורך מיר אויפסניי בענייט און ווייטער גילטיג, אזוי, אז דאס איינגע־צאהלטע געלד זאל נישט פערלוירען ווערן.

ווענדען זיך:

לאדז, פיעטריקאווער 145, וו. 5

ש. זילבערבערג אויס ווארשא

טעל. 203-94. מיגדליך פון 3 ביז 5 נ.מ.

פייער מיט גנבות פערזיכערונג נעם איך אן פאר אלע פערזיכערונג־געזעל־שאפטען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. אגענטען געזוכט.

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

מוסאליני בערוהיגט ענגלאנד

איטאליע האט געלעבט און וויל לעבען בשלום מיט ענגלאנד

רוים, 29 (ספ. טעל.)

די סטעפאני אגענטור האט ארויסגעגעבען פאלגענדען קאמוניקאט וועגען דער נעכטיגער זיצונג פון מיניסטארען־ראט:

אין באלצאנא, אין רעגירונגס־פאלאץ האט זיך, אונטערן פארזיץ פון דוטשע, פערזאמעלט דער מיניסטארען־ראט. מוסאליני האט קודם כל בעעהרט דעם אנדענק פון מיניסטער ראזזא און זיינע פליה־חברים, אויך בעעהרט דעם אנדענק פון סענאטאר ראקקא, געוו. מיניסטער, וועלכער איז נעכטען געשטארבען.

נאכדעם האט דער דוטשע געהאלטען א רעדע וועגען דער אינטערנאציאנאלער סיטואציע און ערקלערט, אז איטאליע וועט אנטיילנעהמען אין דער קאנפערענץ פון פעלקער־ליגע ד. 4 סעפטעמבער, כדי פארצושטעלען דעם אביסינישען ענין אין זיין גאנצער רויהער ווירקליכקייט, כדי די וועלט זאל זיך קענען מיט דעם ענין גרינדליך בעקענען.

איטאליע וועט פארלעגען אנ׳ערקלערונג, וואס וועט אנצייכענען זיין שטעלונג צום אביסינישען ענין נאכדעם וועט אדורכגעליינט ווערען א ברייטער מעמאראנדום, וואס וועט ענטהאלטען די געשיכטע פון די פאליטישע און דיפלאמאטישע בעציהונגען צווישען איטאליע און אביסיניען, אויך פון איטאליען מיט די שכנישע מלוכות אין משך פון די לעצטע 50 יאהר.

פון דעם דאזיגען מעמאראנדום איז צו זעהן, אז פון דעם אפמאך אין אוקצאלי איז פאר איטאליען שטענדיג אנערקענט געווען די רעכט פון קאלאניאלער אויבערהאנד אין אביסיניען.

צו דעם דאזיגען מעמאראנדום וועלען צוגעלעגט ווערען אויסצוגען פון דער נייעסטער ליטעראטור פון ענגלישע, דייטשע און פראנצויזישע שריפטשטעלער, וואס שטעלט פאר אביסיניען אזוי, ווי זי זעהט אויס אין דער ווירקליכקייט ווי א קאנגלאמעראט פון אפגעשטאנענע שבטים, וואו עס הערשט די שקלאפעריי

איטאליען האט בדעה צו שיצען מיט דער גאנצער ענטשיידענקייט זייערע לעבענס־אינטערעסען וויל אלע מיטגלידער פון דער רעגירונג גיבען זיך אפ א דין וחשבון וועגען דער פעראנטווארטליכקייט, וואס זיי נעהמען אויף זיך און וואס קאנען ענטשטיין מארגען.

בעהאנדלענדיג די שטעלונג פון געוויסע קרייזען, אין דער ענגלישער געזעלשאפטליכער מיינונג האט דער דוטשע ערקלערט, אז ענגלאנד האט נישט קיין גרונד מורא צו האבען פאר דער פאליטיק פון איטאליען מצד אביסיניען. די איטאליענישע פאליטיק דראהט נישט דירעקט און נישט אונדירעקט די אינטערעסען פון דער ענגלישער אימפעריע, אזוי, אז די טענדענציעזע אלארמען פון איניגע קרייזען זענען אבסורדאל.

איטאליען האט חשבונות מיט אביסיניען און האט נישט און וויל נישט האבען סכסוכים מיט ענגלאנד, מיט וועלכער זי האט בעת דער וועלט־מלחמה און שפעטער אין לאקארנא און ערשט נישט לאנג אין שטרעזע, מיטגעארבייט אין דער זאך צו סטאביליזירען די סיטואציע אין אייראפא.

די פאשיסטישע רעגירונג האלט, אז די קאלאניאלע ענינים דארפען זיך נישט אפרופען אויף דער סיטואציע אין אייראפא, אויב מען וויל נישט ארויסרופען א נייע וועלט־מלחמה.

וואס איז שייך סאנקציעס, וואס וועלען עווענטועל אנגענומען ווערען דורך דער פעלקער־ליגע האט דער מיניסטארען־ראט ערקלערט, אז דאס רעדען וועגען סאנקציעס, דאס הייסט ארויפטרעטען אויף אזא שיפען וועג, וואס קען ברענגען צו זעהר ערנסטע קאמפליקאציעס.

די פאשיסטישע רעגירונג איז דאך אין דער מיינונג, אז אין דעם ראט פון פעלקער־ליגע וועט זיך געפינען א גרופע מענשען, וואס וועלען פערשטעהן די סיטואציע און וועלען אפווארפען די געפעהרליכע און שענדליכע פראפאזיציע וועגען סאנקציעס געגען אזא פאלק ווי די איטאליענער. די דאזיגע מענשען וועלען אויך וויסען צו דערמאנען, אז אין א פאריגען מעהר וויכטיגען פאל האט די פעלקער־ליגע נישט אנגענומען און נאך מעהר, נישט געקאנט אנווענדען קיין סאנקציעס.

יעדענפאלס האט די פאשיסטישע רעגירונג ערפילט איהר חוב מעלדענדיג דעם איטאליענישען פאלק, אז דער ענין וועגען סאנקציעס איז בעהאנדעלט געווארען דורך די העכסטע מיליטערישע אויטאריטעטען און אויב עס וועט זיך האנדלען אין עווענטועלע סאנקציעס פון מיליטערישען כאראקטער, זענען שוין ארויסגעגעבען די נויטיגע פעראָרדנונגען כדי זיך אקעגענצושטעלען.

וועגען די עווענטועלע מעגליכקייטען און כדי צו פערזיכערן אונזער ווידערשטאנד אין ווירטשאפטליכען הינזיכט, האט מען אויסגעפארשט די לאגע אין צוזאמענהאנג מיט די לעבענס־בעדערפענישען פונם פאלק. די ערנעהרונג וועט געדעקט ווערען דורך דעם הייריעהריגען גערעטעניש, וואס איז אין היינטיגען יאהר זעהר גוט סיי מיט׳ן תבואה סיי רייז.

וואס איז שייך דער אינדוסטריע, האט דער מיניסטארען־ראט בעשלאסען, אז די אינדוסטריע דארף זיך צופאסען צו די מיליטערישע נויטווענדיגקייטען סיי איצט, סיי אין דער צוקונפט, און דעריבער האט דער מיניסטארען־ראט ארויסגעגעבען פאלגענדע פעראָרדנונגען:

1) אפטרעטען דער רעגירונג די אויסלענדישע חובות און אויסטוישען די אויסלענדישע ווערט־פאפירען אויף די 5 פראצענטיגע מלוכה־באנעס.

2) צייטווייליגע בעגרענצונג פון דיווידענדען פון די אקציען־געזעלשאפטען. אין משך פון 3 יאהר דארפען די דיווידענדען נישט איבערשטייגען 6 פראצענט פון די איינגעצאהלטע קאפיטאלען.

3) בעשטייערן די דיווידענדען, פראצענטען און הכנסות פון אבליגאציעס. דער דעקרעט בעשטימט א 10 פראצענטיגען שטייער פון אלע אקציעס און אנדערע ווערט־פאפירען, וואס זענען עמיטירט אויפן טעריטאריום פון איטאליען דורך אקציען־געזעלשאפטען און פריוואט־אינסטיטוציעס.

פארן ענדיגען די זיצונג האט דער יוסטיץ־מיניסטער איבערגעשיקט דעם מיניסטער פון פראפאגאנדע גאלעאזא, קאנא, וועלכער איז אויך אלס פרייוויליגער אין מזרח־אפריקא א בעגריסונג.

די זיצונג פון מיניסטארען־ראט האט זיך געענדיגט 8 אין אווענד.

דער מיניסטארען־ראט וועט זך פערזאמלען דעם 14 סעפטעמבער.

ענגלאנד בעקומען אויפקלערונגען

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

רייטער מעלדעט פון רוים, אז די ענגלישע רעגירונג האט בעקומען פון דער איטאליענישע רעגירונג אויפקלערונגען וועגען דעם אפזאץ פון מוסאליני׳ס נעכטיגע דעקלאראציע, וואס האט פעסטגעשטעלט, אז ענגלאנד דארף נישט מורא האבען אין שייכות מיט דער איטאליענישער אקציע אין אביסיניען.

אפסנע ווערטער

רוים, 29 (ספ. טעל.)

„סטעפאני" אגענטור מעלדעט: אלע ביז איצטיגע פרובען, וואס איטאליען האט אונטערגענומען מיט׳ן ציל אריינצודרינגען אויף א פרידליכען אופן אדער צו רעאליזירען די ווירטשאפטליכע קאנצעסיעס האבען צו גארנישט דערפיהרט. צוליב דער אונפערשטענדניש ווי אויך ווילדן בארבאריזם פון די אביסינער. דער איינציגער וועג—בעטאנט דיסטעפאני־אגענטור — צו לעזען דאס אביסינישע פראבלעם איז די מיליטערישע אקופאציע און פאליטישע קאנטראל פון דאזיגען לאנד.

פראנקרייך גרייט צו די זשענעווער סעסיע

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

דאס היינטיגע געשפרעך צווישען פרעמיער לאוואל און דעם בריטישען אמבאסאדאר קלארק, ווי עס שרייבט זשורנאל, האט געהאט א גרויסע בעדייטונג. דאס פראנצויזישע אויסערן־מיניסטעריום וויל גענוי צוגרייטען די דעבאטע, וואס וועט זיך אנהויבען די נאהענטסטע טעג. די פראנצויזישע רעגירונג בעמיהט זיך ווייטער צו דערפיהרען צו א הסכם צווישען ענגלאנד און איטאליען.

א טאג פון אומגליקען אין תל־אביב

תל־אביב (יט״א), א טאג פון אומגליקען האט תל אביב געהאט צו פערצייכענען, אין שפיטאל „הדסה" איז געשטארבען אליהו ציליפאן, וואס איז מיט איניגע טעג פריהער פערוואונדעט געווארען אין אנ׳אויטאמאביל קאטאסטראפע.

פון ים האט מען ארויסגעצויגען א טויטען דעם דירעקטאר פון תל אביבער „באטא"־אפטיילונגען אינזש. לעוויטאס. 32 יאהר אלט. וואס איז מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק געקומען פון טשעכאסלאוואקיי. אינזש. לעוויטאס האט דעם זעלבען טאג פארמיטאג בעקומען א מיטטיילונג דאס ער איז בעפרייט געווארען פון זיין פאסטען.

אין שארנוא אין א דייטשען פרדס האט מען געפונען אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד די יונגע פרוי דר. הן־פזיכטוואנגער., וואס איז דעם זעלבען אווענד געשטארבען. אויף דער פרוי זענען געווען די קליידער צוריסען און איהר טאש איז געווען אויסגעליידיגט. די אויספארשונג האט ביז איצט נישט געבראכט קיין רעזולטאטען,

Doktór
Z. Henrykowski
ספעציאל־ארצט פאר ווענערישע
הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע
9 טראגוטא 9
טעל. 262-98
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 ביטאג.
פאר פרויען א ספעצ. ווארטע זאל

Dr. med. N. ROZEN
צאהן־כירורג
האט זיך איבערגעצויגען אויף
אל. קאשטשושקי 17 טעל. 216-57

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 101-93
ספעציאליסט
פאר מענער־שוועכע־בעהאנדלונג
סעקסועלע בערעטונגען און פסיכא־אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד

ווייטערע ענגליש־פראנצויזישע קאנפערענצען

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

פון לאנדאן מעלדעט די „האוואס"־אגענטור: אין די היגע פאליטישע קרייזען הערשט די איבערצייגונג, אז יעדע פראפאזיציע פון איטאליען וואס וועט שטרעבען צום אויסשליסען אביסיניען פון דער פעלקער־ליגע וועט אנטרעפען אויף אן אנטשלאסענעם פראטעסט מצד דער ענגלישער דעלעגאציע. די פעראנטווארטליכע קרייזען האבען נאך דאכט זיך, נישט אנגענומען קיין בעשלוס וועגען דער פראצעדור, וואס דארף אנגעווענדעט ווערען אין זשענעווע. צוליב דעם, וואס דער נעכטיגער געשפרעך פון סיר קלערק מיט׳ן פרעמיער לאוואל האט נישט אריינגעבראכט קיין נייע עלעמענטען זענען פאראויסגעזעהען ווייטערע קאנפערענצען פאר דעם 4 סעפטעמבער ,כדי גרינדליך זיך צו בעקענען מיט דער מיינונג פון ביידע דעלעגאציעס.

מיין פליכט איז צו שטעהען צו דער דיספאזיציע פון׳ם יודישען ווירטשאפטליכען לעבען אויף יעדען רוף און אויף יעדען געביט!

פון פראזעס י. ל. מינצבערג׳ס קאנדידאט־רעדע.

גרויסע דיסקוסיע וועגען „תרבות"

(ענדע פון דער ו־טער זייט)

סטרוקטור פון דער ארגאניזאציע זאל זיין, לויט דעם שקלים־פערקויף צום איצטיגען קאנגרעס.

די אויפגאבען פון דער ארגאניזאציע זאלען זיין: בילדען דעם דירעקטאריום פון קרן־קימת, קרן־היסוד. קאנגרעס־וואהלען, פאלעסטינא־אמטען, אויפזיכט איבער דער הכשרה, פערשטארקען די העברעאישע שפראך און אויך געוויסע ווירטשאפטליכע פונקציעס. מיט לאנדעס־פאליטיק זאל זיך די ארגאניזאציע נישט פערנעהמען.

פראטעסט - שטרייק פון די ארץ ישראל אינדוסטריעלער

לוצערן, 29 (יט״א טעלעגראפיש)

צום קאנגרעס איז אנגעקומען א דעפעשע פון פערבאנד פון די אינדוסטריעלער אין ארץ־ישראל. אין דער דעפעשע דריקען זיי אויס זייער אונצופרידענהייט צוליב דעם, וואס דער קאנגרעס האט נישט בעריקזיכטיגט זייערע פאדערונגען. זיי ערקלערען, אז אלע פאבריקען אין ארץ־ישראל וועלען זיך אפשטעלען אויף 2 שעה אלס פראטעסט וואס די פאסטולאטען פון די אינדוסטריעלער זענען נישט אנגענומען געווארען.

לוצערן, 29 (יט״א טעלעגראפיש)

לויט אלע פאראויסזעהונגען וועט זיך דער קאנגרעס פערציהען ביז מאנטאג אין אווענט.

נאהנטסטער קאנגרעס — אין תל־אביב

לוצערן, 29 (יט״א טעלעגראפיש)

אין דער ארגאניזאציע־קאמיסיע פון קאנגרעס איז אריינגעטראגען געווארען א פארשלאג, אז דער נאהענטסטער קאנגרעס זאל פארקומען אין תל־אביב, אין א ספעציעלער געביידע. די קאסטען פון דער געביידע זאלען געדעקט ווערען דורך דריי קאנגרעסען.

ביליגסטער קייז וויען אויספלוג
צום קאנגרעס
פון דער נייער ציוניסטישער ארגאניזאציע (נ.צ.א.)
אפפאהר מיט דער לאדזער פאבריקס־באהן
דעם 5־טען סעפטעמבער 18.03
דאס אנקומען קיין וויען דעם 6 סעפטעמבער 6.30 פריה
אפפאהר פון וויען דעם 12־טען סעפטעמבער
פרייז — .130 זל.
פון לאדז קיין וויען און צוריק קיין לאדז מיט פאס און וויזע
עס זענען נויטיג פאלגענדע דאקומענטען:
1) א פאס, 2) 2 פאטאגראפיעס, 3) מיליטער־ביכעל.
די בעשייניגונג וועגען וואוינארט און די ערלויבנישען פון דער לאדזער סטאראסטווע, זענען ארויספאהרען קיין אויסלאנד. ווערט ערלעדיגט אומזיסט דורך דער אנפיהרונג פון דער עקסקורסיע.
איינשרייבונגען ווערען שוין אנגענומען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" פיעטריקאווער 21. טעלעפאן 224-71, יעדען טאג פון 11 ביז 8 אווענד און אין רייזע־ביורא „וואגאן לי קוק", פיעטריקאווער 68.
צוליב דער געוואלדיג גרויסער פרעקווענץ איז געווינשען וואס פריהער זיך איינצושרייבען
די איינוואוינער פון פאביאניץ, זגעזש, אלעקסאנדער, טאמאשאוו און פיעטריקאוו, מוזען האבען פון דער סטאראסטווע א דערלויבניש אויף אפצופאהרען קיין אויסלאנד.

Dr. Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעמט אן אין הויט- און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער־שוועכע
פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענד

„אגודה" גיט פרייע הענד צו שטימען צו די קומענדיגע סיים-וואהלען

וו א ר ש א, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט)

דער צענטראל-קאמיטעט פון דער „אגודה" האט פערעפענטליכט א בעשלוס, לויט וועלכען עס ווערט געגעבען אלע מיטגלידער און סימפאטיקער פון דער אגודה אין ווארשא פרייע הענט צו שטימען ביי די קומענדיגע וואהלען צום סיים.

גרויסע קריגס-מאנעווערס אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן, 29 (ספ. טעל.)

דעם 2-טען סעפטעמבער הויבען זיך אן די גרויסע הערבסט - מאנעווערס פון דעם בערלינער קארפוס פון דער דייטשער ארמעע, האט דורכ'ן ראדיא גערעדט אין מינסטער דער שעף פון שטאב פון דאזיגען קארפוס פולקאוויק מומענטהעע, וועלכער האט אנגעוויזען, אז אין די מאנעווערס וועלען זיך בעטיילינען דיוויזיעס, וואס זענען פארגעזעהן מיט די מאדערנסטע אויסריסטונגען. די איבונגען וועלען טראגען דעם כאראקטער פון א קריגס-אקציע. אין די מאנעווערס וועלען זיך אויך בעטייליגען די גענעראלען בלאמבערג און פריטש.

אויך פראנקרייך זאל פראטעסטירען

געגען די בעשלוסען פון קאמינטערן אין מאסקווע

פ א ר י ז, 29 (ספ. טעל.)

ווי מען גיט איבער פון די פאליטישע קרייזען זאל די פראנצויזישע רעגירונג, נאך די פאראייניגטע שטאטען און ענגלאנד אונטערנעהמען שריט אין מאסקווע, כדי אנצווייזען דער סאוויעטישער רעגירונג אויף די נישט-פאסיגע בעשלוסען, וואס זענען אנגענומען געווארען אויפ'ן לעצטען קאנגרעס פון קאמינטערן.

די פראנצויזישע רעגירונג זאל אויפמערקזאם מאכען דערויף, אז די דאזיגע בעשלוסען פון קאמינטערן שטעהען אין געגענזאץ מיט דעם פראנצויזיש-סאוויעטישען אפמאך וועגען נישט-אגרעסיע.

אויף דער בעכטיגער זיצונג פון מיניסטאר-ראט, ווי עס גיט איבער „זשור" האט דער פרעמיער לאוואל בעריהרט די דאזיגע פראגע און בעקומען איינשטימיג פון קאבינעט אנ'אויפטראג, ארויסצושיקען קיין מאסקווע די ענטשפרעכענדע נאטע.

עס איז בישטא איז אונזערע צייטען קיין אגודה'ש, ציוניסטיש, פאלקיסטיש יודענטום בנוגע פאליטישע און מלוכה'שע ענינים. עס איז פערהאן בלויז איין יודענטום — א יודישעס.

(פון פרעזעס י. ל. מינצבערג'ס קאנדידאט-רעדע).

אמעריקא וועט נישט איבעררייסען מיט ראטען-פערבאנד

ל א נ ד א ן, 29 (ספ. טעל.)

די ענגלישע פרעסע פערפאלגט מיט גרויס פעראינטערעסירונג דעם ברוגז צווישען אמעריקא און ראטען-פערבאנד. די קארעספאנדענטען פון די היגע צייטונגען, מעלדען פון וואשינגטאן, אז דער שארפער טאן פון סאוויעטישען ענטפער האט ארויסגערופען א פערוואונדערונג אין די אמעריקאנער אפיציעלע קרייזען. מען ערווארט מיט פעראינטערעסירונג דעם ענטפער פון מלוכה-סעקרעטאר וואולף. ס'זעהט נישט אוים, אז די אמעריקאנער רעגירונג זאל וועלען איבעררייסען די בעציהונגען מיט ראטענפערבאנד. פון דער אנדערער זייט אבער פאדערט דאס אויפהאלטען דעם פרעסטיזש אונבעדינגט געוויסע שרים. די אמעריקאנישע פרעסע זעהט צוויי מעגליכקייטען: די רעגירונג קען צוריקציהען דעם אמבאסאדאר בוליט איבערלאזענדיג אין דער אמבאסאדע נאר דעם סעקרעטאר, אדער ארויסשיקען א צווייטע נאטע, אין וועלכער ס'זאל גענוי אויסגערעכענט ווערען די פארווארפען.

פרעמדע יודען טארען נישט אריינקומען קיין כעמניץ

ב ע ר ל י ן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

דער בירגערמייסטער פון כעמניץ האט פערבאטען פרעמדע יודען אריינקומען אין שטאט. און האט ארויסגעגעבען א בעפעהל צו די הויזבעזיצער, אז זיי זאלען נישט פערדינגען קיין וואוינונגען צו יודען. די, וועלכע וועלען נישט אויספיהרען די דאזיגע פעראררדנונג, וועלען פערפאלגט ווערען דורך די נאצי-ארגאניזאציעס.

גרויסע ארעסטען אין ליטע צוליב די פויערן-אונרוהען

ר י ג א, 29 (ספ. טעל.)

פון קאוונא מעלדעט מען: צוליב דער לאגע, וואס האט זיך געשאפען דורך די פויערן-אונרוהען, איז קיין קאוונע צוריקגעקומען דער ליטווישער פרעמיער טועלים. דער קאבינעט פערנעמט זיך ווייטער מיט דער פראגע פון די פויערן-אונרוהען. די זיכערהייטס-מאכט האט ארעסטירט די פערדעכטיגע אין בעטייליגען זיך אין די אונרוהען.

אין ציעכאצינעק

איז צו בעקומען טעגליך דעם

נייעם פאלקסבלאט

ביי ש. סוכעצקי, זדראיאווא 10.

BANK HANDLOWY w ŁODZI

Spółka Akcyjna

Al. Tadeusza Kościuszki 15

ma jeszcze do wynajęcia **SAFES**

na dogodnych warunkach, poczynając **od 4 złotych miesięcznie.**

WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do **SAFE'u!**

יודען וועהלער!

אין איצטיגען שווערען מאמענט, ווען דאס פוילישע יודענטום איז פערצווייפעלט און נידערגעשלאגען פונ'ם שרעקליכען קריזיס און פון די פיינטליכע אנפאלען מצד אונזערע שונאים, האט יעדע פאזיציע אינ'ם מלוכה-לעבען די גרעסטע בעדייטונג.

לאדז איז איינע פון די געצעהלטע שטעט,

וואו ס'קען זיכער דורכגעפיהרט ווערען א יודישער סיים-דעפוטאט.

דאס אויסוועהלען א יודישען דעפוטאט אין אונזער שטאט — הייסט **בעקומען א פארשטעהער אין אלע יודישע רעליגיעזע, נאציאנאלע, קולטורעלע אוןווירטשאפטליכע ענינים.**

מיר טארען בשום אופן נישט דערלאזען, אז איצט, ווען עס וועט ווערען געשמידט דאס לעבען פון פוילען אויפ'ן יסוד פון דער נייער קאנסטיטוציע, זאל פעהלען די נויטיגע יודישע רעפרעזענטאנץ און עס זאל נישט קומען צום ווארט א יודישער דעפוטאט פון אונזער שטאט.

קיין שום פערזענליכע טענות אדער פניות טארען דא נישט עקזיסטירען!

איבער אלע קליינליכע אמביציעס און פארטייאישע קאפריזען מוז איצט זיגען דער שכל הישר!

דער געמיינזאמער און עגטשלאסענער רוף פון אלע אונטערגעשריבענע אינ'ם דאזיגען אויפרוף, איז דער בעסטער בעווייז, אז

אונזער איינציגער יודישער קאנדידאט

ה' לייב מינצבערג

איז דער פארשטעהער פון קאנסאלידירטען און פעראייניגטען לאדזער יודענטום!

די גרויסע לייסטונגען פון פרעזעס ל. מינצבערג אין דער יודישער קהלה, זיינע מוטיגע און דרייסטע ארויסטריטען אין לעצטען שטאט-ראט, זיין פילזייטיגע און איינפלוסרייכע ארבייט אין סיים — זענען די בעסטע גאראנטיע, אז דאס לאדזער יודענטום, אהן אויסנאהם פון ריכטונג און פארטיי, וועט האבען זיין איבערגעגעבענעם און אויסגעפרובטען פארשטעהער אין קומענדען סיים!

עס וואלט געווען די גרעסטע חרפה און שווערסטע מפלה פאר'ן לאדזער יודענטום, וואס בעשטעהט פון 200.000 יודישע נפשות און איז לויט זיין מספר א דריטעל פון דער גאנצער בעפעלקערונג פון אונזער שטאט, ווען עס זאל נישט דורכגעפיהרט ווערען דער איינציגער יודישער מאנדאט!

דעם 8. סעפטעמבער ה. י. וועהלען אין 15-טען קרייז אלע אהן אויסנאהם דעם נאמינירטען סיים-דעפוטאט ה' **ל י י ב מ י נ צ ב ע ר ג!**

אונזער קאנדידאט וועט זיין גאנצע ענערגיע און ארבייט ספעציעל אפגעבען די ווירטשאפטליכע ענינים פונ'ם פוילישען יודענטום בכלל און פון דעם לאדזער יודענטום בפרט!

יודען-וועהלער!

געדענקט, פערקלענערט נישט אונזער פערטיידיגונגס-קראפט און דעם ווידערשטאנדס-כוח געגען אונזערע שונאים.

הענט ביי האנט, אקסעל ביי אקסעל געהען מיר פערטיידיגען די יודישע אינטערעסען אין **וועהלען דעם ענערגישען און טיכטיגען טוער, לאנגיעהריגען סיים-דעפוטאט און קהלה-פרעזעס**

ה' לייב מינצבערג.

פעראייניגטער יודישער וואהל-קאמיטעט

אין לאדז, פאמארסקא 19.

י. ל. מינצבערג — פרעזעס פון דער קהלה

י. לעוושטיין — פרעזעס פון סוחרים - פעראיין אין לאדז

ב. רוס — ראטמאן, פארשטעהער פון אונפ. רעליגיעזע יודען

מ. ביבערגאל — פרעזע פון פערבאנד פון פאבריקאנטען פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע

ל. ראזענבערג — פרעזעס פון קליינהענדלער - פעראיין

י. הערץ — וו.-פרעזעס פון סוחרים - פעראיין

הרב יוסף פיינער — חבר לועד הרבנים

פ. ליבערמאן — פרעזעס פון קהלה-ראט און פון „אגוד. ישראל" אין לאדז

אינזש. נ. קרול — וו.-פרעזעס פון צענטר. הויז-בעזיצער-פעראיין

י. ליבראך — וו.-פרעזעס פון לאנד-פערבאנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטרי

מ. דאפרושינסקי — פרעזעס פון פעראיין פון סוחרים - דעטאליסטען

י. מ. וואדיסלאווסקי — פרנס, פארשטעהער פון אונפ. רעל יודען

ש. אבערבוים — פארשטעהער פון אונפארט. רעליגיעזע יודען

אדוו. ז. מענקעס — פרעזעס פון יודישען אונפ.-געזעלש.- ווירטשאפטליכען בלאק אין לאדז

דר. ר. העלמאן — פרעז.-מוטגל. פון דאקטוירים - פעראיין

י. יאשונסקי — פרעזעס פון צענטר. סוחרים און פאבריקאנטען-פעראיין אין לאדז

א. מ. קאפלאן — ראטמאן

וו. ליכטענשטיין — פרעזעס פון אונזשיניערען - פערבאנד

איינהייטליכער פראנט פון לאדזער יודענטום צו די סיים-וואהלן

אלע רביים אין פוילען פאר פרעזעס מינצבערגס קאנדידאטור

פון פעראייניגטע יודישען וואהל-קאמיטעט

מיט'ן דערנעהנטערען זיך פון טערמין פון די וואהלען, ווערט די ארבייט פון „פעראייניגטען יודישען וואהל־קאמיטעט" וואס א טאג אלץ מער אויסגעברייטערט. במשך פון נעכטיגען טאג האבען ווייטער דעקלארירט זייער אנטייל אין בלאק איי־ניגע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס און עפרשי־דענע גרופירונגען.

די דאזיגע מאסען־אנמעלדונגען און אפפאר־מיטארבייט מצד אלע קרייזען פון דער בעפעלקערונג אין „פעראייניגטען יודישען וואהל־קאמיטעט" איז א בעוויי, אז דאס יודישע לאדז, אהן אונטערשיד פון פארטייאישער אנגעהעריגקייט, קלאס און שיכט, שאצט אפ געהעריג די גרויסע אחריות פון איצטיגען מאמענט און געהט אין 15־טען וואהל־קרייז צו די וואהלען מיט געמיינזאמע כחות פאר'ן איינציגען קאנדידאט פון לאדזער יודענטום קהלה־פרעזעס ל. מינצבערג, געוו. סיים־דעפוטאט.

אנ'ענערגישע אקציע פאר פרעזעס מינצבערג'ס קאנדידאטור ווערט בעזונדערס שטארק געפיהרט אין די קרייזען פון די היגע רעליגיעזע יודען. און אויך אין דעם פרט איז כדאי צו פערצייכענען די אויסערגעוועהנליכע ערשיינונג, אז פאר ה׳ מינצבערג'ס קאנדידאטור זאגען זיך ארויס אלע רבייב פון פוילען און אין ספעציעלע בריף צו זייערע חסידים אין לאדז אפעדערען זיי אויף אנ־צושטרענגען אלע כחות כדי צו דערצילען א וואס־גרעסערען נצחון ביים אדורכפיהרען פרעזעס מינצ־בערג אין סיים. אזעלכע אייגענהענדיגע בריף זענען שוין ביז איצט דערהאלטען געווארען פון די רביים פון גער, אלעקסאנדער און סאכאטשעוו און ס׳וועדען וע־רווארט בריף פון אנדערע רביים און מנהיגים פון רעליגיעזען יודענטום. דער גע־נויער טעקסט פון די בריף וועט אין די נאַ־הענטסטע טעג פערעפענטליכט ווערען.

איינוואוינער פון 2טען, 3טען און 5טען קאמיסאריאט!

איהר געהערט צום 15-טען וואהל-קרייז

און אייער יודיש געוויסען דיקטירט אייך:

געדענקט! וועהלט!

דעם איינציגען קאנדידאט פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג

קהלה־פרעזעס

ל׳ייב מינצבערג

מארגען, שבת — קאנצערט

פון לאלא פאלמאן און לאלא אמזעל

אין „העלענאוו"

נאך דעם קאלאסאלען ערפאלג פון לעצטען קאנצערט קומט פאר מארגען שבת אין „העלענאוו" אנ'אפשידס־אויפטריט פאר'ן אפפאהרען נאך אויס־לאנד פון דער פאלקס־זינגערין לאלא פאלמאן אין איהר נייעסטען רעפערטואר.

עס נעמט אויך אנטייל די 12־יעהריגע זינ־גערין לאלא אמזעל אין א רייך־צוזאמענגעשטעלטען פראגראם.

א נייע היגיענישע מקוה אין לאדז

די טעג ווערט געעפענט אויף זשעראמסקיעגא 53 א מאדערנע מקוה מיט א שוויץ.

די דאזיגע מקוה וועט זיין איינגעריכטעט לויט די נייעסטע טעכנישע ערפינדונגען אויף דעם גע־ביט א. ז. וו. עס וועט האבען פערשידענע אפטיילונגען ווי למשל רוימישע באד, שוויץ א. א. וו.

א ספעציעלע אפטיילונג וועט אויך זיין פעריז־העז מיט בעדער פון פערשידענע מינעראל־וואסערען און וועט אזוי ארום אין א געוויסער מאס קענען פערטרעטען די פערשידענע קורערטער.

פון אינטערנאציאנאלען רינג־קאמף טורניר אין ספארט־צירק

די נעכטיגע קאמפען אין צירק האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: אין דער ערשטער פאר האבען געקעמפט קראוזער 5 שימקאווסקי. דער לעצ־טער בענוצט זיך מיט שלאגען און קאפיען קראו־זער׳ן. דאס האט איהם אבער זעהר ווייניג געהאלפען און אין דער 37 מינוט לעגט איהם קראוזער אוועק דורך א „שליסעל". א שעהנער קאמף איז געווען שיקאט—מיאזשא. ער גיט אבער נישט קיין רעזולטאט. באראוויאק בעזיגט אין דער 8 מינוט סענקאווסקי. א פרעהליכען פערלויף האט געהאט דער פרייער־אמעריקאנער קאמף טארנאוו־זייסיג. געזיגט האט טארנאוו אין דער 9 מינוט. אין דער לעצטער פאר האבען געקעמפט דער נעגער טאמסאן מיט נאוואק׳ן. און שוין אין דער צווייטער מינוט בעזיגט טאמסאן 5זיין געגנער.

היינט קעמפען: טארנאוו—טאמסאן (דעציד.) שימקאווסקי—שיקאט (דעציד.), גראבאווסקי—סענ־קאווסקי. באראוויאק—זייסיג, און דער יודישער אטלעט קראוזער מיט'ן איטאליענער טראוואגליני.

אלץ מעהר בעקוועמליכקייטען

אויפן גרויסען אויספלוג קיין ווינע

מיר קענען שוין מעלדען אלע די, וועלכע האבען זיך שוין איינגעשריבען צום גרויסען אויספלוג קיין ווין פון 5־טען ביז'ן 12־טען סעפטעמבער, און אויך אלע די, וועלכע וועלען זיך נאך פערשרייבען, אז די טעכנישע זייט פון אויספלוג האט איבערגענומען דאס וועלט־בעריהמטע רייזע־ביורא „וואגאן־לי־קוק" וועלכע איז בעקאנט דורך דער מוסטערהאפטער אדורכפיהרונג פון אלע אויספלוגען און עקסקורסיעס.

„וואגאן־לי־קוק" איז אויך דאס אפיציעלע רייזע־ביורא פון קאנגרעס פון דער נייער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלכער קומט אין דער צייט פאר אין ווין.

ס׳זענען ספעציעל אנגאזשירט געווארען קענער פון ווין און די אומגעגענד, וועלכע וועלען שטענ־דיג זיין גרייט צו בעווייזען די אנטיילנעמער אין דער עסקורסיע די זעהענסווירדיגקייטען פון עסטרייך.

פאר די אנטיילנעמער איז קאלאסאל פערלייכ־טערט געווארען דאס אנוועזענד זיין אויפ׳ן קאנג־רעס און אויף אלע פעסטליכקייטען, וועלכע וועלען דארט פארקומען.

פאר די אנטיילנעמער, וועלכע וועלען דאס דאר־פען זענען צוגעגרייט געווארען ערשטקלאסיגע נאכט־לעגער פאר שפאט־ביליגע פרייזען.

דער אנטייל אין דער עקסקורסיע מיט א פאס, וויזע און באהן בילעט פון לאדז קיין ווין און צו־ריק קיין לאדז קאסט בלויז 130 זל.

ס'דערנעהנטערן זיך די לעצטע טעג פון די איינ־שרייבונגען און ס'זענען פערבליבען נאך עטליכע פרייע פלעצער. מיר עצה'ן דעריבער אונזערע לעזער וואס שנעלער זיך צו פערשרייבען אין דער אדמיניס־טראציע פון „נייעם פאלקסבלאט", פעטריקאווער 21 כדי צו דער צייט צו קענען ערלעדיגען אלע פארמא־ליטעטען, וועלכע זענען נויטיג ביים אויסארבייטען דעם אויסלענדישען פאס און די וויזע.

אין דער זעלבער צייט קומען פאר אין ווין די אלוועלטליכע ירידים אזוי, אז די אנטיילנעמער פון אונזער עקסקורסיע וועלען קענען זיין אויף די ירידים.

קלאנג־קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

„מענער און אנגעפערליכען ערטער"

Waren Williams, Mary Astor, G. Roggers

קוליסען פון נישט - צוגעקליבענע פאר־פעלקער.—אין די הויפט־ראלען:

אויסער'ן פראגראם: דער פרעכטיגער מוזיקאלישער פילם אונטער'ן נאמען:

„אין א רוסישער ווירטשאפט" אויסערדעם: אקטואליטעטען פון PAT איני- און אויסלענדישע.

אנהויב 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 בייטאג

אינציגער קלאנג - קינא אין גארטען

RAKIECA

שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

„NADJA" Ester Ralston

אין דעם גרויסען פילם פון רוסישען לעבען

מעלאדיעס, געזאנגען און רוסישע טענץ

אויסער'ן פראגראם: „די פאסירונגען פון זא שלים מזל" מוזיקאלישער פילם לויט טשעכאווס נאוועלע

נעכסטער פראגראם: „דאס ליד פון דער זון" מיט LAURI VOLPI ווי אויך DIANA DIETZ

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב 12 א זייגער בייטאג. אויפן ערשטען סעאנס און פריהמארגען־סעאנסען צו 54 גראשען

PRACOWNIA RĘCZNYCH ROBÓT

Piotrkowska 90, tel. 155-99

JUŻ CZYNNA

ענטשולדיגונג.

איך ענטשולדיג זיך פאר'ן פרעזעס פון דער שאכער־סעקציע, פאמארסקא 15 און ציה צוריק די ווערטער, מיט וועלכע איך האב זיך בענוצט אין א אויפגערעג־טען צושטאנד.

אלס סימן פון חרטה שפענד איך 25 גילדען אויף דער גמ״ח חסדים־קאסע ביי די שאכער־סעקציע.

הערש האזאק.

בעקאנטמאכונג

אין דער „תלמוד תורה" ע״ש הרהגה״צ רבנו אלי׳ חיים מייזל זצ״ל יאקובא 6, זענען נאך פריי איינינע פלעצער פאר נייע תלמידים. וכל הקודם זכה! איינשרייבונגען טעגליך פון 9—2.

די פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג.

זונטאג, דעם 1־טען סעפטעמבער פינקטליך 5 א זייגער נאכמיטאג, קומט פאר אין דער קאנצעלאריע פון דער תלמוד־תורה ע״ש הרהגה״צ רבנו אלי׳ חיים מייזל זצ״ל, יאקובא 6, עפענטליכע ציהונג פון דער פאנטאוועז לאטעריע. די פערוואלטונג.

Dr. med.

ANTONI ZALEWSKI

Chirurgja i Ortopedja

przeprowadził się

na ul. GŁÓWNĄ 5, tel. 136-60,

przyjmuje od 4–6 ppoł.

אכטונג, לאדז און פראווינץ!

מאנטאג, דעם 2 סעפטעמבער ה. י. ווערט געעפענט א מאדערן, לויט דער לעצטער פאדערונג פון דער טעכניק, איינגעריכטעטע באלוויע־פאבריק א. ג.

„מאראקא" לאדז, דרעוונאווסקא 9 טעל. 157-01

אונטער דער לייטונג פון אנ'ערשטקלאסיגען פאכמאן.

פערטרעטער אויף גאנץ פוילען ווערען געזוכט

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז מיין סאדע־וואסער־פאבריק איז איבערגעטראגען געווארען אויף פילסודסקיעגא 69

יעדע בעשטעלונג ווערט פינקטליך ערלעדיגט. ספעצ. קריינע באלאנען וואסער מיט איין אויג שבת

טעלעפאן 190-48. טיט אכטונג פרידוואלד

ווינבטיג פאר דאמען

נאר פאר 2 זל. ווערען איבערגע־מאכט די עלטעסטע היטען

אויף גאנץ נייע ווי אויף נייע היטען צו 3.50

Modystka „TOLA"

23 Zawadzka 23

פאבריק פון געשטאנצטע אויסארביי־טונגען און פרעציזירטע מכשירים

Kurt Günther Łódź, Kątna 5, tel. 255-03

נעמט אן צו קאנקורענץ־פרייזען מאטע־ריאל צו שטאנצען אויף אנפערטוריטע שניטען ווי אויך פיהרט אויס אלערליי מכשירים, שניטען און פארמעס.

Dr.

Różaner

צוריקגעקעהרט

ראטעוועט אייער געזונט

קראנקע אויף רוקענבויגען (ברוך־קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גומי־באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפן ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך־קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע־ און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

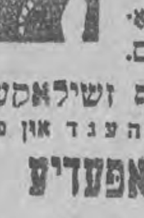

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך־באנדאזשען. אויך אויסגעקרימטע רוקען־ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל־גארטעלן אויף ביינער־שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא־פעדישע הייל־אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען, אויף זשילאסעס. – גומי־זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל־ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס־באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק־בריף.

(אין זגערזש אויף סלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

פריוואט־לאזשי אין פויזען

ווער עס קומט קען פוי־זען און היל שלאפען אין א זויבער בעט ווי אין דערהיים, דער ניים צו פאהארידעס, פויזען ווראניעצקא 17, ה. 7

אכטונג, גיילערס ראיאז

גארדינען

אין א גרויסען אויסוואהל צו בעקומען אין דער פראנצאווניע פיעטריקאווער 257

ווי אויך פאר ווידערפערקויפער.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען־, הארץ־ און סקלעראז־קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145, טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

KURSY kroju, szycia i modelowania zatwierdzone przez Min. W.R. i O.P. **LINY KAUFMAN** Piramowicza 2 róg Cegielnianej, I piętro front — TELEFON 207-23. ZAPISY przyjmuje kancelarja codziennie od godz. 10 r. do 7 w.

„JERZY MILL" Łódź, Piotrkowska 73 poleca **wieczne pióra** Repr. wiecznych piór Dr. JUNGH'a na Rzp. Polską i w. m. Gdańsk.

שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
צעגעלניאנא 3. טעל. 255-09

פיהרט אויס:
בריף-בויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, קוויטאנציעס, טערלאבונגס- און חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, בריקא- און קאנטעקסט-עטי-קעטען, שפרינגן-מאגדאלען

רעעל מאדערן !!! און שעהן און ביליג

Lecznica dla Zwierząt
Mag. Wet. **H. WARRIKOFFA**
ul. Kopernika 22, tel 172-07

אפטיילונגען: אינערליכע און כירורגישע פאקען-שטעלען פון הינער געגען משוגעת שערען הינד און פערד, בעדער פון הינער קאוועז פערד, גיטעוועז קאפיטעט.
עמפפאנגס-שעה'ן אין דער לעטשניצע פון 9—1 און 3—6 נ"מ
שבת פון 9—1 און 3—4½.

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלערארט
קינדער-וועגעלעך

אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשטעס, אייז-קאסטענס. פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. גל. קויפט מען
אמביליגסטן אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס!
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער

סטארשי פעלדשער
י. פשיסוכא
מיט לאנגיעהריגער שפיטאל-פראקטיק אויף דע טשומטע און ווארשא, וואוינט אין לאדז אויף בזשעזשינער 25, טעל. 265-64
נעהמט אן קראנקע בא זיך און ערטיילט היין וויזיטען בשטאג און ביינאכט.

לעהרערס
מיט 21 יאהר פראקטיק לערנען אויס שנעל און ביליג פויליש, בוכהאל-טעריע, יודיש, ענגליש, פראנצויזיש, עספע-ראנטא, מאציילע און נאטורוויסנשאפט.
יאקובא 12, רעבעקע אזינציגע, 1. שמ. שיף

קויפט פון דער עלטער קוועלן!
קינדער - וועגעלעך, מעטאל-בעטען, אויסגעבעטע = און ספרענזשינע- מאטראצען „Patent" וויזשימאטשקעס
אין פאבריקס = לאגער DOBROPOL פיעטריקאווער 73, אין הויף

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
עמט אן פון 8 פריה, פון 12 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בייטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

אוירען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.,) ווי אויך אמבולא-טארישע פון 9-2 און פון 4-8 אוונט

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi
Pomorska 46-48, tel. 163-80.
אפטיילונגען: מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע און וועבעריי.
אנמעלדונגען פון די קאנדידאטען אויפ'ן 1-טען קורס נעהמט אן די קאנצעלאריע פון דער שולע טעגליך פון 10 פריה ביז 2 נ"מ
די פריפונגס-עקזאמענס וועלען זיך אנהייבען דינסטאג, ד. 3 סעפט. 1935.

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אן פון 4-8 אוונט.

Dr. med.
IGNACY GRYNBERG
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציאליסט פאר הארץ-קראנקהייטען)
17 CEGIELNIANA 17
telefon 174-15.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונט.

Zpraiwam gimnazjów państwowych
Szkoła Powszechna
i GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej
w ŁODZI, Południowa 18, tel. 168-82
איינשרייבונגען נעמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך אין די שעה'ן פון 10—2 און פון 5—7.

ד"ר **העללער**
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 79-89
נעמט אן פון 8-11 און פון 4-8 אוונט
זונטאג פון 10-2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ST. FELCZER
M. Gombinski
האט זיך איבערגעצויגען אויף פיעטריקאווער 92, פראנט 2 שט.
טעל. 108 05
נעמט אן פון 3-5 נאכמיטאג

Dr. med.
H. Wajs
כירורג
וואוינט יעצט אויף
Piotrkowska 17, tel. 14801

ביוביליי-יאהר 1895—1935, עכן 40 יאהר
ארטאפעדישער אנשטאלט
ר. קאוואלסקי
11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59.

מארערנע ארטאפעדיש פון אייגענער פראדוקציע אונטער דער לייטונג פון בעדייטענדע פאכמענער, וועלכע זענען גע-חזרן אויסגעצייכענט מיט גאלדענע און זילבערנע מעדאלן אויף אויסשטעלונגען; עמפפעהלט בויך-פאסען (רעפטוראווע) פראטעזען, נארטעטן אויף פערש. פערקרימונגען פון ריקען-בײן, גלייך-האלטענדע אנלאגען אויף פלאטפוס. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר וויכטיגע אויסקורירונג פון קראנקע. דער ארטאפעד-אנשטאלט איז אויפ'ן ארט, שנעלע און פאלידע ארויספיהרונג. די פרייזן זענען צוגעפאסט צו יעדער טאשע.

Dr. med. **H. GUTSZTADT**
ספעציאליסט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
און וואוינט יעצט אויף
Zachodnia 66, tel. 129-52
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7.

DR.
J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 122-95.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 6-8 אוונד.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
Piotrkowska 70, tel. 181-38
Przyjmuje: od 8³⁰ do 1³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp. i od 6 do 8³⁰ wiecz
W niedzielę i święta od 10 r. do 1 pp.

Lekarz-Dentysta
R. Krzepicka
POMORSKA 30, tel. 206-53
powróciła.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Gdańska 11
טעל. 123-47. (ריג קאנסטאנטינער)
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאסלעס
Piotrkowska 164
Tel. 114-20.
צוריקגעקעהרט

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט, אורין, פלעגמע א. א.
אויפן טעלעפאנישען פארלאנג שיקען מיר נאך מאטעריאל און שיקען אפ די אנאליזען שהיים

LEKARZ DENTYSTA
St. GELBERG
צוריקגעקעהרט
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אן פון 10—2 און פון 4-7 אוונט

Dr. Justman
צוריקגעקעהרט.
NAWROT 8 front 2 piętro
Telef. 138-99.

ד"ר
ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו.

Dr. ROJTER
ספעצ. פון האר, הויט און ווענערישע קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 24
נעמט אן פון 7.30—11 און פון 1—3 נאכמ פון 4,30 - 6,30 און פון 8—9 אוונד.

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
וועגעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. **W. EYCHNER**
פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 4, טעל. 134-72
נעמט אן פון 2 ביז 3.30 נאכמיטאג און פון 6.30 ביז 8.30 אוונט
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—12 בייטאג:

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
(ספעצ. פאר פרויען-קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
דיאטערמיע, עלעקטראקאגולאציע.
נעהמט אן איז לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—6 נאכמ

לעטשניצע
פאר וועגעריש-קראנקע
מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-קאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

בעקאנטמאכונג.
כאלווע
די גוט-איינגעפיהרטע איינציגע יודישע פאבריק פון
„ELLAS" איז לאדז א. ג.
טיילט מיט דער געעהרטער קונדשאפט, דאס צום נייעם סעזאן ארבייט זי אויס אלע ארט כאלווע פערשידענע געשמאקען אין פערשידענע פאקונג צו מעסיגע פרייזען.
מיט אכטונג
„ELLAS", ŁÓDŹ,
Zeromskiego 31, tel. 232-63.
(dzierż. **Zdrawewicz**).

Prywatna
Szkoła Powszechna Męska
i GIMNAZJUM MĘSKIE
z prawami Szkół Państwowych
Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi
Pomorska 46-48, tel. 106-64.
ס'ווערען אנגענומען שילער צום נייעם שול-יאהר. די יודישע לימודים ווערען געלערנט אין א ברייטען מאסשטאב.
אין דער פאלקס-שולע / אין דער שכר-לימוד 15 זל. א חודש.
די עקזאמענס הויבען זיך אן דעם 3-טען סעפטעמבער ד. י.
די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 9—2 בייטאג.

מארגן שבת 9 א זייגער אוונט ערעפנונג
נאך א גרינדליכען רעמאנט פון דער
„Sala Malinowa" (przy Grand-Hotelu)
אין וואכען-טעג Five o'clocki מיט'ן פולען פראגראם צו 1.20 זל. פון 6 ביז 8 אוונט

ADRIA
גלובנא 1
שבת און זונטאג 1 א זייגער בייטאג
יאנואר 5 ביז 9

היינט און פאלגענדע טעג! צום ערשטען מאל אין לאדז! ווינער דראמע פון ווינער פראדוקציע א. ג.
הערצער-סימפאניע (DIE GROSSE LIEBE)
אין די הויפטראלען: HUGO THIMIG i ATTILA HOERBIGER

קינא-טעאטער „Miraż"
11 ליסטאפאד 16 (קאנסטאנטינער)
אנהויב 4 נאכמ.
היינט און פאלגענדע טעג!
„ANTEK POLICMAJSTER"
אין דער הויפטראלע: ADOLF DYMSZA
אויסערן פראגראם: אקטואליטעטען.
אנהייב זונטאג 1 א זייגער בייטאג

METRO
פושעיאזד 2
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג
4 יאנואר

קלאנג-קינא-טעאטער
CORSO
לעגיאנוב 2/4
דער זאל ווערט וארגפעלטיג ווענטילירט און געקיהלט.

היינט און פאלגענדע טעג! — גרויסער דאפעלטער פראגראם! — היינט און פאלגענדע טעג!
— I —
„דוער מיט'ן טויט"
אין די הויפטראלען: Ronald Colman, Loretta Joung i Warner Oland.
אנהייב 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג.
— II —
Cwieczka באל ביים קעניג
וואונדערשעהנע אויסשטאטונג.
פאפולערע פרייזען: ערשטער סעאנס 50 און 54 גר. די נעכסטע סעאנסען צו 54, 85 און 1,09

קלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(רוג קאפערניקא)

היינט און פאלגענדע טעג

די גרעסטע קינסטלערישע קרעאציע פון
Elżbieta Bergner
אין פילם
טרוימענדע ליפען
(„Der träumende Mund") דער פילם ווערט גערעט גענצליך אין דייטשער שפראך. נעכסטער פראגראם: „ליבעס-טרוימען"
אין דער הויפטראלע Ryszard Tauber וועלכער וועט זינגען די בעריהמטע סערענאדע „Leise flehen meine Lieder"
אנהייב 4 נאכמ. זונטאג 2 נאכמ. פרייזען פון די פלעצער: 1 פל. — 1,09, 2 פל. — 90 גר. 3 פל. — 50 גר. הנחה-קופאנען צו 70 גר.

קינא-רעווי
AMOR
פאמארסקא 89, טעל. 248-05
צוגאנג מיט די טראמוואיען 0 און 4
דאס ביליגסטע טעאטער אין לאדז

נאר 3 טעג! שבת, זונטאג און מאנטאג. שבת, דעם 31-טען אויגוסט ד. י. נאך א גרינדליכען רעמאנט אנהייב 2 א זייגער נאכמיטאג
קומט פאר די פייערליכע סעזאן-ערעפענונג
אויף דער ביהנע גרויסע סענסאציע! דאס ערשטע מאל אין לאדז די בעקאנטע אין פוילען און אין אויסלאנד
ליליפוטען-טרופע
פרעזענטירט די גרויסע רעווי פון הומאר, געזאנג און טענץ אין 18 בילדער א. ג.
דא רעגירט הומאר!
אנטייל נעהמען: Józio Czarski Korwicki, Nina Kaźmierska, Nina Czarska, Bolcio Kinuś, Jan Linde, Ola Kowiańska
אויפן עקראן: פרוי-שפיאן F. 13 פרעכטיגע דראמע אויפן גרונד פון שפיאנערייע אין די הויפטראלען GINA MANES i GASTON MADOT
בעמערקונג: דער ארקעסטער איז בעדייטענד פערגרעסערט. פרייזען פון 54 גר. אנהויב שבת און זונטאג 2 א זייגער נאכמיטאג

ZMĘCZENI ciągłem próbowaniem niepewnych opon stosujcie MICHELIN Elastyczne — Trwałe — Zmniejszone pompowanie
HURTOWNIA OPON WSZELKICH MAREK i CZĘŚCI ZAMIENNYCH —
WYŁĄCZNA REPREZENTACJA
JOACHIM GERSON, Narutowicza 16, tel. 128-30
WEJŚCIE OD UL. PIŁSUDSKIEGO

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פערשידענעס

א קיאסק אויף פאפיראסען וויל איך פאכטען. צושטאנד, בזשעזשינער 14, ביים וואליזען-מאכער.

א לאנג בעוואוסטער גוטער מלמד זוכט א שטעל אין א חדר, שולע מיט א פערגיטיגונג 100 זלאטעס. חומש, רש"י, משניות גמרא. אפערטען אונטער ליטערע „מ. פ."

ביליגער פערקויף פון מאדערן מעבעל אויף גינס-טיגע בעדינגונגען. לאדז, 6-טער שערפיען 2 (עק פעטריק.)

איך נעהם אן פערשידענע וועש צו נייהען און צו פעררינטען ביליג, קאנסטאנטינער 29 גאלדשטיין.

צו פערקויפען אנ'8-טער מאשין וואלטער'ס אויף פאנג הענטשקעס און א 9-ער אויף רונד-הענטשקעס ביי קאפלאן, נוי-זארזשעווסקא 11 10153

איך וויל קויפען א שפול-מאשין און א קראץ-מאשין נאר אויף קראפט ביי בירענצווייג, וואלבארסקא 38.

צו פערקויפען א סוויטער-מאשין א 7-ער אין גוטען צושטאנד. באזארנא 7 וו. 9, פראנט 2 שטאק פון 10 ביז 6.

איך מאך בעקאנט, אז ביי מיר בעקומט מען פערים צו פליסירען פון 2 מילימעטער אן און ווייטער. נאפיור-קאווסקא 7 ביי מאנטשניק.

צו פערקויפען א פע-דע מאשין קראפט 140 ברייט גראסער פול אויטאמאטיש אויך א פליסען-מאשינדעל קראפט רונד אויף 50 נאדול ביליג. ביי גראסמאן פול-

אכטונג! בעסטע שולע פורניקעס אויסארבייטונג ליפערט צו קאנקורענץ-פרייזען אלע סארטען אהרן וויגדעל מלינארסקא 9. 10103

א שטריק-מאשין, פירמע גראסער 8.60 אין גוטען צושטאנד פרייזווירדיג, צו פערקויפען, פאמארסקא 6 וו. 16 2-טער שטאק. 10213

צו פערקויפען א רונד-זשאקארד מאשין „שובערט טריקאטאזש, אויך א 3 פעדימדיגען אבערלאק ביליג. איך נעם אן צו קראצען סוויטערס נאוואמיעסקא 26 וו. 37.

צו פערקויפען א רונד-זשאקארד מאשין „שוסטער און זאלצער" ווי אויך א „פ. ד." צו ערפאהרען נאוואמיעסקא 29 ביי ברוטמאן.

א קיאסק אויף פאפיראסען וויל איך פאכטען. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „פאכט".

פאקען-פעלטענס און זשרעבאק-פעלטענס ווי אויך סקונגס-קרעגען ביליג געלעגענהייטליך ביי
Najtańsze źródło wyrobów futrzanych
Brzezinska 25/27 (פראנט געוועלב)

Radjo-Aparat 4-lampowy do sieci elektrycznej, używany w dobrym stanie, okazyjnie do sprzedania. Wiadomość: ul. Pomorska 11, m. 12

בשקאוטשיינג.
א בשורה טובה
פאר די לאדזער מחותנים
נאך א גרינדליכען רעמאנט איז היינט ערעפענט געווארן
אונטער פאכמענישע אויפזיכט
אויף 5 וואולטשאנסקא 5
א זאל אויף חתונות
מיט א גרויסע היגיענישע כשר'ע קוך
נעשוירען לויט די נייעסטע מאדע. נייע טיש-בעשטעק אויף קוכען-געשיר, כדי צופרידען צושטעלן די יודישע מחותנים מיט זייערע געסט, אלעס לויט דעם נייעסטען סטיל, אויך צו פערמיטען אויף טאנץ-פערוויילונגען און פערזאמלונגען. אכטונג: קריזיס-פרייזען.
מיט אכטונג די אינהאבער.

OSTRZEŻENIE. Ostrzegam przed nabyciem 3-ch weksli po Zł. 40.— wystawionych przezemnie na zlecenie Morgenszterna, pł. w dniach 10/9, 10 X i 25/XI 1935 r. gdyż weksle te unieważniam. Sz. Szylis, Solna 11.

Zaginął weksel na Zł. 87.40 pł. 22/9 1935 z wystawienia Z. Gothelf na zlecenie H. Dumankiewicz. Weksel zostaje unieważniony. — Zwrócić takowy do M. L. Zylberberga, Nowomiejska 9. 10206

ראקאלען

א בעקוועם ארט צו שלאפען פאר אנ'אנשטענדיגען יונגערמאן זאכאדניא 39 וו. 5 פראנט 1 שטאק.

עס איז דא צו פערמיטען פון זאפארט שעהנע גרויסע איינצעלנע וואוינונגען אהן אפטרעט-געלד אויף מאטעיקא 7 צו ערפאהרען אויפ'ן ארט

ס'ווערען געזוכט צוויי יונגעליים צו שלאפען ביליג און זויבער, אדער אוועקצוגעבען א לעצט צימער פעטריקאווער 59 וו. 20.

צו פערדינגען 1 אדער 2 עלעגאנט - רעמאנטירטע שטיבען מיט קוכען בעגוצונג, זוניג, טרוקען, 1. שטאק קאנסטאנטינער 18 וו. 46.

צו פערדינגען א פאבריקס - לאקאל מיט קראפט און ליכט פאר 75 זל. א קווארטעל אויף זאכאדניא 26 ביים ווירט.

א וואוינונג פון צוויי שטובען און קוך, זונען-זייט מיט וויגודקעס, אויך א פראנט-געוועלב מיט א מאדערנער וויטרינע פון זאפארט אויף זאוואדזקא 29 צו פערמיטען. צו ערפאהרען ביים וועכטער.

אפצוגעבען אנ'ארט צום שלאפען פאר איינעם אדער פאר צוויי בעסערע יונגעליים. 11 ליסטאפאדא 24 וו. 3

צו פערדינגען פון זאפארט א שטוב אויף א פראצעווגיע פאר א קירשנער אדער דאמען-שניידער. אפערטען אונטער „צימער".

2 און 3 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייטען צו פערמיטען אל. 1 מאי 4 צו ערפאהרען ביים ווירט.

א פרוילין מיט אייגען בעטגעוואנד זוכט אנ'ארט צו שלאפען ביי א איינזאמע פרוי אדער פרוילין. אפערטען אונטער „ק". 10177

א האלב געוועלב ביליג אפצוגעבען בזשעזשינער 13 כלאדניא. 10164

צו פערמיטען א מעבלירט צימער מיט בעקוועמליכקייטען 20 זל. א מאנאט אל. 1 מאי 20, רעכטער איינגאנג וואוינונג 40. 10170

א זוניג צימער, 1-טער שטאק א בעזונדערער איינגאנג, ביי א סאלידער פאמיליע זאפארט פרייזווירדיג צו פערמיטען 11 ליסטאפאר 42 וו. 8א. 10169

ביליג אפצוגעבען פון זאפארט א בעקוועם ארט אויף א ווערקשטעל פאר יעדע ארבייט פעטריקאווער 21 וו. 5.

אנ'ענצעל צימער פון זאפארט צו פערמיטען קאנסטאנטינער 58. צו ערפאהרען ביים וועכטער.

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געזוכט א יונגערמאן אין א געשעפט, וועלכער איז בעקאנט אין דער גארן-בראנזשע. אפערטען אונטער „גארן-געשעפט" אין אדמיניסטראציע.

ס'ווערט געזוכט א שטריקער-געזעלען מיט א 10-ער מאשין עווענטועל אויף ארויסצונעמען ארבייט. זיך ווענדען נאוואמיעסקא 18 וו. 42. 10209

נויטיג פון זאפארט א פרעסער און א האנד-נייערין 11 ליסטאפאד 11 פראנט דריטען שטאק וו. 10.

ס'ווערט געברויכט א נייערין צו סוויטערס, זאל אויך קענען נייען אויף א מאשין ציגעל גאס 6 וו. 19

קוואליפיצירטע פרעסערין צו קראוואטען און א מעדעל מיט א מאשין און א לערן-מעדעל קענען זיך מעלדען וואלבארסקא 16 פראנט 3-טער שטאק וו. 20.

איך זוך א מעדעל אין דער ווירטשאפט, וואס זאל קענען קאכען. צו ערפאהרען זשעלאנא 6 אין פאפיר-געוועלב. 10204

א לערן-יונגעל מיט עטוואס פאכקענטניש ווערט געברויכט אל. 1-טער מאי 25 ביים מאלארזש. באלד געצאהלט.

עס ווערט געברויכט איין קוואליפיצירטער ארבייטער צו איין דריי-מאשין צו ראהען סוויטער, עהפאהרען ביי אייבעשיץ פאמארסקא 20.

טריקא-נייערינס, וועלכע בעזיצען אבערלאק-מאשינען קענען זיך מעלדען ביי ליפסקא, נאוואמיעסקא 21.

א יונגעל פון דער לעהר און א לערן-יונגעל קענען זיך מעלדען אין דער סוויטער - פאבריק זשעלאנא 11 (באלוט) ביי גאנצווייך.

אכטונג שריקער! נויטיג ארבייטער אויף גלאטע מאשינען, ווי אויך ארויסצוגעבען ארבייט אויף 8-ער 6-ער מאשינען און צו שפולען אויף קראפט, פרידמאן, פאלודניאווא 39 10165

עס ווערט געזוכט א קוואליפיצירט מעדעל אין דער אוואצארניא „פאלמא" זאוואדזקא 7.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

יודען אין דייטשלאַנד פֿירען איין א „הכנסת כלה“ פֿאַר יונגעלייט

(אַ בריף פֿון בערלין)

וויפֿיל דייטשע יודען האָבען דען איבערהויפּט געוואוסט וואָס עס הייסט „הכנסת כלה“? זיי האָבען נאָר געקענט דאָס לעצטע וואָרט אַליין, נעמליך: „כלה“. ביידע ווערטער אָבער צוזאַמען, זענען געווען פֿאַר זיי אַ שווערע לייעניש. דאָס האָט זיך אָנגעהערט ביי זיי ווי אַ מין תרגום־לשון — עפּעס נישט אַהער און נישט אַהין. דערצו איז פֿאַר דעם נישט געווען קיין דייטשע איבערזעצונג. „הכנסת כלה“ האָט זין ט אי־ בערזעצען אין דייטש. ס׳איז אַלזאָ פֿערבליבען אַ „פֿרעמד וואָרט“.

אין די פֿריהערדיגע יאָהרען איז די דאָזיגע אינסטיטוציע אויך נישט געווען קיין לעבענס־נויטוועודיגקייט פֿאַר די דייטשע יודען. אַפֿילו די סאַמע אָרימסטע צווישען זיי האָבען זיך געקאָנט בעגעהן אויך אָהן דעם. אַז מ׳האָט שוין געהאַלטען אַזוי ווייט, ד. ה. אַז מען האָט זיך געקליבען צו הייראַטען, זענען די הוצאות אויף און אַרום דער חתונה געווען מערסטענס אָנגעגרייט. טאָמער האָט אייגעם וואָס אויסגעפֿעהלט, האָט אַ גוטער פֿריינד אַרויסגעהאָלפֿען. יעדענפֿאַלס האָט מען נישט בעדאַרפֿט אָנקומען וועגען דעם צו אַ יודישען פֿעראיין.

און אויב עס איז פֿאָרט געווען אַזאַ אינ־סטיטוציע, ווי „הכנסת כלה“, איז דאָס געווען מעהר אַנ׳אָנגעלעגענהייט פֿון די איינגעוואַנדערטע אָסט־יודען. זיי האָבען עס געהאַט מיטגעבראַכט פֿון דאָרטען, פֿון דער אַלטער היים, אַהער. דאָס איז שוין געווען ביי זיי, אַזוי צו זאָגען, פֿון געוואוינהייט וועגען. מיט׳ן איבערוואַנדערען אין אַ נייעם מקום האָט מען צווישען איבעריגע פּעק לעך אויך אריבערגעפּעקעלט מאַנכע כלל־זאַכען, און ווי איז עס אַ יודישער כלל אָהן „הכנסת כלה“? מ׳טאָר אין אַ נויטיגען פֿאַל נישט קומען אין פֿערלעגענהייט. און ביי איבערוואַנדערער האָט אַזאַ פֿאַל אויך געקענט זיין.

נאָר ווער האָט זיך געקענט ריכטען, אַז דייטשע יודען וועלען זיך מוזען „בעקענען“ מיט „הכנסת כלה“? זיי האָבען מיטאַמאָל איינגעזעהן, אַז עס איז כ׳לעבען ,גאָרנישט אַזאַ שלעכטע זאַך. די פּרנסה איז גע׳הרג׳עט. דער בּאָיקאָט געגען יודען פֿערשטאַרקט זיך פֿון טאָג צו טאָג. ווי קענען בכלל יונגע מענשען אין אַזאַ לאַגע דענ־קען וועגען זייער צוקונפֿט? עס מוז דאָך ווענינ סטענס זיין אַ מאַטעריעלער שטאַנדפּונקט. און דאָס איז זעלטען פֿאַראַן. דער גרעסטער טייל פֿון דייטשע יודען איז פֿעראָרימט געוואָרען. אָבער אויסשטאַרבען פֿונדעסטוועגען ווילט זיך אויך נישט. ווי שלעכט עס איז נישט, ווילט זיך ווייטער לעבען. און וואָס הייסט „ווייטער לעבען“, ווען מען קינדעלט נישט?

דאָ, געהערט שוין אָבער צו יודישער בע־פֿעלקערונגס־פּאָליטיק, און מיר האַלטען נאָך דער וויילע ביי אַ פֿאָרפֿאַלק, אָדער ריכטיגער ביי אַזעל־כע, וואָס ווילען ערשט אַ פֿאָרפֿאָלק ווערען. ווי קען באמת אַ יודישער יונגערמאַן אין דייטשלאַנד הייראַטען, ווען ער ווייסט נישט ווי ער זאָל זיך איינריכטען נאָך דער חתונה? אַז מען נעמט אַ יונג ווייבעל, אָדער זאָגאַר אַביסעל אַנ׳עלטערע, וויל מען דאָך האָבען כאָטש אַ בּאַלעבאַטישקייט פֿאַר זיך. מען וויל אַרויסגעהן אין אַנ׳אייגענעם רשות. דערצו זענען נויטיג מזומנים. אָט דאָס פֿעהלט גראָד. דאָס אָפּגעשפּאָרטע האָט מען שוין לאַנג אויפֿגעגעסען. אַ נייער פֿערדינסט קומט נישט צו. איז וואָס טוט מען דאָ? וואָרים פֿער־בלייבען אַ „יונג־געזעל“, אַ בחור, הייסט עס, האָט אויך קיין זין נישט. דאָס איז נישט קיין תכלית — אַ חתונה־געהאַטער איז גאָר אַנ׳אַנדערער מענש, ער האָט זיך זיינע וויגאָדעס, ער האָט ווער עס זאָל איהם צונעהען אַ קנעפּעל, און מאַלע וואָס.

אָבער, אום חתונה צו האָבען, מוז מען אויך וואָס האָבען. מיט ליידיגע הענד לאָזט זיך עס נישט מאַכען. אויף דעם ערשטען פּלאַץ שטעהט די הויז־איינריכטונג. אָהן דעם קאָן קיין באַלע־באַטישקייט נישט זיין. וואַרשע אָבער נעמט מען דאָס נויטיגע קליין־געלד פֿאַר דעם?

מען מוז זאָגען, אַז די אָרימע דייטשע יונ־געלייט האָבען אין דער הינזיכט בעסער געהאַט. שוין אינ׳ם ערשטען יאָהר פֿונ׳ם נאַצישען רעזשים, האָט מען זיי לייכטער געמאַכט דאָס חתונה־האָבען. ווען אַ נישט־פֿערמעגליכער אַריער איז געגאַנגען הייראַטען, האָט ער געוואוסט, אַז ער קען רעכענען אויף אַ שטיצע מצד דער מלוכה. און די שטיצע איז געווען אין פֿאָרם פֿון אַ הלואה. וואָס האָט בעטראָפֿען טויזענד מאַרק. מיט אַזאַ סומע האָט ער געקאָנט אָנהויבען. ער האָט זיך, ווי עס איז איינגעריכטעט, איינשאַפֿענדיג זיך מעבעל, געשיר און דאָס גלייכען. אָנהויבען אָפּצאָהלען די הלואה האָט ער געדאַרפֿט ערשט אין אַ האַלב יאָהר אַרום נאָך דער חתונה, און דאָס נישט אַלץ מיטאַמאָל, נאָר ראַטענווייז. טאָ־מער איז געקומען אַ קינד. האָט מען געדאַרפֿט צאָהלען אַ קלענערע ראַטע, ווי פֿריהער. ביי אַזעלכע בעדינגונגען, האָט נישט איין, נאָר־וואָס פֿער־הייראַטער אַריער געזעהן צו האָבען וואָס מעהר קינדער, כּדי דער עסק זאָל איהם לוינען, דאָס מיינט, כּדי ער זאָל וואָס ווייניגער אָפּצאָהלען דעם גענומענעם חוב...

פֿון אָט דער הלואה־פּריווילעגיע האָבען גע־נאָסען בלויז ריינע אַריער. בלויז פֿאַר זייערטוועגען איז עס געווען בעשטימט. נישט־אַריער זענען געווען אויך דערפֿון אויסגעשלאָסען. וואָרים לגבי זיי איז דאָס דריטע רייך מעהר צופֿרידען, אַז זיי זאָלען וועה־ען ווייניגער. זיי נישט, אַז זיי זאָלען זיך פֿערמעהרען דורך אַ צווואוקס פֿון געבוירטען. ווער וועט גאָר פֿערלאַנגען, אַז די נאַצישע מלוכה־קאַסע זאָל אַזאַ מין יודישע זאַך אונטערשטיצען?

יודישע יונגעלייט, וואָס האָבען געוואָלט היי־ראַטען. און דאָס איז דאָך אויך די כוונה, וואָס פֿונ׳ם שטאַט־פּאָליטישען שטאַנדפּונקט איז גע־ ווען רעכט, אַז זיי זאָלען איבערהויפּט נישט היי־ראַטען, זענען געווען אָנגעוויזען אויף זיך אַליין, זיי טאָרען נישט נהנה זיין פֿון דער הייראַטס־הלואה. נאָר אַז די חתונה איז נישט קיין געמיש־טע, ד. ה. אַז חתן־כלה זענען נישט־אַריער, קען עס אויך די נאַצישע מלוכה־מאַכט נישט פֿער־וועהרען. דער איינציגער אפּהאַלט איז געווען נאָר דער, וואָס עס איז אייניפֿאַך נישטאָ מיט וואָס צו הייראַטען, דאָס מיינט, עס פֿעהלט יענע סומע וועלכע איז נויטיג אויף איינצואָרדענען זיך אַלס פֿאָרפֿאָלק.

סוף־כל־סוף איז אויך געקומען די ישועה אויף הייראַטס־לוסטיגע נישט־אַריער. און געקור־מען איז עס נישט פֿון קיין אַנדערער זייט, חוץ פֿון דער „הכנסת כלה“. דייטשע יודען האָבען זיך אַרומגעזעהן ,אַז אזא אינסטיטוציע, ־טש דער נאָמען איהרער איז נישט אַזוי לייכט „אויס־צושפּרעכען“, קאָן היינט־צו־טאָג שטאַרק צוניצ־קומען .דעם עצם תּוך פֿון איהר איז אַ ריכטיגער. מעהר נישט ,וואָס די פֿאָרם איז ... ערט. זי דאַרף נישט טראָגען אַ פֿילאַנטראָפּישען כאַ־ראַקטער, ווי פֿריהער ,זי הערט אויף צו זיין אַ צדקה־זאַך און ווערט פֿעריוואַנדעלט אין אַ ריין סאָציאַלע אָנגעלעגענהייט — „הכנסת כלה“ אַלזאָ העלפֿט אונטער ביי מאַכען אַ חתונה, אָבער זי טוט עס נישט צדקה־מעסיג, אין געשטאַלט פֿון אַ נדבה, נאָר אויף אַ סאָציאַלען וועג, אין פֿאָרם פֿון אַ הלואה.

עס האָט קיין צוועק נישט צו לייקענען, אַז אין אַ געוויסער מאָס איז דאָ קענטיג די השפּעה פֿון דעם איבענדערמאָנטען נאַצישען אויפֿטו .מ׳האָט זיך הייסט עס, „פֿערקוקט“ אין אָט דעם פּרט אויף די נאַציס — פּונקט ווי יענע באָרגען אויס געלד פֿאַר הייראַטס־צוועקען. אַזוי טוען עס אויך די נישט־אַריער.

די אידעע איז, וואָס אַנ׳אמת, איבערגענומען געוואָרען פֿון „יענעם“ אָבער די אויסגעאַרבייטע סטאַטוטען, זענען שוין גאָר אַנדערע. דאָ האָט מען זיך געריכטעט לויט די בעזונדערע פֿערהעל־טענישען פֿון יודען אינ׳ם דריטען רייך.

ווי געזאָגט איז די דאָזיגע אינסטיטוציע אין איהר בענייטער פֿאָרם ענטשטאַנען ערשט גאָר לעצטענס מיט אַ פֿיר־פֿינף חדשים צוריק ווי נאָר עס איז וועגען דעם פֿערעפֿענטליכט געוואָרען אין דעם געמיינדע־בלאַט ,האָבען זיך אָנגעהויבען צו מעלדען אומצעהליגע קאַנדידאַטען, געקומען איז מען פֿאָרלעכווייז, ד. ה. חתן־כלה צוזאַמען, כּדי דער איינדרוק, הייסט עס, זאָל זיין אַ בעסערער. מ׳זאָל טאַקע זעהן, אַז מ׳מיינט מיט דער חתונה ווירקליך ערנסט.

א. גאָלד.

אויב עס האָט זיך נישט איינגעגעבען צו שאַפֿען קיין איינהייטליכע יודישע געזעלשאַפֿטליכע מיינונג פֿאַר די וואַהלען.

וועט אונזער אויפֿגאַבע זיין זי צו שאַפֿען נאָך די וואַהלען.

פֿעראיינצעלטע אַרבייט ברענגט בלויז שאָדען, געמיינזאַמע קאַמפֿען קענען ברענגען די גרעסטע נוצען.

(פֿון פּראָזעס י. ל. מינצבערג׳ס קאַנדידאַט־רעדע).

אויז נתן רעדט ווייטער

(ענדע פֿון דער 9־טער זייט)

האַנט. אַלצדינג אָנגעוואוירען, וועלטליכע מאַכט און גייסטיגע. נישטאָ מער קיין איסלאַמישע קולטור, קיין וועלט־פֿערגעהם, ווי אַמאָל, אין די צייטען פֿון אַוועַ־ראָלס, פֿון אַוויסענאַ, פֿון דער גרויסער אַראַבישער קולטור. היינט בלויז אַ פּאָליטישע, נאַציאָנאַלע רע־ליגיע, וואָס דינט פֿאַר אַגיטאַציע און האַס.

„אַלע דריי רינגעלעך אין דעם שמעלצענדיגען פֿייער. אפשר וועלען זיי אַלע צעשמאָלצען ווערען, און דער גאָלדשמיד וואַרט בלויז דערויף, צו שאַפֿען אַ נייעם, אַנ׳איין־איינציגען רינג. און, סאַלאַדין, איך ווייס נישט אָבער איך גלויב, אַז אונזער רינג וועט דאָך בלייבען, און דער איינענטליכער חותם איז פֿאָרט אויף איהם, ווייל נאָך אַלץ נישט אַ רינג פֿון מאַכט און פֿון צוואַנג, נאָר פֿון פֿרייען ווילען און פֿון גייסט“.

סאַלאַדינ׳ס שטערען האָט זיך פֿערכמאַרעט. זיי־נע אויגען האָבען אויפֿגעפֿינקעלט, און זיין האַנט האָט מיט אַנ׳אינסטינקטיווער בעוועגונג אָנגעכאַפּט די קרומע שווערד ביים גאַרטעל. נתן האָט עס בע־מערקט. „איך האָב עס דערוואַרט, סאַלאַדין, איך האָב קיין מורא נישט, איך בין צו אַלט און דיין שווערד איז שוין אויך פֿערזשאַווערט“.

„דו ביזט גערעכט, נתן; עלטער שיצט נישט פֿאַר נאַרישקייט, און אויך נישט פֿון גדלות, דיך אויך נישט, נתן. נישט גוט צו זיין אַלט. מען ווייסט צו־פֿיל און מען נאַרט זיך מעהר. לאָמיר ווייטער שפּי־לען אַ פּאַרטיע שאַך“.

„מיט רעמי“ — שמייכעלט נתן.

Dr. med. H. LUBICZ
פֿאַר הויט. ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פֿריהער 43), טעל. 114-32
עמפּפֿאַנגס־שעה׳ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָוועַנד
זונטאָג פֿון 9—11 בייטאָג און יום־טוב פֿון 9—1.
פֿאַר דאַמען — אַ בעזונדערער וואַרטע־זאַל.

KLAVIOL „Ap. Kowalski“ ODCISKI
USUWA bezpowrotnie

ר׳ יוסף דע־לאַ ריינאַ

פֿון ש. בערג

— 7 —

איבער אַביסעל ווייזרויך

ר׳ יוסף דילה רינה און זיינע פֿינף תּלמידים זע־נען אוועק צום באַרג שעיר און זיי האָבען זיך געגנו מען ריינינגען און לייטערן. הונדערט און־אַכט־און־זעכציג טעג האָבען זיי געפֿאַסט. געגעסען האָבען זיי נאָר איין מאָל אין דרייצען טעג אין אָוונט א ברע־קעל ברויט און א טראָפּען וואַסער, זיי האָבען נאָר געשמעקט א סך ווייזרויך. יעדען טאָג האָבען זיי זיך געטובלט הונדערט און אַכט־און־זעכציג מאָל אינ־דערפֿריה און אין אָוונט.

אויף דעם הונדערט און ניין־און־זעכציגסטען טאָג ווען זיי זענען שוין געווען גאָרנישט פֿונדראַנען, גאָר קיין גוף נישט, נאָר בלויז נשמה, האָט ר׳ יוסף דילה רינה גערעדט צו זיינע תּלמידים און געזאָגט אַזוי:

— קינדער מיינע, מיר האָבען אויסגעהאַלטען אַלע נסיונות. קיינער פֿון אונז איז נישט געשטרויכעלט געוואָרען, מיר זענען שוין ביים סוף פֿון אונזער וועג. באַלד וועלען מיר פֿאַנגען דעם שטן און זיין ווייב לילית. און מיר וועלען זיי ברענגען פֿאַר גאָט צום משפּט. און עס וועט קומען די גאולה, די וועלט וועט אויסגעלייזט ווערען. און יענע וועלט — אַלע וועלטען וועלען אויסגעלייזט ווערען. מיר טוען דעם ווילען פֿון גאָט און אַלע בעשעפֿענישען אונטען און אוי־בען. אַלץ בענקט און גאַרט נאָך דער גאולה; אַלע ווילען ווערען אויסגעלייזט; עס איז שוין נישטאָ קיין כּוח צו טראָגען דעם יאָך פֿון שלעכטס, אַלע וועל־טען זענען פֿערדאַרבען. דער שטאַרקער שלאָגט דעם שוואַכען. דער רייכער בערויבט דעם אָרימען, דער באַלעבאָס בעגזלט זיין אַרבייטער; דער שלעכטער הערשט איבער דעם גוטען; און דאָס געשריי פֿון די געפּייניגטע פֿיהלט מען אַלע וועלטען, שולדיג אין דעם איז דער שטן. ווען מיר וועלען בעזיגען דעם שטן, און איהם אומברענגען, וועט אויסגעראָט ווע־רען דאָס שלעכטס. און בלויז גוטס וועט הערשען אויף דער וועלט. עס וועלען מעהר נישט זיין קיין שטאַרקע און שוואַכע. קיין רייכע און אָרימע, קיין האַר און קיין קנעכט, אַלע וועלען זיין שטאַרק, אַלע וועלען זיין רייך, יעדער וועט זיין זיין אייגענער האַר, און אַלע וועלטען וועלען זיין פֿול מיט גוטס און גנ־דע, לאָמיר זיך שטאַרקען, לאָמיר נישט ווערען גע־שטרויכעלט, — און פֿאַנגען וועלען מיר דעם שטן און זיין ווייב לילית. דעם קוואַל פֿון אַלדאָס־בייז.

זיי האָבען געשמעקט א סך ווייזרויך, אָנגענומען זיך מיט פֿרישע כּוחות און האָבען אָנגעהויבען געהן צום שטנ׳ס קעניגרייך. מיט פֿערהוילענע „שמות“ אין האַרצען און אויף די ליפּען און מיט קיוטען אין די הענט האָבען זיי גענומען געהן.

זיי זענען געגאַנגען און געגאַנגען דריי טעג און דריי נעכט זענען זיי געגאַנגען ביז זיי זענען צוגעקו מען צו אַנ׳אייזערנע וואַנט, וואָס האָט זיך געצויגען פֿון איין עק וועלט ביזן אַנדערען איז פֿון דער ערד ביז צום הימעל, און נאָך העכער.

ר׳ יוסף דילה רינה האָט גענומען דאָס מעסער מיט דעם הייליגען „שם“ און האָט אויסגעשניטען אַנ׳עפֿענונג פֿון אַ מענש די גרויס, ער איז אַריין ערשטער און נאָך איהם די תּלמידים, דער לעצ־טער תּלמיד האָט זיך פֿערזוימט א ווייל, ער איז נישט דורך אַזוי שנעל; ער האָט זיך אומגעקוקט, גע וואָלט כאַפּען אַ בליק הינטער זיך, און די עפֿענונג האָט זיך דערווייל פֿערמאַכט, האָט ער נישט געקאָנט אַריין און נישט געקאָנט אַרויס ער האָט אָבער נישט געשריגען און נישט געקרעכצט. כאָטש עס האָט איהם שטאַרק וועה געטון. ר׳ יוסף דילה רינה איז צוגעגאַנגען מיטן מעסער מיטן „שם“ און ער האָט אויסגע־שניטען א נייע עפֿענונג דער תּלמיד איז דורכגעגאַנגען, און ר׳ יוסף האָט איהם געוואָרענט און גע־זאָגט צו איהם:

— פֿיסט געשטראַכעלט געוואָרען מיין קינד, ביסט געגאַנגען דורך דער וואַנט מיטן גאַנצען האַר־צען. האָסט זיך אומגעקוקט, האָסט זיך נישט געוואָלט דערווייטערן פֿונם וועג הינטער דיר. טו דאָס מעהר נישט, קאָנסט נאָך צושטערען אונזער אַרבייט, מיר מוזען געהן פֿאַראויס, נישט אומקוקען זיך.

און ווייטער זענען זיי געגאַנגען זעקס טעג און זעקס נעכט זענען זיי געגאַנגען. און זיי זענען געקו מען צו א וואַנט פֿון וואַסער, דער ים אוקינוס האָט זיך אוועקגעשטעלט פֿאַר זיי, פֿון איין עק וועלט ביז׳ן אַנדערען, און פֿון הימעל ביז צו דער ערד, און נאָך טיפֿער, און געשטורעמט האָט די ים׳יגע וואַנט מיט גרויס צאָרן און געוואָרפֿען מיט ריזיגע כוואַליעס איינ צושלינגען די גאַנצע וועלט.

מיט נייע פֿערבאָרגענע „שמות“ אין האַרצען און אויף די ליפּען זענען זיי געגאַנגען גלייך אויף די כוואַליעס, אין דער ים׳יגער וואַנט אַריין, און די שטורמישע כוואַליעס האָבען זיך אָפּגערוקט, און דאָס וואַסער האָט זיך צעטיילט פֿאַר זיי — די וואַנט האָט זיך געשפּאָלטען, און זיי זענען דורכגעגאַנגען אין דער טריקעניש.

זיי זענען געגאַנגען ווייטער און ווייטער, ניין טעג און ניין נעכט זענען זיי געגאַנגען, און זיי זענען צוגעקומען צו א וואַנט פֿון שניי. גרויס איז געווען די וואַנט פֿון שניי, פֿון איין עק וועלט צום אַנדערען, און פֿון הימעל ביז דער ערד. און נאָך העכער און נאָך טיפֿער. און א קעלט האָט געבלאָזען פֿון דער וואַנט פֿון שניי. א קעלט ווי פֿון פֿערגליווערטען ים.

ר׳ יוסף דילה רינה און זיינע תּלמידים האָבען זיך נישט אָפּגעשטעלט אויף א רגע, און זיי זענען אריינ געגאַנגען גלייך אין דער וואַנט פֿון שניי. און ווי זיי זענען געגאַנגען האָט דער שניי אויף זייער וועג אָנגע הויבען צו פֿערשווינדען און א שטעג האָט זיך אויס־געשניטען פֿאַר זיי אין האַרצען פֿון דער וואַנט, ביז זיי זענען זי דורכגעגאַנגען.

באַלד ווי זיי זענען דורך די וואַנט פֿון שניי. האָ־בען זיך דערטראָגען צו זיי א סך קולות פֿון וואָיענ־דיגע הינט, און פֿון באַרג האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט ווי פֿייל פֿון בויגען, אָהן א שיער גרויסע מעכטיגע הינט, שוואַרצע ווי פּעך, און האָבען זיי געוואָלט בע פֿאַלען און צערייסען.

האָט ר׳ יוסף דילה רינה און זיינע תּלמידים גע־זאָגט א ,שם“ און שטום זענען געוואָרען די הינט און זיי זענען זיך צעלאָפֿען אין גרויס שרעק אויף אַלע פֿיר זייטען.

ר׳ יוסף דילה רינה און זיינע תּלמידים זענען אַ־ראָפּ אין טאָל און זיי האָבען שוין דערזעהען די חור־בה וואו דער שטן און זיין ווייב לילית האָבען זיך בע האַלטען, האָבען זיי אויפֿגעהויבען זייערע פֿיס צו געהן צו דער חורבה. אָבער אין דער רגע האָבען אָנגע הויבען אַנלויפֿען נייע מחנות הינט. פֿון באַרג און פֿון טאָל. פֿון אַלע פֿיער זייטען פֿון דער ערד אַרוים האָבען אָנגעהויבען לויפֿען הינט — אַזויפֿיל ווי דאָס זאַמד ביים ים, און גרעסער, מעכטיגער און ריזינער זענען זיי געווען ווי אַלע פֿריהערדיגע הינט, און שוואַרץ זענען זיי געווען אַז זיי האָבען אַזש פֿינסטער געמאַכט די שיין פֿון דער זון, און עס איז געוואָרען הושך און פֿינסטער אַרום און אַרום.

ר׳ יוסף דילה רינה און זיינע תּלמידים האָבען געזאָגט א נייעם „שם“ און ווידער האָט אויפֿגע־שיינט די זון און די הינט ווי שטיקער פֿינסטערניש זענען צערונען און צעשוואומען, צעלאָפֿען זיך אין גרויס שרעק אויף אַלע פֿיער זייטען.

צו דער חורבה אין טיפֿען טאָל איז געגאַנגען ר׳ יוסף דילה רינה מיט זיינע תּלמידים זיי זענען אַריין אינווייניג. פֿינסטער איז געווען אין דער חורבה, ווי אין די פֿינסטערע טעג אין מצרים, און א ווילד היילען און וואָיען האָט זיך געטראָגען אין דער חורבה,, און א ביטער געוויין.

ר׳ יוסף דילה רינה האָט אויפֿגעהויבען הויך די קייטען מיט דעם שם המפורש און א ליכט האָט זיך פֿערשפּרייט אין דער געדיכטער פֿינסטערניש, האָבען זיי דערזעהען אַז די חורבה איז פֿול מיט הינט, און אין לינקען ווינקעל ציהען זיך און קאָרטשען זיך אין גרויס געוויין צוויי הינט. אַנדערש ווי די אַנדערע. גרעסער און ווילדער — א ע״ר און א ז י.

(סוף — זונטאָג)

ניַיער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבן

ניַיער פאָלקסבלאַט

פרייטאָג, 30 אויגוסט — א׳ אלול תרצה

זון-אויפגאַנג 4.43
זון-אונטערגאַנג 6.28
ליכט-צינדן: 6.17

הילף פאַר די היימלאָזע פון סאלנא 11

מאַגיסטראַט און קהלה בעשטימען אונטערשטיצונגען

די לאַגע פון די 65 יודישע פאַמיליעס, וועלכע זענען געצוואונגען געוואָרען צו פערלאָזען זייערע וואוינונגען פון הויז, וואָס פאַלט איין אויף סאלנא 11 ווערט אלץ טראַגישער. קיין גבירים זענען בכלל דאָרט צווישען די לאָקאַטאָרען נישט פאַרהאַן. דער גרעסטער טייל זענען בלוט אָרימלייט, וועלכע קענען אפילו איצט נישט חלום׳ען פון דינגען זיך איצט א ניַיע דירה.

פרעזעס מינצבערג האָט זיך געווענדעט מיט אַן איינ־רוועניץ צום פרעזידענט גלאַזעק, וועלכער האָט זיך תיכף פערנומען מיט דעם גורל פון די היימלאָזע. דער פרעזידענט האָט פעראָרדענט ארויסצוגעבען אונטערשטיצונגען אלע אָהן אויסנאַהם לאָקאַטאָרען, וועלכע זענען געצוואונגען געוואָרען צו פערלאָזען דאָס הויז.

צוליב דעם וואָס די שטיצע פון מאַגיסטראַט איז נישט גענוגענד, האָט פרעזעס מינצבערג צוגעגעבען פון די קהלה־פאָנדען פאַר די ארבייטסלאָזע איין דריטעל פון דער סומע, וועלכע ס׳גיט דער מאַגיסטראַט.

דרייסטער באַנדיטען-אָנפאַל

איז אדורכגעפיהרט געוואָרען אויף כאַיני

(א) נעכטען 8 אין אָוונט איז אויף כאַיני, גרונוואַלדזקאַ 10, אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ דרייסטער באַנדיטען־אָנפאַל.

אין דער וואוינונג פון יאַן קאָוואַלטשיק, וועלכער וואוינט אונטער דעם אויבענאָנגעגעבענעם אַדרעס, זענען אַריין 3 באַנדיטען — 2 אין מאַסקעס און איינער אָהן אַ מאַסקע — אַלע בעוואָפענט מיט רעוואָלווערען, און טעראָריזירענדיג די אַנוועזענדע, קאָוואַלטשיק׳ן און זיין „פריינדין״, מאַריאַננאַ מאַקאָווסקאַ, האָבען זיי ממש „צוטרייבערט״ די וואוינונג און צוגערויבט 260 זלאָטעס מיט אַ גאָלדען רינגעלע און אויירינגלעך.

אַז די רויבער האָבען אָפגעטון זייער שטיקעל אַרבייט, זענען זיי ענטלאָפען.

אין שייכות מיט׳ן באַנדיטען־אָנפאַל האָט פאָליציי תיכף אַדורכגעפיהרט אַן׳אָבלאַווע אויף כאַיני, בעת וועלכער עס זענען אַרעסטירט געוואָרען מעהר ווי 10 פערזאָן.

עס ווערט געפיהרט אַנ׳אויספאָרשונג.

קאָנקורענץ פון די גרויסע פּראָדוצענטען

רואינירט די קליינע טעקסטיל-פּראָדוקציע

(אג) אין לויפענדער ווינטער סעזאָן בעמערקט זיך אין לאָדז א זעהר בעאונרוהיגענדע קאָנקורענץ צווישען דער גרויסער טעקסטיל פּראָדוקציע און דער קליינער, אלס רעזולטאַט פון וועלכער די קליינע טעקסטיל - אינדוסטריע ברעכט צוזאַמען. די קאָנקורענץ איז נאָך געפעהרליכער דערמיט פאַר דער קליינער אינדוסטריע ווייל זי בענוצט זיך מיט צוויי ניַיע מיטלען געגען וועלכע די קליינע פּראָדוצענטען זענען שוצלאָז, א דאַנק די ספּעציעלע בעדינגונגען. וואָס הערשט איצט אין דער טעקסטיל אינדוסטרי ביים איינקויפען רויה שטאָפען, ווי אויך אויפן געביט פון ערטיילען קרעדיטען, וואָס ווערט שטאַרק אויסגענוצט דורך די גרויסע פּראָדוצענטען, בכדי צו עלימינירען די קליינע פּראָדוצענטען. אמבעסטען קען מען דאָס אָבסערווירען אויפן מאַרק פון פערטיגע וואָלענע סחורות, אויפן דאָזיגען מאַרק הערשט א מאַנגעל פון סחורות צוליב דעם וואָס עס פעהלען אוים רויה־שטאָפען, אמשטאַרקסטען פיהלט דער קליינער פּראָדוצענט דעם מאַנגעל פון רויהשטאָפען, וועלכע ער קען בכלל נישט בעקומען שוין דערפאַר וואָס עס מוז פאַר זיי צאָהלען אויסשליסליך מזומן. דער גרויסער פּראָדוצענט גיט זיך אַנ׳עצה מיט די שוועריגקייטען ביים אימפּאָרטירען דעם רויהשטאָף, ווייל קודם כל האָט ער נאָך אויף לאַנגער רויה־שטאָפען פון די פערגאַנגענע יאָהרען, צוליב דעם קען ער נאָרמאַל פּראָדוצירען. בעת דער קליינער מוז אין סעזאָן, אין גרעסטען ברען אָפּשטעלען די פּראָדוקציע.

עס מוז בעטאָנט ווערען אַז לויט די ערקלערונגען פון די קליינע, איז דער מאַנגעל אין רויה־שטאָפען נישט נאָר א רעזולטאַט פון די אָביעקטיווע בעדינגונגען נאָר עס איז אויך א פּלאַנמעסיגע אקציע מצד די גרויסע וואָס שטרעבען אראָפּצוויאָגען די קליינע פון מאַרק.

דאָס צווייטע מיטעל איז נישט וויכטיגער שאַרף און געמליך: די גרויסע צוליב זייערע אומזאַץ קאַפּיטאַלען זענען בכוח צו געבען די סוחרים אָפּען אויף קרעדיט און ערשט אין א צייט ארום געבען זיי צו אלס צוגאָב וועקסלען בעת די וועלכע מוזען פאַר רויהשטאָף צאָהלען מזומן און קיין אומזאַץ קאַפּיטאַל אין א גענוגענדער מאָס האָבען זיי אויך נישט, זענען געצוואונגען צו פערקויפען נאָר פאַר מזומן. עס פערשטעהט זיך אַז ביי אזעלכע בעדינגונגען ווילען בעסער די סוחרים צאָהלען עטוואָס טייערער ביי די גרויסע פאַבריקאַנטען וואו זיי בעקומען אויף קרעדיט איידער ביי די קליינע.

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס-גימנאַזיום (Kategorja A)

מעדכען = גימנאַזיום און פּריוואַטע פאָווסעכנע שולע

Marji HOCHSTEINOWEJ

טעל. 214-27 ◆ 23 וואָלטשאַנסקאַ 23 ◆ טעל. 214-27

דער שול-בנין איז געוואָרען איבערגעבויט און פערברייטערט. איבערן שול-בנין געפינט זיך פאַר שילערינס א ספּעציעל אויסגעבויטער טעראַס: ספּאָרט-פּלאַץ. ווינטער — אַ גליטש - פּלאַץ

איינשרייבונגען אין די גימנאַזיאַל קלאַסען, ווי אויך אין די פּאָווישעכנע שולע נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט טעגליך (חוץ שבת און יו״ט) פון 9—2 און פון 4—6

די למודים הויבען זיך אָן דינסטאָג דעם 3טען סעפּטעמבער, 10 א זייגער פריה.

לאָדז מעג לכל הדעות

אויף צונ׳אמת׳ן געריינגט ווערען!

(א) פונם 19 ביז׳ן 23 ד. ח. איז אין פראַנקפורט ביים מיין פאָרגעקומען דער צווייטער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס, געווידמעט דעם פּראָבלעם פון ראַציאָנעלען ריינִיגען די שטעט.

אין דעם דאָזיגען קאָנגרעס האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטעהער פון 24 פעלקער.

מצד פוילען זענען פּרעזענטירט געוואָרען די שטעט: וואַרשע, לאָדז, קראַקאָ, קאַטאָוויץ, ביד־גאָשטש.

פון לאָדז איז אלס פאָרשטעהער געפאָהרען דער אינזש. יוליאַן בזשאָזאָווסקי — לייטער פון דער אָפּטיילונג פאַר שטאָטישע אונטערנעהמונגען.

א פאָרלעזונג ביי די יודישע קאָמבאַטאַנטען

שבת קומט פאָר אין לאָקאַל פון די יודישע קאָמבאַטאַנטען פ.אָ.וו. (סקווערנאָווא) 6 ינקטליך 7 אַ זייגער אין אָוונט אַ פאָרלעזונג פון וויצע־פּרעזעס אַדוו. ז. מענקעס וועגען די וואַהלען צום סיים און סענאַט און די וואַהל־אָרדינאַציע.

בלוטיגע שיסעריַיען

אויף קויהלען-גנבים

(א) אויף דעם פראַכט־צוג נומער 286 זענען צווישען קאָלושעק און מאָשטשעניצע ארויפגעשפּרונגען באַהן־גנבים און אָנגעהויבען אראָפּצושיטען קויהלען. די באַהן סטראַזשניקעס האָבען דאַן עטליכע מאָל געשאָסען אין דער לופט, און דערנאָך אויף די גנבים.

די חברה לייט זענען אַנטלאָפען.

עמיצער פון זיי איז אוודאי פערוואונדעט געוואָרען ווארום מ׳האָט געפינען בלוט שפּורען אויפן וועג.

(א) אנ׳עהנליכער אָנפאַל פון קויהלען גנבים אויף א צוג איז פאָרגעקומען אויף דער ליניע נאָרזשקאָוויטש — וויזשניצא.

אין דעם פאַל איז פערוואונדעט און פערהאַלטען געוואָרען דער גנב סטעפאַן מישטשאַק. די איבעריגע גנבים זענען זיך צולאָפען.

וואָס איז דער קאָרט שטיים

דייטשע מלכים. מלכה׳ס דאַמען, אונטערס א. א. וו.

(א) לעצטענס ווערען אין לאָדז פערשפּרייט פיל געשמוגעלטע שפּיל־קאָרטען, וועלכע ווערען פערקויפט דורכשניטליך צו 1 זלאָטע אַ טאַליע, בעת פוילישע שפּיל־קאָרטען קאָסטען 3 זלאָטעס אַ פּעשל.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס שטאַמען די קאָרטען פון דייטשלאַנד און אונזערע שמוגלערס שטיצען אונטער ,ווי ס׳ווייזט אויס, דעם נאַצישען עקספּאָרט.

עס איז פאָראָרדענט געוואָרען אַנ׳אָבסערוואַציע, בכדי צו כאַפּען די שמוגלער

באַהן-קאַטאַסטראָפע אין פּעטריקאָוו

(א) נעבען דער הוטע „האָרטענזיאַ״ אין פּעטריקאָוו, אויף דער פאָרשטאָט בודקי, איז אַ מאַנעווריר־ענדער צוג אַרונטער פון די רעלסען.

צום גליק איז קיין קרבנות אין מענשען נישט געוועזען.

עס ווערט געפיהרט אַנ׳אויספאָרשונג.

ספּאָרט און פּערוויילונג

די צוויי בעסטע אופנים פון פיזישער ענטוויקלונג פון דער יוגענד, דערוועקען אַ גוטען אַפּעטיט.

אַ זאָרגענדע מוטער אָבסערווירט מיט פערגעניגען די פאָרטשריט פון דער ענטוויקלונג פון איהרע קינדער ,וויסענדיג דערביי, אַז דאָס פערורזאַכען אין נישט קיין קליינער מאָס עסקער׳ס באַהרונגספולע בודיניעס, וואָס ווערען דערלאַנגט אַלס לעגומינע.

די שטראַהלענדע אויגען און קאָלירטע פנימ׳לעך בעשטעטיגען וועגען געזונד פון די קינדער.

קינדער—צוריק אין די שולען

(א) די לימודים אין אַלע פאָלקס־ מיטעל־ און פּראָפעסיאָנעלע שולען הויבען זיך אָן דינסטאָג, דעם 3 סעפּטעמבער ק. ח.

די קינדער דאַרפען קומען 9 אינדערפריה אין זייערע קלאַסען, פונוואַנען מ׳וועט זיי פיהרען אָפּריכטען גאָטעסדינסטען.

שטראָפען פאַר׳ן ארבייטען זונטאָג, ביינאַכט און איבער-שעה׳ן

(א) דער שטראָף־רעפעראַט ביים אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט האָט — פאַר׳ן בעשעפטיגען די אַרבייטער אום - זונטאָג, און אין איבערשעה׳ן — אַרויפגעלייגט שטראָפען:

אויף דעם שפּולקע־פאַבריקאַנט משה קלאַטשקאָווסקי (פּאָמאָרקאַ 40) 300 זל. אויפ׳ן סוועטער־פאַבריקאַנט חיים מאַניעלאַ (פּילס. 4) 200 זל. און אויף קאַמינסקי׳ן מיט דייטש׳ן אינהאַבער פון אַ פאַרבעריי אויף אָגראָדאָוואַ 9 — 200 זל.

פון „לאָפּפּ״

דער לאָדזער קאָמיטעט פון „לאָפּפּ״ האָט אָנגעהויבען צו פערזעהן די פירמעס און אינסטיטוציעס מיט מעטאַלענע מיטגלידס־טאָוולען פון „לאָפּפּ״.

די טאָוולען זענען זעהר עפעקטפולע פון מעטאַל און זענען פערזעהן מיט אַנ׳אויפשריפט, וועלכער שטעלט פעסט, אַז די פירמע אָדער אינסטיטוציע איז אַ מיטגליד פון „לאָפּפּ׳.

די טאָוולען ווערען צוגעשטעלט אומזיסט אלע פירמעס און אינסטיטוציעס, וועלכע ווערען זיך איינשריַיבען אין „לאָפּפּ״ און בעצאָהלען פאַר א יאָהר אָדער צוויי יאָהר.

„לאָפּפּ״ אַפּעלירט צו די לאָדזער פירמעס און אינסטיטוציעס, אַז זיי זאָלען זיך פערשריַיבען אין „לאָפּפּ׳, וואָס וועט בעווייזען„ אַז די פירמעס האָבען ערפילט זייער בירגערליכען חוב.

וואָיעוואָדישער צוזאַמענפאָהר

פון קריסטליכע האַנדווערקער

(א) דעם קומענדיגען זונטאָג, דעם 1 אָקטאָבער, קומט פאָר אין לאָדז דער ערשטער אלגעמיינער צוזאַמענפאָהר פון די קריסטליכע האַנדווערקער פערבאַנדען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.

אַרעסטירט ענדעקעס

(א) אין פּאַביאַניץ אויף דער טושינער גאַס האָט פּאָליציי אַרעסטירט 2 ענדעקעס, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען און אין שטערען די עפענטליכע רוה.

די אַרעסטירטע האָט מען אַריבערגעשיקט קיין לאַסק און איינגעזעצט אין אַרעסט.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ה. דאַנצער (געריסער 57), וו. גראָשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), א. גאָרפיין (פּילסודסקיעגאָ 54), י. כאָנדזשינסקי (פּיעטריקאָווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28) א. שימאַנסקי (פּשענדזאַלניאַנאַ 28).

בעשטראָפטער באַנדיט

(א) נעכטען איז געשטעלט געוואָרען פאַר׳ן געריכט דער 44־יעהריגער באַנדיט עוגעניוש מיכאַלאַק, וועלכער האָט דעם 2 אָקטאָבער פ. י. בעפאַלען אויף ווּרובלאַ גאַס א געוויסע יאַנינאַ חאַרדאַ און צוגערויבט ביי איהר אַ האַנד־ביַיטעל ומיט 30 זלאָטעס.

ער האָט בעקומען אַ פּסק דין — 3 אַ האַלב יאָהר צו זיצען.

נאָר צעלזיוש-טערמאָמעטערס

(א) אין הסכם מיט דער פעראָרדנונג פון פּאַריגען יאָהר מעגען פערקויפט ווערען בלויז צעלזיוש טערמאָמעטערס פון 100 גראַד.

אַלערליי אַנדערע טערמאָמעטערס איז פערוועהרט צו פערקויפען.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-87

ספּעציאַל־אַרצט פאַר מאַגען־שוואַכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.

זונטאָג פון 9—1 פאָרמיטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע־פּרייזען

פּאַרק העלענאָוו

טעל. 209-32.

מאָרגען, שבת, פּינקטליך 8.30 אָוונט נאָכ׳ן גרויסען ערפאָלג אויפ׳ן לעצטען קאָנצערט פאַר׳ן אָפּפאָהרען אויף אַ טורנע נאָך אויסלאַנד, וועט אויפטרעטען מיט נאָך אַ איינציגען קאָנצערט

די בעריהמטע פאָלקס־זינגערין, דער שטאָלץ פון דער יוד. עסטראַדע

לאָלאַ פאָלמאַן

אין אַ גאַנץ נייעם פּראָגראַם. עס נעהמט אויך אַנטייל דער 12־יעהריגער ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום,

מיט אַ רייכען פאָלקסטימליכען רעפּערטואַר.

אַרטיסטין און זינגערין

לאָלאַ אַמזעל

ביים קלאַוויר פּר. פּיעטרושקאַ. איינגאַנג אין גאָרטען פון 2 אַ זייגער. פון 5 נאָכמ. קאָנצערט פון יודישע מוזיק, אויסגעפיהרט דורך דעם סימפ. אָרק. דיר. ס. פּיעטרושקאַ.

אין פאַל פון רעגען קומט דער קאָנצערט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע.

איינטריטס-בילעטען צו 1.09 זל. און פאַר זיץ-פּלעצער צו 1.50 אויך צו 54 גר. (אולגאָווע אין פאָרפערקויף) צו בעקומען אין דער טערקישער קאָנדיטאָריי, פּיעטריקאָווער 12 און אין קאַסע פון העלענאָוו.

א אויפשטייג צו זון, ליכט און לופט

אין צענטער פון שטאָט, רוג זשעלאָנא און וואָלטשאַנסקא איז געשאַפן געוואָרען עפּעס נייעס וואָס ביזאיצט איז עס נאָך אין לאָדז נישט געווען און נעמליך אויפן דאַך פון דעם אין לאָדז גוט־בעקאַנטען פרויען־גימנאַזיום פון פרוי האָכשטיין, איז אויסגעבויט געוואָרען א טעראַסע. ווענען טעראַסען זענען מיר געוואוינט צו הערען נאָר פון פרעמדע לענדער. הויפּטזעכליך מזרח־לענדער, למשל אין ארץ ישראל וואו עס איז זיך בכלל שווער פאָרצושטעלען א הויז אָהן א טעראַסע אויפן דאַך. און דערביי שפּילען די טעראַסען זעהר א וויכטיגע ראָלע אין לעבען פון די איינוואוינער פון דעם הויז. זי דינט צו די פערשידענסטע צוועקען. דער עיקר אָבער בעקוועמער צו מאכען דאָס לעבען, ווי אויך צו פערשידענע פערוויילונגען. ביי אונז אין פוילען אָבער זענען, צוליב פערשידענע סיבות, הויפּטזעכליך קלימאַטישע, אָפּטע און שטאַרקע רעגענס, גרויסע טעמפּעראַטור אונטערשידען אין ווינטער צווישען דער לופט אונטערן דאַך אין צימער, און איבערן דאַך אין פרייען א. אז. וו., אזעלכע טעראַסען איינריכטונגען געווען במעט ווי אונמעגליך, דעריבער דאַרף מאַקע דער פאַקט פון אויסבויען אין לאָדז, די ערשטע מאָדערנע טעראַסע, אויף א דאַך בעטראַכט ווערען אלס א וויכטיגע געשעהעניש. די פערוואַלטונג פון פרוי האָכשטיינס פרויען־גימנאַזיום האָט מיט איהר דאָזיגען אויפטו אויף דעם געביט, אָהן שום ספק געטון א פּיאָנערישע ארבייט און איהר ביישפּיל וועט זיכער נאָכגעטון ווערען.

דאָס פּראָבלעם פון בויען אין אונזער קלימאַט טעראַסען אויף דעכער איז דורך דער ענערגישער פערוואַלטונג פון דעם גימנאַזיום גליקליך געלעזט געוואָרען. די טעראַסע איז געבויט, — לויטן פּראָיעקט פון אינזש יעזשי מינץ — פון אייזען־בעטאָן און בעשטעהט פון איינציגע שיכטען. פון אויבען איז זי בעדעקט מיט א גלאַנציגען אספאַלט. בכדי מעגליך צו מאכען דאָס אָפּפליסען פון רעגען־וואַסער איז זי געבויט עטוואָס שיף. איבערן אספאַלט ווערט אָבער נאָך צוגעגעבען א שיכט זשוויר א דאנק וואָס די גאַנצע טעראַסע ווערט אויסגעגלייכט און עס בעקומט זיך א אידעאַל גלייכער פּלאַץ וואָס האַלט אַנערך 360 קוואַדראַט מעטער. צוליב זיכערהייטס טעמים, איז די גאַנצע טעראַסע ארומגענומען מיט א פעסטע אייזערנע צוים און א הויך דעם מיט א דראָט־נעץ פון 4 מעטער די הויך. אויף דער דאָזיגער טעראַסע פון וועלכער עס ענטפּלעקט זיך אויף אלע 4 זייטען דאָס כאַראַקטעריסטישע בילד פון לאָדז, מיט זיין וואַלד פאַבריקס־קוימענס און די ווי אין אונאָרדנונג אָנגעוואָרפענע פעררויכערטע לאָדזער הייזער, וועט זיך אָפּשפּילען א בעדייטענדער טייל שול־לעבען פון די שילערינס פון פרוי האָכשטיינס גימנאַזיום. דער שול־טאָג וועט זיך איינגענטליך אָנהויבען אויף דער טעראַסע. דאָ וועלען פאָרקומען די 10 מינוט גימנאַסטישע איבונגען וואָס מוזען, לויט די פאָרשריפטען פון קוראַטאָריום, געמאכט ווערען יעדען טאָג פאַרן אָנהויבען פון די לעקציעס. דאַן וועלען בכלל די לעקציעס פון גימנאַסטיק אין אלע רעגענפרייע, שעהנע טעג פאָרקומען אויף דער טעראַסע. דעסגלייכען וועלען אויך די שילערינס פערברענגען די פּויזעס צווישען איין לעקציע און דער צווייטער אויף דער טעראַסע. דאָ וועלען אויך פאָרקומען די גרעסערע געזעלשאַפטליכע ספּאָרט־שפּילען ווי טעניס, קאָשיקובקע, פערשידענע באַלעם־שפּילען. (עס איז דערצו אויפגעשטעלט געוואָרען א ספּעציעלע שטאַנד) א.אז.וו. ווינטער ווידער וועט אויף דער טעראַסע איינגעאָרדענט ווערען א גליטש, דערמיט וועט אויסגעמיטען ווערען, אז די שילערינס זאָלען געהען אויף די אייז־פּלעצער אין שטאָט, וואו זיי טרעפען זיך נישט שטענדיג מיט פאַסיגער געזעלשאַפט. די גאַנצע טעראַסע מאכט א זעהר סימפּאַטישען איינדרוק. עס דאַרף נאָך צוגעגעבען ווערען, אז אין קומענדיגען פריהלינג וועט דער צוים און דראָט־נעץ ארום דער טעראַסע בעפלאַנצט ווערען מיט ווילדען וויין. די דאָזיגע טעראַסע איז א זעהר גליקליכער איינפאַל פאַר וועלכען עס קומט דער פערוואַלטונג פון גימנאַזיום באמת א יישר־כוח.

בכלל אָבער דאַרף בעטאָנט ווערען אז די פערוואַלטונג פון פרוי האָכשטיינס פרויען־גימנאַזיום צייכענט זיך אויס מיט גרויסע ריהרעוודיגקייט אויף אלע געביטען וואָס האָבען נאָר א שייכות מיט דעם מאָדערנעם שול־וועזען און ערציהונג. אין הסכם מיט די נייע שטרעמונגען אין דער פּעדאַגאָגיק, לויט וועלכע עס ווערט געשטרעבט דערצו, אז די שילער זאָלען אין דער פּראַקטיק אדורכמאכען דאָס וואָס זיי געהען אדורך טעאָרעטיש, איז אין דער פרויען גימנאַזיום פון פרוי האָכשטיין געשאַפען געוואָרען א גאַנצע רייה ספּעציעלע קאַבינעטען, דער גאַנצער פערטער שטאָק, וואָס איז אין לויפענדען יאָהר צוגעבויט געוואָרען איז בעשטימט געוואָרען אויף דעם צוועק. אין גרויסע ליכטיגע, זוניגע צימערען, מיט וועלכע עס צייכענען זיך בכלל אויס אלע קלאַסען פון דעם דאָזיגען גימנאַזיום, זענען איינגעאָרדענט געוואָרען מיטן גרעסטען קאָמפאָרט און פערזעהען מיט די נייעסטע טעכנישע הילפס־מיטלען פערשידענע קאַבינעטען. קודם כל געהט דער מעדיצינישער דענטיסטישער קאַבינעט, דער אזוי־צו־זאָגען „געזונדהייטס־אמט" פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע, וואָס האָט די אויפזיכט איבער דעם מעדיצינישען און היגיענישען צושטאַנד פון די שילערינס. דאַן דער פיזיקאַלישער קאַבינעט, מיט א פּערכטיגער איינריכטונג פון די פערשידענסטע נויטיגע לערן מכשירים, ווי די שילערינס מאכען אדורך די פּראַקטישע איבונגען פון פיזיק און כעמיע, ווייטער געהט דער נאַטור וויסענשאַפטליכער קאַבינעט מיט צעהנדליגער אקוואַריומס, טעראַריומס, א.אז.וו. וואו עס זענען פערטרעטען כל' ערליי מינים פון דער טויטער און לעבעדיגער וועלט. עס איז אויך געשאַפען געוואָרען א ספּעציעלער הומאַניסטישער קאַבינעט אין וועלכען עס געפינען זיך די פערשידענסטע הילפס ביכער, וואָס זענען נאָר פאַראַן, ווערטער־ביכער פון אלע געביטען. דער דאָזיגער קאַבינעט וועט זיכער פערלייכטערען די ארבייטען פון די שילערינס. א בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט ציהט אויף זיך דער קאַבינעט פאַר האַנד־ארבייט — א ריזיגער זאַל, בעקוועם און ליכטיג, מיט נייה־מאַשינען, שלאָסעריי און טישלעריי אָפּטיילונגען, ווייל אין הסכם מיט די נייע פאָרשריפטען פון קוראַטאָריום דאַרף מען מיט די שילערינס אין די שולען אדורכמאכען געוויסע ידיעות פון די פאכען בכדי זיך צו קענען בענוצען מיט זיי אין הויזליכען געברויך בעת א נויט־פאַל.

די דאָזיגע אלע קאַבינעטען געפינען זיך אלע אויפן פערטען שטאָק, וואָס איז איצט צוגעבויט געוואָרען, מיט א שטאָק נידריגער געפינט זיך א ספּעציעלער בעלייכטונגס־זאַל אין מיט א עקראַן און פערשידענע אפּאַראַטען, פּראָיעקציע לאַמפּ, עפּידיאַסקאָפּ (א ספּעציעלער אפּאַראַט, וואָס מאכט, אז יעדעם בילד, פאָטאָגראַפיע, אנזיכטס־קאַרט קען ווערען בעלויכטען און געוואָרפען אויפן עקראַן), צוליב דעם וואָס דאָס גימנאַזיום אָרדענט איין פון צייט צו צייט פאָרשטעלונגען, איז אין א בעזונדערען זאַל אויסגעבויט געוואָרען א פּרעכטיגע סצענע לויט'ן זעלבען סיסטעם ווי די סצענע אין קאַמעראַל־טעאַטער די דאָזיגע היימישע סצענע פון גימנאַזיום האָט א גרויסע צאָהל טעאַטער רעקוויזיטען, וואָס ווערען בענוצט ביי די פערשידענסטע געלעגענהייטען.

בכלל דאַרף געזאָגט ווערען, אז דאָס גאַנצע גימנאַזיום פון פרוי האָכשטיין, דער גאַנצער בנין מיט אלע פענסטער געטונקען אין גרינס, מיט די מאָדערנע איינריכטונגען, מיט צענטראַל בעהייצונג וואָס גאַראַנטירט אז די טעמפּעראַטור זאָל אין אלע ווינקעלער, אויף די טרעפּען און קאָרידאָרען זיין א איינהייטליכע, מיט דער בעקוועמער און גרויסער גאַרדעראָבע אין דער סוטערינע פון בנין, וואו די שילערינס טוישען אפילו אויס זייערע שיך, וואָס זיי טראָגען אין גאס, אויף ספּעציעלע פּאַנטאָפּעל, ביז ארויף אין דער הויף דורך די קלאַסען און די קאַבינעטען אויפן פערטען שטאָק און ענדליך אויף דער טעראַסע אונטערן פרייען הימעל, ווייט פון דעם גערויש פון דער גאַס, מאכט דעם איינדרוק פון א סימבאָל, פון א אויפשטייג צו זון, לופט און ליכט.

באמת, די היינטיגע קינדער האָבען עס א סך בעסער און בעקוועמער ווי מיר האָבען עס געהאַט אין אונזער קינדהייט

י. ט—סקי * * *

די ווישניאווא־גורער ווירטסלייט
זענען שולדיג אין די לעצטע אפּטע מאַסען גנבות

נישט דעם ערשטען מאָל קומט אויס אויפמערקזאַם צו מאכען וועגען די גנבות־אויף זומער־וואוינונגען, יעדעם יאָהר צום סוף פון זומער סעזאָן קומען פאָר גנבות. אָבער דאָס וואָס עס קומט פאָר אין ווישניאַווא גורא קומט נישט פאָר אויף קיין שום זומער וואוינונג. די לעצטע טעג געהט נישט אדורך איין נאכט מ'זאָל נישט אויסליידיגען אנ'אנדערע וואוינונג.

נאָר דאָס וואָס ס'קומט פאָר היי־יאָהר איז נישט געווען ביז איצט. די לעצטע צוויי וואָכען זענען אין ווישניאַווא גורא פערנאָטירט געוואָרען מאַסען גנבות.

אלע גנבות ווערען אויסגעפיהרט אין מיטען נאכט.

ווי מ'טיילט מיט, זענען די לעצטע נעכט אויסגעפיהרט געוואָרען פיל דרייסטע גנבות אין פּריוואַטע וואוינונגען און פּענסיאָנאַטען.

עס פרעגט זיך דעריבער: וואָס טון די ווירטסלייט פון ווישניאַווע גורא וועלכע נעהמען פאַר די דירות געפּעפּערטע פּרייזען, צו פערהיטען פון די אָפּטע גנבות? פאַרוואָס פּאַסירען נישט קיין גנבות א גאַנצען זומער און גראָד די לעצטע וואָכען יאָ? מען בעקומט פּשוט דעם איינדרוק, אז די ווירטסלייט זענען צופרידען פון די גנבות, כדי די זומער לייט זאָלען וואָס גיכער אנטלויפען מען זאָל די דירות קאָנען נאָך אמאָל פערדינגען.

די פולע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די גנבות טראָגען אלזאָ די ווירטסלייט און צו דעם מוז א סוף נעהמען! מ'טאָר נישט לאָזען אויף הפקר דאָס אייגענטום פון די אָרטיגע זומער־איינוואוינער!

צו די גאַסטראָלען פון „אַראַראַט" אין לאָדז

„אַראַראַט" הויבט ווידער אָן צו שפּילען אין לאָדז. צוריק אין דער שטאָט, וואו דאָס דאָזיגע טעאַטער האָט געשטעלט זיינע ערשטע טריט, און פון וואַנען עס האָט געשעפּט איהר יניקה צו דער אַרטיסטיש־טעאַטראַלישער פאָלקאָמענהייט.

„אַראַראַט" איז געגאַנגען פון שטאַפּעל צו שטאַפּעל, בעריהמט געוואָרען נישט נאָר אויף דער פּוילישער פּראָווינץ, נישט נאָר אין דער הויפּטשטאָט וואַרשע, נאָר אויך אַדורכגעמאכט א טורנעע איבער פראַנקרייך, בעלגיען און ענגלאַנד מיט דעם גרעסטען מאַטעריעלען און מאָראַלישען ערפאָלג.

נאָך יעדען אָפּשניט־צייט פון שטודירען, לערנען זיך, וואַקסען און דערגרייכען, קומט דער „אַראַראַט" קיין לאָדז זיך בעווייזען פאַר די לאָדזער, וועלכע האָבען שטענדיג נאָכגעפאָלגט די טריט פון טעאַטער, וועלכעס איז דאָ געבוירען געוואָרען.

היינט הויבט „אַראַראַט" ווידער אָן צו שפּילען אין לאָדז און דער טעאַטער־עולם גרייט זיך צו בעוואונדערען די אויפטוען זייט דעם לעצטען מאָל ווען מיר האָבען דאָס טעאַטער געזעהען אין לאָדז ביז איצט.

דער חשבון מאכט אויס
צו 200 זלאָטעס יאָהר

(א) דאָס שטאָטישע געריכט האָט נעכטען פערמשפּט דעם פּראָפעסיאָנעלען גנב יוזעף קוביק אויף 3 יאָהר טורמע פאַר'ן אַרויסגנבענען פון זאָפּיאַ מיידאַ'ס וואוינונג (אויף לענטשיצקאַ 31) פערשידענע זאַכען אין דער ווערט פון 600 זל.

Casino

היינט און פאָלגענדע טעג!

אָנהויב פון די סעאַנסן 6 נאכמ.
שבת און זונטאָג 12 בייטאָג

די גאַס פון וואַהנזיניגקייטן

רעזשי: Lloyd Bacon
מוזיק:
Harry Warsen — Al-Dubin
פּראָדוקציע:
Warner Bros–First National
אין די הויפּט־ראָלעס:
Bebe Daniels, Warner Baxter,
R. Keller, George Brent,
G. Roggers, Dick Powell

מיט'ן אנטייל פון 400 שענסטע מיידלעך פון האָליוואָוד.

ר. איזראַעל
משומדים
סענסאַצ. שפּאַנענדער ראָמאַן פון היינטיגען יודישען לעבען

104)

צום סוף פונ'ם בריף איז געווען אָנגעגעבען אידאס צייטווייליגער אַדרעס אין לאָנדאָן מיט דער בעמערקונג, אַז אויב זי וועט ענדערען דעם אַדרעס, וואָס איז זעהר מעגליך, וועט זי וועגען דעם בעזונדער מיטטיילען.

גאָלדע האָט אויפגעהערט צו לייענען, זי האָט נישט געהאַט די דרייסטקייט די ערשטע אַרויסצוזאָגען איהר מיינונג וועגען דעם און האָט געוואַרט אויף איהר מאַן, וועלכען זי האָט געהאַלטען פאַר אַ גרויסען חכם.

אַנשטאָט עפּעס צו זאָגען, האָט נחום גענומען די ברילען, וועלכע ער האָט געהאַט אוועקגעלעגט אויפ'ן טיש, זיי אָנגעטון אויף דער נאָז און גענומען נאָכאַמאָל שטיל איבערצולייענען דעם בריף, אזוי ווי ער וואָלט נישט געטרויט גאָלדען אין איהר לייענען אָדער ער האָט נישט געגלויבט זיינע אויערען וואָס ער האָט געהערט.

פאַר גאָלדען איז די האַנדלונג געווען אַ סימן אַז איהר מאַן איז מילד און האָט פערשטענדניש. פאַר דער חרטה פון אידאן, דאָס לייענען נאָכאַמאָל דעם בריף האָט ביי נחומען נאָר געהאַט די בעדייטונג, אַז דורך דער צייט וואָס דאָס לייענען דויערט האָט ער געוואָלט האָבען א ישוב הדעת מיט זיך אַליין און אָננעהמען אַ בעשלוס וועגען דעם וואָס ער האָט צו טון, געענדיגט דאָס לייענען האָט נחום אַריבערגעקוקט איבער די ברילען, געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און געזאָגט.

— נו, וואָס זאָגסטו גאָלדע?

— איך האָב שטענדיג געזאָגט, אַז דאָס קינד איז נישט שולדיג. הונדערט יאָהר זאָל זי לעבען געזונד און שטאַרק זאָל זי זיין, זי קומט צו אונז צוריק, גלויבט איז דער אויבערשטער, גרויס זענען זיינע גבורות און זיינע נסים...

— לייען מיר נישט די צאנה וראנה האָט נחום איהר איבערגעריסען, איך קען זי בעסער פאַר דיר, כאָטש דו ביזט א יודענע, זאָג מיר נאָר ווילסט ענטפערען דיין טאָכטער.

— פאַרוואָס אָבער מיין טאָכטער, פאַרוואָס נישט אונזער טאָכטער.

— זאָל זיין אַזוי, ווילסט איהר ענטפערען.

—געוויס, דו וועסט שרייבען, און איך וועל צושרייבען.

— וואָס למשל וואָלסט דו איהר געשריבען.

— איך וואָלט איהר געשריבען, אַז מיר זענען איהר מוחל, אַז מיר וועלען איהר העלפען מיט וואָס נאָר מיר וועלען קענען.

— ניין, וועל איך שוין בעסער שרייבען דעם בריף, זאָלסט איהר נישט שרייבען קיין שום ליבעס בריפלעך, שרייב, אַז מיר האָבען איהר בריף ערהאַלטען און זאָל אונז שרייבען וואָס מיר זאָלען טון.

— און מעהר נישט?

— ניין, מעהר נישט, האָט זיך נחום אויפגערעגט, כדי כאָטש צו ווייזען אַז ער איז אין כעס,

— מעהר נישט קיין איין וואָרט.

— זאָל זיין אַזוי ווי דו ווילסט, דאָס האַרץ זאָגט מיר, אַז אונזער קינד וועט צוריק קומען צו אונז, אַז מיר וועלען זיין צוזאַמען מיט איהר און וועלען האָבען א גליקליכע עלטער.

טרערען פון פרייד און גליק האָבען זיך געגאָסען פון גאָלדעס אויגען, זי האָט זיך נישט געקענט בעהערשען.

— נו, יודענע, שוין ווידער געוויינט, דיין טאָכטער וואַרט דאָך אויף אַנ'ענטפער, ס'דאַרף דאָך דיר זיין אַ שאָד יעדע מינוט.

גאָלדע האָט געכאַפּט פּאַפּיר און פעדער און האָט אָנגעהויבען צו שרייבען אַזוי ווי זי האָט געקענט.

— זאָג מיר וואָס איך זאָל שרייבען? דאָס וואָרט „ליבע טאָכטער" האָב איך שוין אויפגעשריבען.

— אַ גדולה אויף דער באָבע, שרייב; „דיין בריף האָבען מיר דערהאַלטען, שרייב וואָס מיר זאָלען טון פאַר דיר.

— און דאָס איז אַלץ.

— יא דאָס איז אַלץ

— מעהר גאָרנישט.

— ניין מעהר גאָרנישט.

— איך וויל נאָך צושרייבען, אַז מיר זענען איהר מוחל.

— צו דעם האָבען מיר נאָך צייט.

— און קיין גרוסען אויך נישט.

— גרוס דיר וויפיל דו ווילסט.

גאָלדע האָט פערענדיגט דעם בריף און איז אַרויסגעלאָפען אין גאַס, געקויפט א קאָנווערט מיט א מאַרקע, אונטערגערוקט דעם בריף נחומען, אַז ער זאָל אויפשרייבען דעם אַדרעס, נחום האָט געמאַכט גרויסע הכנות ביז ער האָט זיך אוועקגעזעצט אָנשרייבען דעם אַדרעס אין דער ענגלישער הויפּטשטאָט.

— ס'איז נישט אַזוי לייכט, האָט נחום געזאָגט, כ'בין נישט געוואוינט צו שרייבען קיין „ענגלישע" אַדרעסען, נישט געווען צו וועמען האָט דער אויבערשטער געוואָלט, אַז מיר זאָלען נאָך האָבען צו שרייבען קיין ענגלאַנד כ'וואָלט דאָס געווען אימיצער, וועלכער וואָלט אונז געוואָלט אַביסעל געלד שיקען פון ענגלאַנד, האָט נחום געזאָגט מיט א וויץ, פערענדענדיג דאָס שרייבען דעם אַדרעס.

— דו האָסט שטענדיג אין זינען דיינע גלייכווערטלעך.

— נאָר א גלייכווערטעל וואָלט איך אוועקגעגעבען זיב'אַנבייסען, אָבער נישט היינט, האָט נחום זיך ווייטער געוויצעלט, גיב אַהער עפּעס עסען.

נחום האָט זיך גוט געפיהלט, ער איז געווען זעהר גוט אויפגעלעגט, ער האָט דאָס נישט געוואָלט אַרויסווייזען, ווייל כ'איז נישט געלעגען אין זיין כאַראַקטער צו זיין מילד און נאָכגיביג, אָבער איצט איז זיין האַרץ געווען אָנגעפיהלט מיט פאָטער־ליבע און רחמנות פאַר זיין טאָכטער.

— וואָס טוט זי דאָרט דאָס אָרימע, אומגליקליכע קינד אין דער ווייטער פרעמד, ווי וואַלגערט זי זיך איצט.

דאָס האָט ער אין זיך געטראַכט. ער האָט דאָס פערשטעהט זיך, הויך נישט געוואָלט אַרויסרעדען.

— געלויבט איז דער אויבערשטער, האָט נחום געזאָגט, אַלץ וואָס ער טוט איז ריכטיג, ער איז שטענדיג גערעכט.

נחום האָט זיך אונטערגעזונגען אַ זמרל, גענומען זיך דאָס שטעקעלע און איז אַרויס אין גאַס, גאָלדע האָט איהם נאָכגעקוקט און געווען צופרידען, זי האָט אין איהם אַריינגעקוקט ווי אין דער זון אַריין, זי האָט זיך געשפּיגעלט אין איהם, ביי איהר אין די אויגען איז ער געווען דער קלוגסטער, פרומסטער און בעסטער מענש אין דער וועלט.

— איך האָב צוריק מיין קינד, האָט גאָלדע אויפגעהויבען די אויגען צום הימעל.

פון דעם טאָג אָן האָט זיך ביי נחומען אין שטוב אָנגעהויבען אַנ'אָפּוואַרטעניש אויף אַנ'ענטפער פון יהודיתן, נישט גאָלדע און נישט נחום האָבען וועגען דעם הויך גערעדט, אָבער ווען זיי זענען יא געשטאַנען פון שלאָף האָט זיך נחום אוועקגעשטעלט ביי איין פענסטער און גאָלדע ביים צווייטען פענסטער, זיי האָבען צווישען זיך נישט גערעדט נאָר געקוקט אין גאַס, דאָס האָבען זיי אָפּגעוואַרט אַזוי לאַנג ביז דער בריף־טרעגער איז אַדורכגעגאַנגען, כדי זיך צו דערוויסען, צי ער האָט נישט פאַר זיי אַ בריף פון ענגלאַנד, דאָס האַרץ האָט ביי זיי אָנגעהויבען שטאַרקער צו קלאַפּען ווען זיי האָבען פון דערווייטענס בעמערקט אָנקומען דעם בריף־טרעגער, זיי זענען אַליין אונרוהיגער געוואָרען ווען דער בריף־טרעגער, געהענדיג פון הויז צו הויז, האָט זיך דערנעהנטערען צו דעם הויז וואו זיי וואוינען, און ערשט דאַן, ווען נחום האָט זיך איבערצייגט, אַז קיין בריף פאַר נחום ראָזען איז נישטאָ, האָט ער גענומען דאָס שטעקעלע אין האַנד אַריין און איז אַרויס אין גאַס, נישט איינמאָל איז ער פריהער אַרויסגעגאַנגען פון שטוב און בסוד פאַר גאָלדען האָט ער זיך אוועקגעשטעלט אויף די טרעפּען און אָפּגעוואַרט ביז'ן אָנקומען פון פּאָסט־פונאַנדערטרעגער.

(פאָרטזעצונג קומט)

טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"
ציגעל-גאַס 27. טעל. 112-25.

טעאַטער
„אַראַראַט"
קינסטל. אָנפ. משה בראָדערזאָן.

נאָכ'ן גרויסען סוקסעס אין
פראַנקרייך, בעלגיע, ענגלאַנד
נאָר אַ קורצע צייט גאַסטשפּילען פון:
היינט פרייטאָג,
פּינקטליך 9.30 אָוונט
פּרעמיערע!

נידער מיט די מרה שחורה!
זאָל לעבען דאָס געלעכטער!
מאָרגען שבת,
4 נאָכמ., 7.15 און 10 אָוונט
פּרעמיערע!

צום ערשטען מאָל אין לאָדז! — פון שענסטען פריילינען פּראָגראַם, וואָס איז געשפּילט געוואָרען אין וואַרשא איבער 3 חדשים ביי אויספאַרקויפטע טעאַטערן א. ג.

אַ גדולה אויף דער באָבע!

אימפּאָזאַנטער לאַך-פאַראַד אין 2 טיילען, 15 בילדער. רעזשי: ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער. מוזיק-לייטונג: ה. רובין.
דער פערגרעסערטער „אַראַראַט"-אַנסאַמבל לויט א. ב.: בירנבוים דוד, בערגמאַן יואל, גאָלדשטיין שמואל, דזשיגאַן שמעון, לעמבערגער גרשון, סעגאַלאָוויטש קלאַרא, פולאַווער משה, פּעטערמאַן מאַשע, רובינא פאַניא, שטאַראַנד אלמא, שומאַכער ישראל.
די פאָרשטעלונגען הויבען זיך אָן פּינקטליך. פרייקאַרטען און הנחה-בילעטען נישט גילטיג. פילם-אילוסטראַציעס געמאַכט אין לאַבאָראַטאָריע „עסקטאָר".
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: דינה מאַטיס און א. ליבערמאַן. בינע-לייטונג: ב. שוואַרצשטיין. אַדמיניסטראַטיווע לייטונג: מ. קאָן. בילעטען פערקויפט די טעאַטער-קאַסע.

פאַר דעם יודישען וועהלער פון 15-טען וואַהל-קרייז

אין 15-טען וואַהל-קרייז קאַנדידירען 5 קאַנדידאַטען, פון וועלכע די בעפעלקערונג פון דעם דאָזיגען קרייז (2., 3 און 5 קאָמיסאַריאַטען) וועט דאַרפען דעם 8-טען סעפּטעמבער אויסוועהלען 2 דעפּוטאַטען ,וואָס וועלען זיין די פאָרשטעהער פון דער לאָדזער בעפעלקערונג אין קומענדיגען סיים.

פאַר דער יודישער בעפעלקערונג פון דעם דאָזיגען וואַהל-קרייז איז די פראַגע פון איין מאַנדאַט א קלאָהרע און פעסטגעשטעלטע. די יודישע בעפעלקערונג וועט שטיצען דעם איינציגען יודישען קאַנדידאַט. ס'בלייבט אָבער איבער די פראַגע פון דעם אַנדערען קאַנדידאַט, וועלכער דאַרף פון דעם קרייז געוועהלט ווערען און דאָ וועט שוין דער יודישער וועהלער דאַרפען אויסקלויבען פון צווישען פיר קאַנדידאַטען.

אמת, אַז די דעציזיע וועט דאָ זיין אַ שווערע, דער יודישער וועהלער קען נישט אָפּגעבען זיין שטים, פאַר אַ קאנדידאַט, אין וועלכען ער איז נישט זיכער, אַז דער קומענדיגער דעפּוטאַט וועט נישט שאָדען ברענגען זיינע אינטערעסען ,און נישט נאָר דאָס, נאָר אַז ער וועט אויך נישט גלייכגילטיג זיין צו די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג. דער יודישער וועהלער וועט נאָר, אַלס פאַר דעם אַנדערען קאַנדידאַט קעגען שטימען נאָר פאַר אַזאַ פערזאָן, וועלכער האָט אין זיין ביז איצטיגער טעטיגקייט געגעבען די גאַראַנטיע פון ליבעראַליזם ,פון פערשטענדניש פאַר די עקאָנאָמישע נויטען ,ביי וועלכען ס'האָט דאָמינירט דאָס געפיהל פון גערעכטיגקייט און געזעצליכקייט ,וועלכער האָט פערדאַמט די מעטאָדען און מיטלען פון דער צעיושעטער האָרדע ענדעקעס און כל-ערליי אַנטיסעמיטען.

די יודישע וועהלער פון 15-טען קרייז קענען דעם 8-טען סעפּטעמבער אָפּגעבען זייער שטים פאַר דעם צווייטען קאַנדידאַט נאָר אין דעם פאַל, ווען דער קאַנדידאַט איז שוין איצט פּאָפּולער ביי דער יודישער בעפעלקערונג, בעזונדערס ביי די ארימע שיכטען פון דעם קרייז, אין וועלכען ער דאַרף געוועהלט ווערען.

דער דאָזיגער קאַנדידאַט ,וועלכער בעזיצט די דערמאַהנטע מעלות איז יוזעף טראַווקאָווסקי.

קודם-כל איז טראַווקאָווסקי דער עהרען-פּרעזעס פון דעטאַליסטען-פערבאַנד, פּיעטריקאָווער 90, וואו ס'זענען אָרגאַניזירט אין דער גרעסטער מערהייט יודישע בעזיצער פון דעטייל-געשעפטען, דער דאָזיגער שיכט פון דער בעפעלקערונג, וועלכע האָט איהרע אייגענע אינטערעסען און האָט צו פערענטפערען איהרע אייגענע פּראָבלעמען, האָט זיך שוין ביז איצט געקענט איבערצייגען, וועגען דער אַרבייט ,טעטיגקייט און אויפריכטיגע טאָלעראַנץ פון יוזעף טראַווקאָווסקי, ביים פערטיידיגען און בעשיצען די אינטערעסען פון די געוועלב-בעזיצער נישט מאַכענדיג קיינמאָל קיין אונטערשיד צווישען נאַציאָנאַליטעט אָדער גלויבען צו וועלכען דער מיטגליד געהער. די אָרגאַניזירטע מיטגלידער פון דאָזיגען פעראיין ווייסען ווי אַזוי אָפּצושאַצען די אָפּפערוויליגע איבערגעגעבענהייט פון דעם איינראַפּעאישען כלל-טוער.

אָבער אויך, דער כלל-וועהלער פון 15-טען קרייז, צו וועלכען ס'געהער די אַלט-שטאָט און אַ שטיק באַלוט, קען גוט דעם נאָמען פון טראַווקאָווסקי'ן, וועלכער וואוינט דאָרט זייט לאַנגע יאָהרען און איז גוט בעקאַנט מיט זיין טאָלעראַנטער בעציהונג און גרייטקייט צו העלפען יעדען איינציגען, וועלכער נויטיגט זיך אין הילף און וועלכער ווענדעט זיך נאָר צו איהם וועגען דעם, נישט פרעגענדיג ביי קיינעם קיין פּאַס צו וועלכער רעליגיע דער נויט-בעדערפטיגער געהער.

יוזעף טראַווקאָווסקי געהער צום רעגירונגס-לאַגער ,ער האָט פיל פערדינסטען פאַר דעם פּוילישען אונאָפּהענגיגקייטס-קאַמף, איז געוועזן ראַט מאַן אין דער „סאַנאַציע-גרופּע" אין שטאָט-ראַט מיט דער ענדעקישער מערהייט. דאָרט האָט ער בעוויזען צו שטעמפּלען די מעטאָדען פון די ענדעקעס און דער דייטש קאַהלערט האָט אַפילו געגען טראַווקאָווסקי'ן אַריינגעטראָגען אָנקלאַגעס צום שטאָט-ראַט.

די עטליכע וואָרטער וועלען העלפען דעם יודישען וועהלער פון 15 קרייז צו זיין דעציזיע פאַר וועמען ער זאָל אָפּגעבען זיין שטים אַלס דעם צווייטען קאַנדידאַט פון דאָזיגען קרייז, דאָס וועט זיין יוזעף טראַווקאָווסקי.

***

פערזאַמלונג פון סוחרים-דעטאַליסטען

מיטוואָך, איז אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס נ. דאָבזשינסקי, פאָרגעקומען אַ זיצונג אין פעראיין פון סוחרים-דעטאַליסטען פון דער לאָדזער וואָיעוואָודזטווע, פּיעטריקאָווער 90. די זיצונג איז געווען געווידמעט דער פראַגע פון די סיים-וואַהלען.

איינשטימיג איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען מיט אַן אַפּעל צום יודישען סוחר'טום צאָהלרייך אַנטיילצונעהמען אין די וואַהלען צום סיים. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען אין דער פראַגע אַ ספּעציעלען אויפרוף.

דריי שרפות אין דער שטאָט

(א) נעכטען זענען אין דער שטאָט אויסגעבראָכען 3 קליינע שרפות, וועלכע זענען שנעל ליקווידירט געוואָרען דורך די אַרויסגערופענע פייער-לעשער:

אויף נאַרוטאָוויטשאַ 20 — צוליב אַ קורץ-שלוס.

אויף בזשעזשינער 61 זענען אָפּגעברענט געוואָרען עטליכע קאַמערלעך.

אויף לימאַנאָווסקיעגאָ 22 — אין אַ וואוינונג.

די היזקות זענען אין די אַלע דריי פאַלען אומבעדייטענדע.

זעלבסטמאָרד?

(א) אויף נאָווע-סאַדי, נעבען נומער 13, האָט מען געפונען ליגען א געסמטע די אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע פראַנציסקא קוואַשניעווסקא. אין א שווערען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

* * *

(א) אויף פּעטריקאָווער 69 האָט זיך צום טויט פערגיפטעט מיט גאַז די 20-יעהריגע דינסטמיידעל, מאַריאַננאַ יאַוואָרסקאַ.

מען איז זיך משער אז די סיבה איז געווען — ענטוישונג אין ליבע.

זוסמאַנעק בלאָזט...

תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה
הערט איהר ווי זוסמאַנעק בלאָזט
גרייט זיך אָן אַ פעלץ בעצייטענס
ווייל עס געהט צו קעלט און פראָסט.

אַלע לאָדזער שענסטע דאַמען
איז זוסמאַנעק לאַנג בעקאַנט
ער נאָר איינער ווייס די סודות
זיי צו מאַכען עלעגאַנט

ווייל אַ פעלצעל פון זוסמאַנעק
האָט אַ שם אין דער מדינה
ס'איז אַ סברה, אַז זיין פעלצעל
טראָגט אפילו מוסאָליני...

גיכער, גיכער צו איהם לויף
פּעטריקאָווער 19 אין הויף.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	91.50
3 פּראָצענטיגע	בודאָוולאַנע	—		41.00
4 „	דאָלאַרובקא	—		53.15
7 „	סטאַבּיליזאַציע (אמ.)			63.38
5 „	וואַרשאָווער מ.-ב. 1934			57.00
5 „	לאָדזער „			51.00
ענגלישער פונט	—	—	—	26.29
דאָלאַר אָפיצ.	5.28,00	נישט אָפיצ.	—	5.25
גאָלד-דאָלאַר	—	—	—	9.04
גאָלד-רובל	—	—	—	4.70
דייטשער מאַרק	—	—	—	1.65

א סיים-מאַנדאַט איז נישט בלויז א כוח-הרשאה צום פערטיידיגען און אינטערווענירען. דאָס איז א יודישער וואַך-פּאָסטען אין פעלד-קאַמף פאַר אונזערע רעכט.
ווער עס פערראַט דעם וואַך-פּאָסטען, פערראַט די יודישע קאַמף-פּאָזיציעס.
(פון פּרעזעס י. ל. מינצבערג'ס קאַנדידאַט-רעדע).

ראַדיאָ-פּראָגראַם

פרייטאָג, ד. 30-טען אויגוסט

6.36 — גימנאַסטיק. 6.50 — פּליטען. 7.20 — ידיעות. 7.35 — פּליטען. 11.57 — צייט-סיגנאַל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — קאָנצערט פאַר זומער-וואוינונגען און קור-ערטער. 1.05 — פּליטען. 1.35 — קרינס-מאָטיוען און פאָלקס-לידער. 3.15 — בערזע. 3.25 — עקספּאָרט. 3.30 — פּליטען. 4 — שמועס וועגען היגיענע. 4.15 — איטאַליעניש-שפּאַנישע לידער. 4.35 — שמועס פאַר קראַנקע. 5 — וואַלצען. 5.30 — פּירעל-קאָנצערט. 6 — רעפּאָרטאַזש. 6.15 — „גאַנץ פּוילען זינגט". 6.45 — פּליטען. 7.15 — רעקלאַמע-קאָנצערט. 7.30 — טריאָ. 7.50 — מאָנאָלאָג. 8 — פּליטען. 8.10 — לידער. 8.35 — פּליטען. 8.45 — אָווענד-ידיעות. 9 — סימפאָנישער קאָנצערט. 10 — ספּאָרט. 10.10 — פּליטען. 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11.05 — פּליטען.

שבת, ד. 31-טען אויגוסט

6.36 — גימנאַסטיק. 6.50 — פּליטען. 7.20 — ידיעות. 7.30 — ספּאָרט און טוריסטישע שמועסען. 7.35 — פּליטען. 11.57 — צייט-סיגנאַל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — קאָנצערט פון פּליטען. 1.05 — פּליטען. 1.30 — מוזיק. 2.30 — נייעס פון פּליטען. 3.15 — בערזע. 3.25 — אונזער ים-האַנדעל. 3.30 — הערשפּיל. 4.15 — לידער. 4.35 — פּוילישע פאָלקס-טענץ. 5 — קאָנצערט פאַר זומער-וואוינונגען און קור-ערטער. 6 — ספּאָרט-ראַטגעבער. 6.10 — א מינוט פּאָעזיע. 6.15 — „גאַנץ פּוילען זינגט". 6.45 — פּליטען. 7.15 — רעקלאַמע-קאָנצערט. 7.30 — „אונזערע לידער". 7.50 — אַקטועלע שמועסען. 8 — פּליטען. 8.10 — קאָנצערט. 8.45 — אָווענד-ידיעות. 9 — אוידיציע פאַר פּאָלאַקען אין אויסלאַנד. 9.30 — קאָנצערט. 10 — ספּאָרט. 10.30 — טאַנץ-מוזיק. 11 — ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11.05 — טאַנץ-מוזיק.

ביי אַבסטרוקציע

אויפּבּרויזונגען פון די פערדייאונגס-אָרגאַנען, דאָס שלאָגען פון בלוט אין קאָפּ אַריין, אַלגעמיינע אָהנמאַכט ווערט בעזייטיגט יעדען פריהמאָרגען א גלאָז נאַטירליך ביטערוואַסער FRANCISZKA JÓZEFA פּרעגט דאָקטוירים. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַר-אַפּטעקענעס.

מעלדונגען

קאָמוניקאַט פון זש.ט.ק. (וואָלטשאַנסקאַ 35 טעל. 121-53)

דער סעקרעטאַריאַט פון דער געזעלשאַפט נעמט אָן איינשרייבונגען אויף פאָלגענדע אויספלוגען:

1) פון 31 אויגוסט ביז'ן 3 סעפּטעמבער 2 טאָגיגער אויספלוג קיין לעמבערג. איינשרייבונגען ביז היינט 10 אַ זייגער אָוונט.

2) זונטאָג ,דעם 1 סעפּטעמבער 5,30 פריה — אויספלוג קיין פּיעטריקאָוו, וואָלאַדזשימיעזשאָוו און סילעוו. איינשרייבונגען ביז היינט 10 אָוונט.

3) זונטאָג ,דעם 8-טען סעפּטעמבער — קיין וואַרשע און ווילאַנאָוו.

4 זונטאָג דעם 8-טען סעפּטעמבער — קיין פּלאָצק ,גאָמבין און אומגעגענד.

אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט זענען אויסגעשטעלט די פאָטאָגראַפישע אויפנאַהמען פון אַלע זומערדיגע אויספלוגען. די פערזאָנען, וועלכע זענען פעראינטערעסירט, קאָנען זיי בעשטעלען אין סעקרעטאַריאַט יעדען טאָג אין די אַמט-שעה'ן.

דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג פון 10—2 פאַרמיטאָג און פון 6—10 אָוונט.

פון קוראַטאָריום פון די באַראָכאָוו-שולען אין לאָדז פל. קאָשטשעלנאַ 4.

די איינשרייבונגען אין שול און אין קינדער היים קומען שוין פאָר יעדען טאָג פון 11—1 פאַר מיטאָג און פון 6—10 אָוונד. ס'זענען פאַרהאַן נאָך פּרייז פּלעצער פאַר קינדער פון ערשטען קלאַס אין קינדער-היים, די לימודים הויבען זיך אָן דינסטאָג דעם 3-טען סעפּטעמבער. די לייטונג

לאָדז קאָנקורירט מיט טשענסטאָכאָוו, צינעק און בוסק

ס'ס ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז די טעג ווערט אין לאָדז געעפענט
א היגיענישע מקוה מיט א שוויץ
מיט די לעצטע טעכנישע און היגיענישע איינריכטונגען.

די מקוה, וועלכע געפינט זיך אויף זשעראָמסקיעגאָ (פאָנסקאַ) 53, טעלעפאָן 179-77, אין הויף, לינקס, בעזיצט פערשידענע מינעראַל-וואַסערן, ספּעציעל איינגעריכטעטע שוויץ, רוימיש באָד, וועלכע קיין שום מקוה אין לאָדז בעזיצט עס נישט.

נישט קוקענדיג אויף די קאָלאָסאַלע אויסגאַבען פון דער איינריכטונג, זענען די פּרייזען ביליג. רעעלע און זאָרגפעלטיגע בעדינונג.

די מקוה איז אָפען טעגליך פון 6 ביז 2 מיטאָג פאַר מענער, פאַר נשים פון 2 ביז 11 אָוונד, פרייטאָג פאַר פרויען 3 שעה פאַר ליכט-צינדען.

מיט אַכטונג יצחק בער שטערן, פּראָוויזאָר.

די מקוה איז גע'כשר'ט געוואָרען פון ה"ר החה"ג שמחה בינם אויערבוים.

גרויסע רעדע פון פּראָפ. חיים ווייצמאַן

מיר האָבען שוין נעכטען בקיצור איבער־געגעבען די רעדע, וואָס ד"ר חיים ווייצמאַן האָט געהאַלטען אויף דער דינסטאָגדיגער אָוועגד־זי־צונג פון ציוניסטישען קאָנגרעס. איצט ברענגען מיר אויספיהרליך די דאָזיגע רעדע.

פּראָפ. ווייצמאַן האָט צוו. אַנד. געזאָגט:

איך וויל נישט רעדען וועגען דעם ענד־ציל פונ'ם ציוניזם. עס ליגט אַ גרויסער אמת אין פסוק: לא תשא שם ה' אלוהיך לשוא.

מען דאַרף נישט רעדען מיט באַנאַלע פראַזען וועגען זאַכען, וואָס שטעהען ברומו של עולם. און אויב דאָס איז אַ גרויסער אמת בכלל, איז עס א בעזונדערס גרויסער אמת אין אונזערע טעג, וואָס די וועלט געפינט זיך אין אַ אויסער־געוועהנליכען צושטאַנד פון פּאָליטיק און מאָראַל אַזאַ צושטאַנד, אַז מיר קאָנען בשום אופן נישט וויסען, אין וועלכע פאָרמען עס קאָן זיך אויסגיסען אונזער פּאָליטיש לעבען.

ווען מיר האָבען שטענדיג געזאָגט, אַז אין צענטער פון אונזער אַרבייט שטעהט די לאַנד־ווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע, האָבען מיר דער־מיט געוואָלט בעזייטיגען יענע געפאַהר, וועגען וועלכער ס'האָט אַזוי אָראַטאָריש און אַזוי אונ־לאָגיש גערעדט ה' שטריקער.

— איך בין נישט קיין מאַרקסיסט — ער־קלערט פּראָפ. ווייצמאַן — און איך גלויב נישט אינ'ם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם. די עקזיסטענץ פונ'ם יודישען פאָלק איז דער בעסטער בעוויז געגען דעם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם, און אין איצטיגען מצב פון דער וועלט, לעבט איבער דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם אַלס וועלט־אנשויאונג אַ גרויסער קריזיס. אַ וויסענשאַפט, וואָס קען נישט קיין גרעניץ צווישען מאַטעריע און ענערגיע, און וואָס האָט דורכגעמאַכט אַלע עטאַפּען פונ'ם ווי־סענשאַפטליכען מאַטעריאַליזם פון העגעל ביז איינ־שטיין און עדינגטאָן אין אונזערע טעג, נעהמט צו ביים היסטאָרישען מאַטעריאַליזם די מאַכט, וואָס ער האָט פריהער געהאַט איבער די מוחות און דריקט איהם אַראָפּ צו דער מדרגה פון אַ געניאַלער איינזייטיגקייט.

אָבער — זעצט פאָר פּראָפ. ווייצמאַן — אין די עקאָנאָמישע טעאָריעס פונ'ם היסטאָרישען מאַ־טעריאַליזם זענען אָהן שום צווייפעל פערקערפּערט אַ סך אידעאַלען, וואָס ליגען אינ'ם יסוד פון יו־דענטום; און נאָר ווען מען פערשטעהט אָט דאָס, פערשטעהט מען אויך, ווי אַזוי אונזערע אַרביי־טער אין עמק, וועלכע האָבען זיך ערצויגען סיי אויפ'ן יודענטום ,סיי אויפ'ן מאַרקסיזם, ווי אַזוי זיי איז געלונגען צו שאַפען דעם סינטעז, וואָס זיי האָבען געשאַפען .מען דאַרף זיין לייכטזיניג כדי נישט צו בעגרייפען, אַז אָט דערין, אין אָט דעם פונקט ליגט דער ערשטער סינטעז פון „יפיפותו של יפת באהלי שם". די דאָזיגע האַרמאָניע האָט גערופען צום לעבען די שעפערישע קרעפטען פונ'ם דאָזיגען דור חלוצים. און הלואי זאָלען קומען עהנליכע גענעראַציעס אויך, אין דער צוקונפט. און ווען איך נעהם איין זידלונג פון אונזערע יונגע אַרבייטער - עלעמענטען און זעה, וואָס פאַר אַ קולטור און וואָס פאַר אַ ווירטשאַפט זיי האָבען ענטוויקעלט אויף אַ שטח פון סך־הכל 1400 דונאַם באָדען, וויפיל יודישע מענשען האָבען דאָ פאַר זיך געפונען אַנ'עקזיסטענץ און איך פערגלייך דאָס מיט אַנ'אַנדער קאָלאָניע, פיל גרעסער אין שטח, וואָס גיט אַ לעבענס־מעגליכקייט פאַר פיל וועניגער יודישע מענשען, ווייס איך, אַז די סיבה דערפון אין דער צווייטער קאָלאָניע איז — דאָס פעהלען פון אַנ'אידעאַל, הגם די גרינדער פון דער קאָלאָניע, האָבען, נאַטירליך, געמיינט דאָס בעסטע.

אַלס הנחה פאַר מיין בעציהונג צו דער אַר־בייט און אַרבייטערשאַפט גילט בכלל בלויז איין פּרינציפּ: איז דאָ פערהאַן דער שעפערישער עלע־מענט, אָדער נישט, און ווען דאָס איז אַזוי, ווען דער שעפערישער עלעמענט איז פערהאַן, טאָ קאָן איך מיר נישט פאָרשטעלען דעם גרעסטען געג־נער פון דער אַרבייטערשאַפט, וואָס זאָל נישט זעהען דעם אמת. דעריבער האַלט איך דעם גאַנ־צען קאַמף געגען אונזער אַרבייטערשאַפט פאַר נישט ערנסט .

אין דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון זיין רעדע, רעדט פּראָפ. ווייצמאַן וועגען דער קאָמבי־נאַציע, וואָס ער וואָלט געוואָלט זעהען צווישען דעם פּריוואַטען און נאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל. בנוגע דער אינדוסטריע, בעמערקט ער: די אינדוסטריע, פונקט ווי אַלע אונזערע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס, מוזען זיין באַזירט אויפ'ן פּרינציפּ פון קוואַליטעט און פון מאָנאָפּאָל־פּראָדוקט. בלויז אויף אַזאַ אופן קאָנען מיר זיין קאָנקורענץ - פעהיג אויפ'ן וועלט־מאַרק. און דאָ שטיץ איך די אויספיהרונגען פון בן־גוריון, וואָס האָט אָנגעמערקט אַ נייעם עטאַפּ אין אונזער וויסענשאַפט נאָך דעם פריהערדיגען עטאַפּ פון חכמת ישראל, ווייל אָט דערין, אין דער נייער פאַזע פון אונזער וויסענשאַפט, וואָס דאַרף קומען, זעה איך דעם שטאַרקסטען כלי־זין, וואָס קאָן אונזער פּראָדוקציע געבען די הויכע קוואַלי־טעט סיי אין דער לאַנדווירטשאַפט, סיי אין דער אינדוסטריע. ביז איצט האָט זיך אונזער ערציהונגס־וועזען לײדער נישט צוגעפּאַסט צו דער דאָזיגער נויטוועגדיגקייט. פון דער פאָלקס־שול ביז דער הויך־שול, — איבעראַל דאַרפען מיר געדענקען, אַז אונזער אויפגאַבע איז צוצוגרייטען קוואַליפי־צירטע אַרבייטער, פאַכלייט, עקספּערטען. אַרי־בערגעהענדיג צו דער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד, זאָגט פּראָפ. ווייצמאַן, אַז עס איז פערהאַן אַ מענשליך בעדערפעניש צו ברענגען צום אויסדרוק דאָס אומגעהויערע שמערצליכע גע־פיהל, וואָס דריקט דאָס האַרץ פון יעדען יוד, ווען ער לייענט וועגען דעם, וואָס עס שפּילט זיך אָפּ מיט אונזערע ברידער אין דייטשלאַנד. מיר ווייסען אָבער אויך, אַז דער איינציגער און ווירדיגער ענט־פער אויף די שרעקליכע בעשולדיגונגען, וועלכע דאָס דריטע רייך הויבט אויף געגען אונז און צו וועלכען די וועלט הערט זיך צו אַזוי גלייכגילטיג — אָט די זעלבע וועלט, וואָס איז אָפּגעגאַנגען אין בלוט, אין יאָהר 1914, כדי צו שאַפען אַ בע־סערע וועלט — דער איינציגער ענטפער אונזערער אין אָט די טעג קאָן זיין: אַ גוטע, שעהנע, עהרליכע און פרייע אַרבייט אין ארץ־ישראל. און דאָס טוען מיר. און קיין שום קראַפט אין דער וועלט איז נישט אימשטאַנד אָט די אַרבייט אונזערע אָפּ־צושטעלען.

די ענגלישע רעגירונג — זעצט פאָר פּראָפ. ווייצמאַן — קאָן אונז די דאָזיגע אַרבייט פערלייכטע־רען. זי האָט אָבער אויסגעוועהלט דעם וועג פון נייטראַליטעט און דואַליזם אין ראַהמען פון מאַנ־דאַט און מען דאַרף שוין האָבען צו פיהלבאַרע נערוועו ,אָדער אַ צו גוטע און שאַרפע ראיה, כדי צו קאָנען גענוי פעסטשטעלען די דינע האָר, אויף וועלכער עס געהט די דאָזיגע ליניע. די באַלפור־דעקלאַראַציע איז אַ פּאָזיטיווע דעקלאַ־ראַציע און אין דער ריכטונג האָט די ענגלישע רעגירונג געטון זעהר וועניג און עס שיינט מיר, אַז אויך דער ענין פון לעגיסלאַטיווען ראַט איז אַ דירעקטע אויסווירקונג פון דער דאָזיגער דואַ־ליסטישע טעאָריע. און וועלכע צייט וויל די מאַנ־דאַטאָר־מאַכט דערצו אויסוועהלען? ווען אין א"י הערשט דוקא רוהע און ווען דאָס לאַנד פּראָגרעסירט און ענטוויקעלט זיך אַ דאַנק אונזערע לייסטונגען? איצט אַריינפיהרען אין לאַנד אַנ'עלעמענט פון כסדר'דיגע פּאָליטישע שטרייטען? שטערען דאָס גלייכגעוויכט? די מאַנדאַט־רעגירונג נעמט דער־מיט אויף זיך אַ גרויסע און שווערע פעראַנט־וואָרטליכקייט.

גראָד איצט — רעדט ווייצמאַן ווייטער — איז דער מיטעללענדישער ים געוואָרען דער שטרייט עפּעל, ווי ער איז דאָס געווען אין אָנהויב פון דער מענשליכער ציוויליזאַציע. די שאַפונג פון אַ סטאַבילער, ציוויליזירטער, מענשליכער געמיינ־שאַפט, אין ארץ־ישראל איז גראָד אין דער איצ־טיגער תקופה דער גרעסטער צושטייער פון אונזער זייט פאַר'ן שלום פון דער וועלט, מען מערקט עס איצט נישט אַזוי שטאַרק, אין טומעל פון אינטער־נאַציאָנאַלען ווירוואַר, אין דער אַטמאָספערע פון אַ מענשהייט, וואָס זיפצט אונטער איהרע שווערע צייט - לאַסטען. אָבער אויב אַפילו מען זעהט עס איצט דערווייל נישט אַזוי בולט — מיר זענען שטאָלץ, וואָס דער שיקזאַל האָט אויף אונז אַרויפ־געלעגט די דאָזיגע נאָבעלע מענשליכע אויפגאַבע. נישט קוקענדיג אָבער אויף דער גרעסטער קריטיק פון אונזער זייט געגען דער מאַנדאַטאָר־מאַכט וועט דאָס יודישע פאָלק נישט פערגעסען און עס טאָר נישט פערגעסען, אַז ענגלאַנד איז דער שטאַאַט וואָס האָט אונז די מעגליכקייט געגעבען די דאָ־זיגע היסטאָרישע מענשליכע מיסיע צו ערפילען. עס זענען פערהאַן אויף אונזער וועג עפּיזאָדישע שוועריגקייטען. געוויס, עס וועט אָבער איבער דעם אַלעמען בלייבען די מאָראַלישע שותפות צווישען אונז און ענגלאַנד. — די שותפות, וואָס איז בע־זיגעלט אין ארץ־ישראל.

פּראָפ. ווייצמאַן דערצעהלט:

זעהר אָפט זעה איך אין דער ענגלישער פּרעסע פערשידענע פריינדליכע און מאַנכע אונ־פריינדליכע קריטישע אָפּהאַנדלונגען איבער אונזער ווערק אין ארץ־ישראל. בין איך גראָד פון די, וואָס האָבען אַ טבע אַליין אויפצודעקען אונזערע שוואַכקייטען און פעהלערען. איך פערגעס אָבער נישט קיינמאָל — און דאָס טאָר קיינער נישט פערגעסען, — אַז אַלץ, וואָס מיר טוען אין ארץ־ישראל טוען מיר אונטער אַ דרוק אין אַ קור־צער צייט. און דאָס ענגלישע פאָלק, וואָס דענקט אין יאָהרהונדערטער ,קאָן, ווי עס שיינט, נישט בעגרייפען די דאָזיגע אַרבייט אין יאָהרצענדליגע. ווער ווייס עס אָבער נישט, אַז איינע פון די גרעס־טע שטערונגען אונזערע איז דאָס איינזייטיגע וואַק־סען פון די שטעט?

דערנעהנטערנדיג זיך צום שלוס פון זיין רעדע, זאָגט פּראָפ .ווייצמאַן: מיר בויען נישט אויף דעם רוקען פון וועמען עס איז. און מיר גלויבען, אַז מיר האָבען צו געבען אַ צושטייער פאַר דער אויפלעבונג און ענטוויקלונג פונ'ם גאַנצען נאָהענטען מזרח .מ'זעהט שוין די [illegible] דער־פון. אַ גרויסער קולטורעלער און וויסענשאַפטליכער צענטער אין ארץ־ישראל מוז אויפשטראַהלען אויף אַלע שכנות'דיגע לענדער. און די אַראַבער וועלען זיין די ערשטע, וואָס וועלען דערפון געניסען. דאָס וועט זיין מעגליך נאָר דאַן, ווען ארץ־ישראל וועט זיין שטאַרק און נאָר אונטער דער בעדינגונג פון אַ פרידליך צוזאַמענלעבען אין ארץ־ישראל. און פון אַ פרידליך צוזאַמענלעבען אויך אין עבר־הירדן.

נישט קיין קאָנגרעס אין חיפה, נישט צען אַנדערע קאָנגרעסען זענען אימשטאַנד צו שטערען אונזער ווערק. זיי וועלען זיך צושלאָגען אָן די פעלזען פון אונזער ווערק, וואָס איז אייביג, דאָס פאָלק איז חיי שעה. די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע און דער ציוניסטישער קאָנגרעס זענען חיי עולם. (שטורמישע לאַנגדויערנדע אָוואַציעס).

עטקער'ס
בודיניעס און קוכענס
זענען אויסגעצייכענטע פּשיסמאַקעס
און איינהאַלטסרייכע דערנעהרונג.

אויספלוגע קיין פּאַלעסטינע
פון 630.— זל. אָן
א ר ג א נ י ז י ר ט
„ארביס" פּיעטריקאַווער 18, טעל. 240-33
אויך הנחה־פּעטער קיין טשעכאָ־סלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויען.
אויך קיין עסטרייך.

די מאָנאַרכיסטישע ליגע „אַקסיאָן פראַנסעז" אין פראַנקרייך

צווישען די ליגעס, וואָס זענען טעטיג אין פראַנקרייך, פערנעמט די מאָנאַרכיסטישע „אַקסיאָן פראַנסעז" אַ בעזונדער אָרט. קודם כל איז דאָס אַנ'אַל־טע אָרגאַניזאַציע, זי איז נישט געבוירען געוואָרען אין די געשעהענישען פון נאָך דער מלחמה, ווי דאָס איז דער פאַל מיט כמעט אַלע אַנדערע ליגעס; אַ חוץ דעם האָט זי אַ טראַדיציע, אַ דאָקטרין, אַ אידעאָלאָ־גיע, אַ פּראָגראַם, וואָס איז נישט קאָפּירט פון אַנ־דערע, ווי דאָס איז ווידער דער פאַל פון גרעסטען טייל היינטיגע ליגעס, וואָס מאַכען נאָך מוסאָליני, היטלער, דאָלפוס, אָדער נעמען פון יעדען עפּעס אַרויס. אַ חוץ דעם האָט די „אַקסיאָן פראַנסעז" אַ אינטעלעקטועלע עליטע, טאַלאַנטפולע שרייבערס, וועלכע יענע ליגעס האָבען אַבסאָלוט נישט.

אין 1898 — אין ברען פון דער דרייפוס־אַפּע־רע, ווען אַ טייל פּאָליטישע טוער און אינטעלעקטוע־לע האָבען זיך אַריינגעוואָרפען אין קאַמף געגען די וויל־דע מאַנעווערען פון גענעראַל־שטאַב, פון דער קירכע און פון אַלע רעאַקציאָנערע אַנטיסעמיטישע עלעמענ־טען, וואָס האָבען זיך נישט אָפּגעשטעלט פאַר קיין שום אומגעזעצליכקייטען כדי „געזעצליך" צו פער־אורטיילען דעם אומשולדיגען יודישען קאַפּיטאַן — האָט אַ גרופּע נאַציאָנאַליסטען געשאַפען די „ליגע פון דאָס פראַנצויזישע פאָטערלאַנד", פון וועלכער עס איז שפּעטער ענטשטאַנען דער „קאָמיטעט פון אַקסיאָן פראַנסעז". בלויז איינינגע מיטגלידער פון קאָמיטעט זענען שוין דעמאָלט געווען מאָנאַרכיס־טען — בעזונדערס שאַרל מאָראַס און זשאַק בענוויל — די איבריגע זענען געווען נאַציאָנאַליסטישע רעפּו־בליקאַנער; ערשט שפּעטער — אַ דאַנק דער אינטענ־סיווער פּראָפּאַגאַנדע פון מאָראַס איז דער גאַנצער קאָמיטעט געוואָרען מאָנאַרכיסטיש. נאָר אין אָנהויב האָט זיך געהאַנדעלט קודם כל צו בעקעמפען די פער־טיידיגער פון דרייפוס, פערטיידיגען דעם „כבוד פון דער אַרמעע", פון פאָלק, פון לאַנד... דער גרעסטער טייל מיטגלידער זענען געווען אויסגעשפּראָכענע אַנ־טיסעמיטען; דער אַנטיסעמיטיזם האָט דעמאָלט גע־בושעוועט אין לאַנד האָט געהאַט אַ סך אָנהענגער אין אַלע קרייזען.

אין 1900 האָט די גרופּע „אַקסיאָן פראַנסעז", וואָס איז בעשטאַנען כמעט אויסשליסליך פון אינ־טעלעקטועלע, פּראָקלאַמירט איהר פּראָגראַם: בלויז די טראַדיציאָנעלע מאָנאַרכיע קען אַרויספיהרען פראַנקרייך פון איהר כאַאָס; די רעפּובליק איז אַנטי־פראַנצויזיש, דאָס איז דער רעזשים פון פרעמדע; די היסטאָרישע דינאַסטיע פון די פראַנצויזישע מאָנאַר־כען — בלויז זי ענטשפּרעכט דער טראַדיציע, דעם גייסט פון פראַנצויזישען פאָלק, בלויז זי קען שאַ־פען אָרדנונג, יושר, וואויל פאַר אַלעמען...

אָפיציעל איז די „אַקסיאָן פראַנסעז" געשאַפען געוואָרען אין 1905. דער פּראָגראַם פון „אַקסיאָן פראַנסעז" איז ענטהאַלטען אין דער שבועה, וועל־כע יעדער נייער מיטגליד גיט אָפּ.

אינטערעסאַנט איז צו בעמערקען, אַז די מחברים ערקלערען גאַנץ אָפען: נאַציאָנאַליזם געהט ביי זיי האַנד ביי האַנד מיט אַנטיסעמיטיזם.

עס וואָלט געווען אַ טעות צו מיינען, אַז די פיה־רער פון „אַקסיאָן פראַנצעז" בעגניגען זיך בלויז מיט פּראָפּאַגאַנדע געגען רעפּובליק און פאַר דער מאָנאַרכיע, זייט 1908 פיהרען די „קאַמלאָ די רוא" אַ קאַמף אויף די גאַסען.

בשעת דער מלחמה האָט די „אַקסיאָן פראַנצעז" געפיהרט אַ שוידערליכע נאַציאָנאַליסטישע קאַמפּאַ־ניע, בעזונדערס געגען קאַיאָ און מאַלווי, געגען אַלע, וואָס האָבען נישט געטיילט די עקסטרעם שאָוויניס־טישע אידעען פון דער מאָנאַרכיסטישער גרופּע. און נאָך דער מלחמה ווידער מאַניפעסטאַציעס אין לאַ־טיינישען קוואַרטאַל געגען די דעמאָקראַטישע פּראָ־פעסאָרען, מאַניפעסטאַציעס, סקאַנדאַלען, צוזאַמענ־שטויסען.

די מיטגלידער פון „אַקסיאָן פראַנסעז" די „קאַ־מיסאַרען" און אַנדערע זענען דערביי שטאַרק אויפ־געהעצט געוואָרען דורך די אַרטיקלען פון זייערע פיהרער. עס איז נאָך אין זכרון דער אָפענער בריף, וועלכען שאַרל מאָראַס האָט אין 1925 אָפּגעדרוקט אין „אַקסיאָן פראַנסעז" געגען דעמאָלסדיגען אי־נערן־מיניסטער שראַמעק, וועלכען ער האָט פעראַנט־וואָרטליך געמאַכט פאַר די קלעפּ, וואָס זיינע לייט האָבען בעקומען פון די לינקע. „איך וועל אייך דער־הרג'ענען ווי אַ הונט" האָט געשריבען דער „גייס־טיגער" פיהרער פון טויזענדער יונגעלייט...

אין זעלבען סטיל שרייבען יעדען טאָג לעאָן דאָ־דע און שאַרל מאָראַס: ווילדע העצעס, אין אַ זיד־לערישען סטיל, רופען ממש צו געוואַלט טאַטען גע־גען איינצעלנע פּערזאָנען. לעאָן בלום ווערט אין דער צייטונג קיינמאָל נישט פערגעסען, פונקט ווי מען האָט אין דער „אַקסיאָן פראַנסעז" נישט פערגעסען יעדען טאָג צו רעדען וועגען „פעררעטער" זשאָרעס.

און אויך אין די קסענאָפאָבישע מאַניפעסטאַ־ציעס פערנעמען די סטודענטען און נישט־סטודענ־טען פון „אַקסיאָן פראַנסעז" אַ וויכטיג אָרט, שטע־לען זיך נישט אָפּ פאַר קיין שום מיטלען; לעצטענס זענען זיי זעהר אַקטיוו געווען אין קאַמף געגען אויס־לענדישע מעדיקער - סטודענטען, אַגב צווישען די דאָקטוירים האָט די „אַקסיאָן פראַנסעז" אַ סך אָנ־הענגער, בעקאַנטע פּראָפעסאָרען, שעפען פון קלי־ניקעס, מיטגלידער פון דער אַקאַדעמיע; אויף דעם לעצטען יעהרליכען באַנקעט אין פּאַריז פון דאָק־טוירים פון „אַקסיען פראַנסעז" האָבען זיך בעטיי־ליגט 1.500 דאָקטוירים.

די „אַקסיאָן פראַנסעז" איז אויסגעשפּראָכען אַנטיסעמיטיש, הגם לעאָן דאָדע האָט געפּרובט ער־קלערען, אַז ער איז נישט קיין אַנטיסעמיט. עס איז אָבער גענוג צו לייענען יעדען טאָג די צייטונג: זיד־לערייען, שמוציגע אָנפאַלען אויף יודען, בעליידיגונ־גען פון דעם נידריגסטען נאַטור... און דאָס הייסט — נישט אַנטיסעמיטיזם...

און אַפילו איצט, שוין נאָך דרייפוס־טויט, נאָך די אַלע היסטאָרישע דאָקומענטען און פאַקטישע בע־ווייזען, נאָך די זכרונות פון שוואַרצקאָפּען — אַפילו היינט חזר'ט דער קאָלאָנעל לאַרפּאַן איבער די זעל־בע אַבסורדען וועגען דרייפוס'ן און דאָס אַלעס אין אַנ'„ערנסטען" טאָן.

ווי עס זאָל נישט זיין: אין 1935 געפינט זיך אַ צייטונג, וואָס שרייבט וועגען דער דרייפוס - אַפּע־רע אין זעלבען גייסט ווי מיט 40 יאָהר צוריק!

אַזוי שטאַרק איז דער אַנטיסעמיטיזם פון די דאָזיגע לייט.

צו דער „אַקסיאָן פראַנסעז" געהערען אַ סך אינ־טעלעקטועלע, געלערנטע, בעקאַנטע, שריפטשטעלער, מיטגלידער פון אַקאַדעמיעס.

מיט דער קירכע האָט די „אַקסיאָן פראַנסעז" קיין מזל נישט. די קירכע האַלט, אַז די פילאָזאָפישע לעהרע פון מאָראַס איז אַנטיקריסטליך, אַנטי־קאַ־טוליש, פּאַגאַניש, אַמאָראַליש; און נישט קוקענדיג אויף אַלע טריַיהייט ערקלערונגען צו דער קאַטולי־שער קירך איז דער פּויבסט געבליבען ביי זיין נעג־נערישער האַלטונג צו די פיהרער פון „אַקסיאָן פראַנסעז".

ווער איז דער קאַנדידאַט אויפ'ן פראַנצויזישען טראָן, דער פּרעטענדענט? דיוק דע גיז, איצטיגער „שעף פון פראַנצויזישען הויז", דער זוהן פו דיק דע שאַרטר, אורא־אייניקעל פון לואי פיליפּ. לויט דעם פראַנצויזישען געזעץ טאָר זיך דער פּרעטענדענט נישט געפינען אין פראַנקרייך; ער וואוינט מיט זיין משפּחה אין בעלגיען.

ערב דעם היינטיגען 14 יולי האָט דער זוהן פון דיק דע גיז אַרויסגעגעבען אַנ'ערקלערונג — געגען די מיסברויכען פון קאַפּיטאַליזם און פון פּאַרלאַ־מענטאַריזם, פאַר אַ שטאַרקער מאַכט. און אַז די יורשים פון האַנרי דעם 4־טען דערמאָנען, אַז די פראַנצויזישע נאַציע האָט נישט קיין דינער מעהר ווי „דאָס הויז אין פראַנקרייך".

די „אַקסיאָן פראַנסעז" איז די איינציגע בעווע־גונג אין פראַנקרייך קלאָר מאָנאַרכיסטיש. וויפיל צעהלט זי אָנהענגער?

דאָס איז שווער צו זאָגען. אין יאָהר 1900 האָט שאַרל מאָראַס פערלאַנגט 50 יאָהר צייט פאַר דער ווידער אויפלעבונג פון דער מאָנאַרכיע; 35 יאָהר זענען שוין פערביי — און עס זעהט נישט אויס, אַז די איבערגעבליבענע 15 יאָהר זאָלען עפּעס ענדערן.

די דריטע רעפּובליק מיט בעשטימטע אויסבעסע־רונגען האָט שאַנסען נישט צו לאָזען זיך בעזיגען דורך אַ רעזשים, וועלכען דער פראַנצויזישער גע־זעלשאַפטליכער געדאַנק האָט ליקווידירט ענדגילטיג און וועלכער געהערט בלויז צו דער געשיכטע.

מ. יאַרבלום

די ,,ברוינע נעץ" ארום דער וועלט
,,געסטאפא"־אגענטען ארבייטען אין אלע לענדער

אין פאריז איז איצט ערשינען א ניי בוך ,,די ברוינע נעץ" וואס ענטהאלט א רייע אינטערעסאנטע פרטים וועגען דער ארבייט פון די היטלער אגענטען אין אויסלאנד, מיר ברענגען דא איניגע אויסצוגען פון דאזיגען בוך וועגען דער מעטאדע פון די געסטאפא־ארבייט אין אויסלאנד:

2450 געסטאפא אגענטען ארבייטען אין אויסלאנד, איבער 20 טויזענט אינפארמאטארען האבען זיי נאך צוהילף.

די לייטונג פון דער גאנצער געסטאפא ארבייט אין אויסלאנד ליגט אין די הענט פון געסטאפא אינספעקטאר היינריך הימלער און זיין שטאב פון 20 געשולטע מיטארבייטער. אין דאזיגען שטאב ארבייטען אונטער דער אנפיהרונג פון רייכסוועהר אפיצירען פון ניקאלאים ביורא די בעסטע פאליציי ספעציאליסטען פון אויספארשונגס־דינסט, שפיאנאזש, און קאנטער־שפיאנאזש, דער ספעציעלער שטאב האט די אפעראטיווע אנפיהרונג מיט דער ארבייט אין אויסלאנד, ער האט די מאדערנסטע איינריכטונג, ער האט א אייגענעם גרויסען אינפארמאציע דינסט וועלכען ער פערגרעסערט טעגליך, אין וועלכען עס ווערען געזאמעלט אלע ידיעות וועגען דייטשלאנד און וועגען אלע לענדער אין דער וועלט. עס איז דארט פאראן א ריזיגע ביורא פאר ציטונגס אויסשניטען און א בעזונדער ארכיוו פאר מאטעריאלען אין וועלכען עס ווערען געזאמעלט די בעריכטען פון די געסטאפא ביוראס און אגענטען פון אויסלאנד.

דער ספעציעלער שטאב האט א גרויסע קארטאטעקע אין וועלכער עס זענען רעגיסטרירט די אייגענע אגענטען, די אגענטען פון די פרעמדע מלוכות און די פאליטישע עמיגראנטען, ווי אויך די היטלער געגנער אין אויסלאנד. צעהנדליגער טויזענדער פאטאגראפיעס פון עמיגראנטען און אויסלענדישע געגנער פון היטלעריזם ווי אויך פון אויסלענדישע אגענטען און שפיאנען זענען צוגעלעגט צו דער קארטאטעק. עס געפינט זיך דארט אויך א רייכע קאלעקציע פון פינגער אפדרוקען. דער ספעציעלער שטאב האט אויך מעהרערע געהיימע ראדיא סטאציעס פון דער העכסטער טעכנישער פולקאמענהייט, א גרויסע שיפער אפטיילונג, די שיפערן און שליסעל פון דער געסטאפא ווערען געטוישט יעדען חודש און ביי גרויסע אויסלענדישע אקציעס ווערען די שיפערן געענדערט יעדע וואך.

די אויסלענדישע אגענטען זענען געטיילט אין בעזונדערע אינספעקציעס, וואס זייערע שטאבען געפינען זיך אין די גרעניץ שטעט. ביזאיצט זענען פעסטגעשטעלט געווארען פאלגענדע געסטאפא־אינספעקציעס: פאר דער אין פראנקרייך: פרייבורג און סארבריקען, פריהער צווייבריקען. פאר דער ארבייט אין בעלגיען און האלאנד: אאכען; די דאזיגע דריי אינספעקציעס זענען אונטערווארפען דער אויבער־אינספעקציע פון קעלן און אונטערליגען דער אויבער אינספעקציע אין דרעזדען; פאר עסטרייך: פאסוי, ראזענהיים און קעמפטען, אלע דריי אונטער דער אויבער־אינספעקציע אין מינכען. פאר דעם מזרח: אין גלייוויץ, ברעסלוי פראנקפורט אויף דער אדער, דאנציג, קעניגסבערג און טילזיט; די דאזיגע דריי אינספעקציעס זענען אונטערווארפען דירעקט דעם בערלינער ספעציעלען שטאב. פאר סקאנדינאוויען: אין ראסטאק און ליבעק, די ארבייט אין איטאליען און יוגאסלאוויען, ווערט אנגעפיהרט דורך דער אויבער אינספעקציע אין מינכען. די ארבייט אין ענגלאנד איז אונטערווארפען א בעזונדערע אויבער־אינספעקציע אין האמבורג, די ארבייט געגען ראטען רוסלאנד און די לענדער מעבר־לים ווערט דירעקט אנגעפיהרט פון דער בערלינער צענטראלע.

די אויסלענדישע אגענטען ווערען בעצייכענט לויט נומערען און אפהענגיג פון לאנד אין וועלכען זיי ארבייטען, אויך לויט פארבען. שטעהט למשל, נאך דעם נומער איינס דאס ווארט ברוין, בעדייט דאס אז דער דאזיגער אגענט איז טעטיג אויף דעם באלקאן. די אגענטען קענען נישט איינער דעם אנדערען. בכלל קען דער אגענט נאר איין פערבינדונגס־פערזאן. נאר אין זעלטענע אויסנאהמס פאלען קומט דער אגענט אין פערבינדונג מיט א מיטגליד פון דער אויבער אינספעקציע, די אינספעקציעס אויב זיי אונטערשטעהען נישט דירעקט בערלין קומען אין בעריהרונג נאר מיט די אויבער אינספעקציעס, נאר דער לייטער פון דער אויבער אינספעקציע שטעהט אין קאנטאקט מיט'ן ספעציעלען שטאב און דאס אויך נאר מיט דעם אגענטען וועלכען די אויבער אינספעקציע איז אונטערווארפען.

דער ספעציעלער אגענט ארבייט נישט אין בנין פון געסטאפא. לויט די לעצטע ידיעות זאל ער, אונטער דער מאסקע פון א עקספארט פירמע, זיך געפינען אין שכנות פון וואקזאל אויף דער פרידריך שטראסע. די געסטאפא אגענטען זענען גוט בעצאהלט. דער דורכשניטס־לויהן בעטרעפט 500 מארק א חודש. זעלבסטפערשטענדליך געפינען זיך אין יעדען לאנד בעסער געצאהלטע אגענטען, די וואס האבען שווערע ספעציעלע אויפגאבען צו ערפילען. די העכסטע פענסיע זאל האבען א אגענט וואס ארבייט אין ענגלאנד. ער זאל בעקומען 5000 מארק א חודש.

א חוץ דער פענסיע בעקומט נאך דער אגענט אויך פערשידענע הוצאות. וואס ווערען געטיילט אין רייזע הוצאות, און אין אינפארמאציע הוצאות, די רייזע הוצאות ווערען בערעכענט לויט דער צווייטער קלאסע. די אינפארמאציע הוצאות זענען אפהענגיג פון דער שטעלונג פון אינפארמאטאר און פון ווערט פון דער אינפארמאציע.

אין יעדען לאנד איז איינגעארדענט א אבווער־[illegible]ציע דינסט וואס קאנטראלירט די געסטאפא אגענטען, עס ווערט קאנטראלירט זייער ארבייט, דינסטליכער און געזעלשאפטליכער פערקעהר און זייערע הוצאות.

ניקאלאי האט ביי דער רעארגאניזאציע אויפגעשטעלט דעם גרונד־פרינציפ, אז קיינער קען נישט זיין קיין גוטער אגענט, אויב ער שטעלט נישט צו דער צייט זיינע בעריכטען און גיט נישט אן קיין גענויע רעכנונג פון יעדען פעניג. יעדער אגענט מוז צו יעדער צייט ביז אויף דעם קלענסטען דעטייל אנגעבען וואס ער האט אין א בעשטימטען טאג אין א בעשטימטע שעה געטון.

דאס אויסצאהלען די געלדער צו די אגענטען אין אויסלאנד איז זארגפעלטיג ארגאניזירט. די אויסצאהלונגען קומען פאר אין אויסלאנד. אין זעלטענע פאלען ווערט דאס געלד געשיקט דורך קוריערען. דאס געלד ווערט געצאהלט אין דער וואלוטע פון לאנד וואו דער אגענט ארבייט. ביי גרעסערע סומען ווערט שטרענג אכטונג געגעבען אז די באנקנאטען זאלען נישט האבען לויף־נומערען איינער נאכן צווייטען.

די אגענטען וואס בעקומען נישט זייערע פענסיעס אין די קאנסולאטען קריגען זי ביי די פערטרעטער פון דייטשע פירמען, די אויסלענדישע פערטרעטונג בעקומט פון איהר פירמע אין דייטשלאנד א פשוטען בריף אין וועלכען עס ווערט געזאגט:

,,צאהל אויס אויפן חשבון פון דער צענטראלע די סומע פון.... דעם הער .... ביים פארשטעלען זיין פאס." דער קאסירער ווייסט פערשטעהט זיך נישט אז ער האט פאר זיך א געסטאפא אגענט.

עס איז נישט פון די לייכטע זאכען אויפצושטעלען אויף די פוס א ארמעע פון 2500 אגענטען. וואס זאלען זיין פעהיג צו ארבייטען אין אויסלאנד, די ,,סטארס" צווישען זיי שטאמען נאך פון ארסענאל פון פאלקאווניק ניקאלאי, אבער שוין פאר איהר רעארגאניזאציע האט די געסטאפא זיך אויסגעבילדעט א גרופע אגענטען, זייט מיטען 1934 קומט פאר די אויסבילדונג פון די אגענטען אין ספעציעלע שולען.

אויף וויפיל עס איז בעוואוסט האט די געסטאפא אין דייטשלאנד 10 שולען אויסצובילדען אגענטען. זיי רעקרוטירען זיך הויפטזעכליך פון די מיטגלידער פון דער ס.ס. נישט עלטער ווי 30 יאהר. זיי ווערען קערפערליך ספעציעל טרענירט, מען לערנט זיי שפראכען, קרימינאליסטיק, געזעלשאפטליכער אומגאנג, די געזעצען, מנהגים און געוואוינהייטען פון לאנד אין וועלכען זיי וועלען זיין טעטיג, זיי מאכען אויך אדורך שיפריר ידיעות און איבונגען פון זכרון.

קאנסטיטוציאנעלער קאנפליקט אין יאפאן
די סיבה פון דער ערמארדונג פון גענעראל נאגאטא

די טראגעדיע וואס האט זיך מיט צוויי וואכען צוריק אפגעשפילט אין קריגס מיניסטעריום אין טאקיא, האט לויט דער מיינונג פון ערנסטע קרייזען פון דער פאליטישער וועלט געזאלט זיין א אנזאג פון וויכטיגע געשעהענישען אין יאפאן. מען האט זיך דערמאהנט די בעריהמטע נביאות פון גענעראל אראקי, וועלכער האט בעצייכענט דאס יאהר 1935 אלס אנהויב פון א ,,גרויסער עקספאנסיע אין מזרח־אזיען". די דאזיגע נביאות איז צום ערשטען מאל פארמולירט געווארען דורך דעם דעמאלסדיגען יאפאנישען קריגס מיניסטער אין סעפטעמבער 1933, אויף א זיצונג פון גרויסען קריגס ראט אין טאקיא. שפעטער שוין ווען גענעראל אראקי איז אוועק פון דער מאכט האט דאס עטוואס מילדער און גלייכציטיג גענויער אויפגעקלערט דער אמעריקאנישער פאליטישער שרייבער גאדווין, דער דאזיגער שרייבער סימפאטיזירט מיט יאפאן און איז א פריינד פון גענעראל מאזאקי, וועלכער שפילט נעבען גענעראל אראקי די ראלע פון איינעם פון די הויפט רעפרעזענטאנטען פון אממייסטען אימפעריאליסטישען און קריגערישען לאגער פון די יאפאניש מיליטערישע קרייזען.

רעפערירענדיג די אנשויאונגען פון די דאזיגע קרייזען האט גאדווין אנגעזאגט אויף דער צווייטער העלפט פון 1935 א ,,קריטישע צייט אפשלים אין דער יאפאנישער פאליטיק". אין דער דאזיגער צייט האט זיך געזאלט אנווארפען די נויטווענדיגקייט אנצונעהמען ענדגילטיגע בעשלוסען וועגען דער ליניע פון דער אויסלענדישער פאליטיק לגבי כינע, רוסלאנד, אמעריקא, שטילען אקעאן, דאן — האט גאדווין ערקלערט — וועט גענעראל אראקי או זיין לאגער פאר יעדען פרייז זיך בעמיהען צוריקצוקומען צו דער מאכט.

אין משך פון חודש יולי פון לויפענדען יאהר האבען פערשידענע סמנים אויף דער יאפאנישער ערד בעשטעטיגט די דאזיגע נביאות. דער אימפעריאליסטישער לאגער האט ענטוויקעלט א געוואלדיגע קאמפאניע ארום דער טעאריע פון פראפ. מינאבע. עס האנדעלט זיך וועגען דער פראגע צי דער מיקאדא איז דער שעף פון דער מלוכה אויפן יסוד פון דער קאנסטיטוציע — דעם העכסטען מלוכה ארגאן" — ווי עס האלט פראפ. מינאבא — אדער א הערשער פון גאטס חסד פון ,,געטליכער ערשיינונג און אפשטאמונג". פון דעם איז אפהענגיג געוועזען די פראקטישע קאנסעקווענץ, צי די ארמעע און אויסלענדישע פאליטיק איז אפהענגיג פון דער רעגירונג אדער דירעקט פון קייזער.

דער קאמף האט אנגענומען שארפע פארמען, עס זענען ארגאניזירט געווארען איניגע אטענטאטען, אויף פראפ. מינאבע. דער פערבאנד פון רעזערוו אפיצירען האט איינגעארדענט א פייערליכע פערברענונג פון אלע זיינע ווערק. אנהויב אויגוסט איז דער ענין פולשטענדיג אויפגעקלערט געווארען. עס איז פערעפענטליכט געווארען א ספעציעלער קאמענטאר צום ערשטען ארטיקעל פון דער קאנסטיטוציע, וואס שטעלט ,,איינמאל פאר אלעמאל". פעסט אז ,,די געטין פון דער זון אמאטעגאזו־אקאמי האט געגעבען יאפאן דעם ערשטען קייזער און זייט דאן הערשט אהן איבעררייס די דינאסטיע פון געטליכער אפשטאמונג". און צוליב דעם זענען אלע טעאריעס וואס בעטראכטען די מאכט פון קייזער פאר א אינסטיטוציע וואס איז געשאפען געווארען דורכן פאלק נישט דערלאזבאר און שטעהען אין א סתירה צו די הויפט־יסודות פון דער יאפאנישער מלוכה'שאפט".

אבער די דאזיגע ערלעדיגונג איז נאר געוועזען א כלומרשטער נצחון פון נאציאנאליסטען לאגער. אין דער ווירקליכקייט האט עס אויפגעבונדען די הענט פון דער רעגירונג און האט איהר ערלויבט איבערצוגעהען צו א קאנטער־אפענסיווע, די טראנזלאקאציעס אין דער ארמעע האבען אנגענומען דעם כאראקטער פון א מאסען ,,רייניגונג". מען האט איבערגעפיהרט אויף דער פראווינץ אלע אנהענגער פון גענעראל אראקי. גענעראל מאזאקי איז בעזייטיגט געווארען, גענעראל אראקי אליין איז אפילו געבליבען אין גרויסען מיליטערישען ראט, אבער פולשטענדיג איזאלירט.

דאן האט איינער פון די איבערגעפיהרטע אפיצירען פאלקאווניק אאיזאווא, מיט דער שווערד ערמארדעט דעם גענעראל נאגאטא. א הויכען בעאמטען פון קריגס מיניסטעריום און זייט א געוויסער צייט דער נאהענטסטער מיטארבייטער פון מיניסטער האיאשי, מען האט געמיינט, אז דאס איז א אנהויב פון א טעראריסטישער אקציע. דער מערדער האט זיין טאט געוואלט צוגעבען דעם כאראקטער פון א פאטריאטישער טאט. די צייטונגען האבען אינפארמירט אז איידער ער איז געפאהרען קיין טאקיא אויספיהרען דעם אטענטאט האט ער לאנג מתפלל געוועזען פארן קייזערליכען סארקאפאג אין איזע. עס האט געהערשט א קריזיס שטימונג און מען האט געשמועסט אז גענעראל אראקי זאל צוריקקומען צו דער מאכט.

אין דער ווירקליכקייט האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז גענעראל האיאשי האט אפילו נישט בעוויזען פארצולעגען דעם קייזער די פארמעלע ביטע וועגען דימיסיע. ווי נאר ער האט זיך, נאך איזאוואס אטענטאט געשטעלט פארן מיקאדא האט דער קייזער איהם, אויסגעדריקט פולשטענדיגען צוטרוי און בעפוילען איהם צו בלייבען אויפן אמט, דער קאמוניקאט וועגען דער דאזיגער קייזערליכער אודיענץ איז זיכער געוועזען א שטארקער קלאפ פאר דער גאנצער אפאזיציאנעלער אקציע.

עס פערשטעהט זיך אז דאס בעדייט נאך נישט דאס די אימפעריאליסטישע ספערען רעזיגנירען פון ווייטערדיגען קאמף, מען דארף אבער אננעהמען אז דערווייל דראהט נישט יאפאן קיין שארפע אויפטרייסלונגען, איבריגענס איז שוין כמעט נישט איינמאל פעסטגעשטעלט געווארען, אז צווישען דער רעגירונג און די עקסט נאציאנאליסטישע מיליטערישע קרייזען הערשט א־חוץ פערזענליכע ריוואליזאציעס, בנוגע דער פאליטישער אריענטאציע נאר אונטערשיידען אין דער מעטאדע, דער לאגער פון גענעראל אראקי פאדערט א ענערגישע און שנעלע אקציע, זאל זיין אפילו א קריגס אקציע, מיטן ציל אונטערצוווארפען כינע אונטער יאפאן, דער קאבינעט פון אדמיראל אקאדא און בעזונדערס דעם אויסערן מיניסטער היראטא און קריגס מיניסטער האיאשי זענען אנהענגער פון א שטופענווייזע מעהר ווייניגער ,,פרידליכע אריינדרינגונג" אין כינע.

גרעסערע מיינונגס פערשידענהייטען הערשט שוין בנוגע דער פאליטיק מיט ראטען פערבאנד, ווי עס פערזיכערען איניגע מערב איראפעאישע קענער פון די ענינים פון וויטען מזרח, שטרעבט די איצטיגע יאפאנישע רעגירונג אין בולטען ווידערשפרוך צום שטאנדפונקט פון גענעראל אראקי און זיינע אנהענגער, פשוט צו א צוזאמענארבייט מיט ראטען פערבאנד אויפן יסוד פון א איינטיילונג פון די איינפלוסען אין אזיען, דערביי זאל די סאוויעטישע עקספאנסיע געהען דורך מערב מאנגאליען און טורקעסטאן צו טיבעט און דער רעשט זאל בלייבען פאר יאפאן.

פון לאנד פון יודען־פערפאלגונגען

פראנקפורט, (יט"א). ווי עס טיילט מיט די ,,פראנקפורטער צייטונג" האט די נאצי קרייז לייטונג אין אספעלד (אבערהעסען) געלאזט אפדרוקען 500 פלאקאטען מיט דעם אויפשריפט: ,,יודען נישט געוואונשען". און זיי אויפגעקלעבט אויף אלע אריש געשעפטען, קאפע הייזער א.ד.גל.

בערלין, (יט"א). דער ,,אנגריף" בעהאנדעלט אין א לענגערען ארטיקעל די פראגע פון דייטשע דינסט־מיידלעך, וואס ווערען ,,געשענדעט" בעת זיי ארבייטען אין יודישע הייזער. די צייטונג פאדערט עס זאל ארויסגעגעבען ווערען א פערבאט דאס יודען זאלען נישט קענען בעשעפטיגען קיין דייטשע דינסט מיידלעך.

בערלין, (יט"א). ווי די ,,מאגדעבורגישע צייטונג" מעלדעט, האט דארט יוליוס שטרייכער געהאלטען א גרויסען רעפעראט וועגען דער יודען־פראגע, דער רעדנער האט געלייקענט די מעגליכקייט פון א יודישער אסימילאציע אין דייטשלאנד. טראץ דעם, וואס די יודען וואוינען זייט 200 יאהר אין דייטשלאנד, זענען זיי דאך געבליבען יודען, דער עיקר איז נישט דער וואוין ארט, נאר בלוט און ראסע.

בערלין, (יט"א). ווי עס טיילט מיט דאס ,,האקענקרויצבאנער" אין מאנהיים, האט דארט דר. ראט געהאלטען א רעפעראט וועגען די יודען און מיטגעטיילט דאס אין גיכען וועלען אלע לאקאלען פון מאנהיים זיין געשלאסען פאר יודען, דער רעדנער האט שטארק אנגעגריפען די יעניגע וואס קומען נאך אין בעריהרונג מיט יודען. צום סוף האט ער אויסגערופען: ,,ווען דער יוד וועט גארנישט קענען פערדינען אין דייטשלאנד וועט ער אונז פערלאזען און מיר וועלען זיך בעפרייען פון דער דאזיגער מגפה".

פאליציי־קאמוניקאט וועגען דעם צוזאמענשטויס אין כפר־טאבון און די פאקטישע זאכלאגע

ירושלים. (יט"א). אין צוזאמענהאנג מיט דעם צוזאמענשטויס צווישען יודען און אראבער אין כפר טאבון, וועגען וועלכען יט"א האט שוין טעלעגראפיש מיטגעטיילט, איז ערשינען פאלגענדער פאליציי־קאמוניקאט:

,,וועגען אייגענטום רעכט אויף א געוויסען באדען־שטח אין שכנות פון כפר טאבון, ווערט געפיהרט א שטרייט צווישען דער ,,משק לאנד קאמפ". און איניגע אראבער. די פאליציי וואך אין דזשאידא האט ערהאלטען אינסטרוקציעס אפצוהאלטען צייטווייליג דאס פעראקערען דעם באדען, דער בעפעהל פון דער פאליציי וועגען דעם ענין איז אויסגעפירט געווארען דורך אנגעשטעלטע פון דער ,,משק לאנד קאמפ". און דאס אקערען איז בענייט געווארען, איניגע אראבער פון טאבון האבען געפרובט צו שטערען און עס איז געקומען צו א געשלעג, בעת וועלכען עס זענען געפאלען שאסען, איינער פון די אראבער איז דערשאסען געווארען, די פאליציי פון דזשאידא איז ערשינען אויפ'ן ארט 4 פערזאן פון דעם יודישען צד זענען ארעסטירט געווארען. און עס זענען קאנפיסקירט געווארען איניגע ביקסען, די קרייז און דער פאליציי מאכט פיהרט אנ'אויספארשונג וועגען דעם אינצידענט.

אין ליכט פון די פרטים וואס זענען געזאמעלט געווארען וועגען דער געשעהעניש ווייזט זיך אבער ארויס אז די יודישע ארבייטער האבען נישט געוואוסט וועגען דעם פערבאט צו פעראקערען דעם באדען. די גרופע אראבער, וואס זענען בעפאלען די יודישע ארבייטער האט געצעהלט 40 פערזאן. די אראבער פון טאבון האבען נישט נאר געווארפען שטיינער, נאר אויך זיך בענוצט מיט געוועהר, די ביקסען וועלכע זענען קאנפיסקירט געווארען ביי די יודען האבען די לעצטע בענוצט מיט אנ'ערלויבעניש פון דער מאכט.

וואהל־רעזולטאטען צום נ. צ. א. קאנגרעס

ווין, (יטייא.) דאס ביורא פון דער נ. צ. א. קאנגרעס בעריכטעט, אז אין טשעכאסלאוואקיי האבען זיך די וואהלען צום נ.צ.א. קאנגרעס בעטייליגט 36779 פערזאן. אין עסטרייך זענען אונטערגעשריבען געווארען 20.000 נ.צ.א.־דעקלאראציעס.

אין ליטע זענען בעת די וואהלען צום נ. צ. א. קאנגרעס אפגעגעבען געווארען 15.000 שטימען.

די ארימע קליאטשע...

וועגען כל המינים אפוטרופסים, פערזארגער און „רעפרעזענטאנטען" פון יודישען פאלק

פון ישעיה אוגער

די „פסיכאלאגיע פון דער מאסע" איז א זעהר אינטערעסאנטע טעמע, וועלכע בעשעפטיגט שוין זייט יאהרען און יאהרען די וויסענשאפטליכע וועלט. און הגם דאס איז א זעהר „טונקעלע" און קאמפליצירטע פראבלעם, וואו די פארשונג מוז זיך בענוגענען דערוויילע מיט ריין־לאגישע קאנסטרוקציעס, מיט בעאבאכטונגען און פערגלייכען, טעאריעס און השערות, וועלכע האבען נאך נישט אזוי צו זאגען קיין רעאלען באדען אונטער זיך, האט די וויסענשאפט דאך שוין נישט ווייניג אויפגעטון אויף דעם געביט, קומענדיג צו רעזולטאטען און פעסטשטעלונגען, מיט וועלכע מען רעכענט זיך היינט ווי מיט אקסיאמען.

אזוי צ. ב. איז היינט אלגעמיין אנגענומען, אז די מאסע און דער יחיד זענען צוויי פולקאם בעזונדערע „בעשעפענישען". דאס הייסט: די מאסע, די מענשען־מענגע, איז אונטערגעווארפען גאנץ אנדערע געזעצען ווי דער יחיד, זי האט איהר אייגענע פסיכאלאגיע, וואס האט גארנישט צו טון מיט דער פסיכאלאגיע פון די מענשען, פון וועלכע זי שטעלט זיך צוזאמען. דער איינצעלנער, דער יחיד, דער אינדיווידיאום קען דענקען און פיהלען פאלקאמען אינדיווידועל, זעלבסטשטענדיג, דורכאויס אנדערש ווי אלע איבריגע מענשען; קוים אבער ווערט ער א טייל פון דער מאסע, ד. ה. די מענגע „שלינגט" איהם איין, אבסארבירט איהם, ווערט ער תיכף בטל בששים, פערלירט זיין זעלבסטשטענדיג דענקען און פיהלען, נעהט אונטער אזוי צו זאגען אינדיווידועל, נעמט איבער די געדאנקען און געפיהלען פון „המון" גיסט זיך מיט איהם צונויף אין איין גאנצעס און איז דאן פעהיג צו בעגעהן אזעלכע מעשים, וועלכע זענען דאס רוב דערווידער איהם פערזענליך, זיין אייגענער, אינדיווידועלער נאטור. און נאך א זאך: יעדער יחיד בעזונדער איז פאר זיך אליין א גאנצעס; ער קען דענקען אומגעשטערט און אויספיהרען דאס, וואס ער פערטראכט. צומישט ער זיך אבער מיט'ן „המון", ווערט ער דעמאלט א קליינער טייל פון דער „מאסע", וועלכע בעשטעהט פון א סך אזעלכע ווי ער — ער ווערט דאן איינער פון הונדערט, איינער פון טויזענד, פון צעהן טויזענד א. אז. וו. וואס מעהר מענשען די „מאסע" נעמט ארום, אלץ קלענער און נישטיגער ווערט די בעדייטונג און די ווירקונג פון יחיד, ביז זי ווערט פולקאמען „נייטראליזירט". און אזוי ווי יעדע „מאסע" בעשטעהט פון אזעלכע קליינע און אומגלייכע טיילען, וועלכע זענען נישט פערבונדען צווישען זיך ארגאניש, פערלירט זי די פעהיגקייט צו דענקען און פאלט דעריבער זעהר לייכט ארונטער אונטער דער השפעה פון ערשטען בעסטען דעמאגאג, אגיטאטאר אדער פאנאטיקער. אין תוך גענומען איז יעדע „מאסע" בלינד און טעמפ. און דאס נוצען אויס געוועגליך געשיקטע פאלקס־פערפיהרער, וועלכע פערשטעהען ווי צו ווירקען אויף די שעפסען, און מאכען מיט זיי וואס זיי ווילען. אנ'אויסנאהם אין דעם פרט זענען נאר יענע פאלען, ווען א פאלק דערהויבט זיך געגען אונטערדריקונג און אומגערעכט און טיילט אויס פון זיך אליין זיינע פיהרער, פון זיינע אייגענע רייהען.

אט אזוי דערקלערע פילע אלע געזעלשאפטליכע בעוועגונגען אין דער געשיכטע, אלע גרויסע פאלקס־בעוועגונגען.

די פסיכאלאגיע פון דער יודישער מאסע איז, פערשטעהט זיך, אויך נאך א „טונקעלער וועלט־טייל", וואס איז ווייניג אויסגעפארשט געווארען. מ'קען אבער אומגעפעהר געוויסע אייגענטימליכקייטען פון דער יודישער פסיכיק און יודישען פאלקס־כאראקטער, מ'קען זיי שוין זייט יודען עקזיסטירען. צוויי אייגענטימליכקייטען טרעטען בעזונדערס בולט ארויס אין משך פון דער יודישער געשיכטע, און דער מיט גראדע אונטערשיידען זיך די יודען זעהר שטארק פון די אומות העולם. ערשטענס זענען יודען אויסגעשפראכענע אינדיווידואליסטען. געבוירענע היפכא־מסתברא'ניקעס, אפאזיציאנערען.. אין יעדען יוד לעבט דער „גייסט פון ווידערשפרוך", פון אפאזיציע. יעדער יוד איז בטבע א סעקטירער, א סעפאראטיסט. און דאן איז דער יוד — „נישט קיין אויסגעהאלטענער כאראקטער". דעם, וואס ער פערעהרט און פערגעטערט היינט אלס פיהרער, ווארפט ער מארגען מיט א לייכט הארץ אראפ פון טראן. און פונקט ווי דער יחיד, אזוי איז אויך די יודישע מאסע אין גענצען צו דער פסיכאלאגיע פון מאסען־מענש אויף וועלכע מיר האבען אויבען אנגעוויזען. יודען זענען אלע מאל געווען צוברעקעלט און צושפליטערט אין פערשידענע כתות, גרופעס און פארטייען. קיינמאל אין משך פון דער גלות־געשיכטע, האבען זיי זיך נישט פעראייניגט, בכדי צו דערגרייכען א געמיינזאמען פאזיטיווען ציל: געוועגליך איז דאס געווען פערקעהרט: זיי פלעגען זיך פעראייניגען בכדי זיך צו סעפארירען, אפצוטיילען אלס בעזונדער גרופע. די אלע מיסטיש־רעליגיעזע און געזעלשאפטליכע בעוועגונגען פון 17. 18. און 19. יאהרהונדערט זענען געווען אין תוך גענומען סעקטירעריי, צעשפליטערונגס־דערשיינונגען, סעפאראטיסטישע בעוועגונגען, וואס האבען געהאט דעם ציל זיך אפצוזונדערן פון דער גרויסער מאסע יודען. אנ'אויסנאהם איז נאר דער ציוניזם, די איינציגע יודישע בעוועגונג זייט צוויי טויזענד יאהר, וועלכע פעראייניגט כמעט אלע יודען אין אינטערעס פון א געמיינזאמער זאך, פון א גרויסען פאזיטיווען ציל.

איבריגענס האט זיך די יודישע מאסע אין אלע צייטען ווי א סטאדע שעפסען געלאזט פיהרען און פערפיהרען פון כלערליי דעמאגאגען, בלאפערס, פאליטישע און געזעלשאפטליכע קונצען־מאכערס. מעהרסטענטיילס האבען „רעגירט" ביי יודען כל המינים תקיפים און קולאקעס, וועלכע האבען זיך איבערהויפט גארנישט געקימערט וועגען דער „מאסע", נישט געפרעגט ביי קיינעם קיין דעה, נישט גענומען ביי קיינעם קיין כח־הרשאה. וואס מעהר תקיפות און חוצפה זיי האבען ארויסגעוויזען, אלץ גרעסער איז געווען זייער ערפאלג. זיי פלעגען זיך אליין קרוינען פאר מנהיגים, שתדלנים, פרנסים, אפוטרופסים און פערזארגער פון „פאלק", פלעגען רעדען אין נאמען פון דער „מאסע" און בעל־הבית'עווען לויט ווי זייערע פערזענליכע אינטערעסען האבען זיי דיקטירט. צי איז דאס געווען א מאטעריעלער אינטערעס אדער א כבוד־זאך — איז שוין קיין חילוק נישט. ביי דעם מינדעסטען סכסוך מיט אנדערע תקיפים האט זיך יעדער איינער (און דא איז בולט ארויסגעטרעטען די יודישע נייגונג צו פירוד און צעשפליטערונג) געקענט לייכט אנ'עצה געבען: ער האט תיכף נעגרינדעט א חברה פאר זיך, מיט א בעזונדער שוהל, מיט א נייער גמ"ח־קאסע, קורץ אנ'אייגענע „פארטיי".

אט אזוי האבען אין אלע צייטען אומגעבעטענע און אומפעראנטווארטליכע כלל־ישראל פערזארגער, קולאקעס און דעמאגאגען, געמאכט „פאליטיק" אויפ'ן חשבון און אין נאמען פון דער שטומער, אפאטישער און דערשלאגענער יודישע מאסע.

און וויפיל אומגעבעטענע און אומפעראנטווארטליכע „פאליטיקער", אפוטרופסים און „פיהרער" רייטען נאך היינט אויפ'ן צעוועהטאגטען און צעבלוטיגטען רוקען פון דער בידנער יודישער קליאטשע!...

* * *

יעדער נעמט זיך דאס רעכט דערצו. מיר רעדען דא נישט וועגען די געשוואוירענע עסקנים, פאליטיקער, כלל־טוער, „ווירטשאפטליכע" ארגאניזאציעס וכדומה, וועלכע טראגען זיך ארום מיט „בעגלויבטע פולמאכטען" אין די טאשען און פיהלען זיך בערעכטיגט צו טון וואס זיי ווילען „על חשבון הקהל".

מיר רעדען דא סתם וועגען די אלע מינים אפוטרופסים, וועלכע שווימען אויף דער אויבערפלאך ביי געוויסע קאניונקטורען: ווען עס מאכט זיך א געלעגענהייט צו כאפען מאנדאטען, צו ווערען „פערזארגער" פון יודישען כלל און טאקי פראפיטירען דערביי, אדער סתם צו לאזען וויסען דער וועלט וועגען דער אייגענער עקזיסטענץ, ארויסקריכען פון די בעהעלטענישען און זיך געבען צו דערקענען אלס די „בערופענע רעפרעזענטאנטען פון יודישען פאלק".

אט האבען זיך נאר וואס בעוויזען אויף דער יודישער גאס יודישע קאמבאטאנטען. דאס הייסט: די געוועזענע יודישע זעלנער פון דער פוילישער ארמעע, וועלכע האבען געקעמפט פאר פוילען'ס אומאפהענגיקייט און זענען פעראייניגט אין א ארגאניזאציע, האבען ענטדעקט אצינד, אז זיי זענען אויך א „געזעלשאפטליכער כח" און טרעטען דעריבער ארויס מיט פאדערונגען צום „יודישען פאלק". זיי פרעטענדירען אויף א „געהעריגען פלאץ" אין יודישען לעבען. זיי פערלאנגען, אז מען זאל זיי צוטיילען מאנדאטען, מ'זאל זיי ארייננברענגען אין סיים, אין די קאמונאלע אינסטיטוציעס, אין דער קהלה א. אז. וו. דאס קומט זיי על פי יושר...

און אט האט א קאמיטעט, וואס האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו בעקעמפען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד, פערעפענטליכט אין דער ווארשאווער יודישע פרעסע א ווענדונג „צום געוויסען פון אלע פעלקער" אין דריי שפראכען: פויליש, ענגליש און פראנצויזיש. איהר פערשטעהט, א ווארשאווער קאמיטעט אדער סוב־קאמיטעט ווענדט זיך „צו אלע פעלקער", און אונטערגעשריבען זיך האבען אויף דעם אפעל אייניגע ווארשאווער זשורנאליסטען און כלל־טוער, וואס איבער די גרעניצען פון גראדזיסק ווייסט מען שוין נישט ווארשיינליך, ווער זיי זענען, און אט זיי ווענדען זיך עס צו „אלע פעלקער" אין נאמען פון יודישען פאלק לטובת די גערודפ'טע דייטשע יודען און דורך דער פערמיטלונג — פון דער ווארשאווער־יודישער פרעסע...

אפילו די ארימע, אומגליקליכע קליאטשע האט זיך דאך געמוזט צולאכען, זעהענדיג ווי יודען, נישט נאר זיי פראפיטירען נאר זיי מאכען זיך אויך לעכערליך אויף איהר חשבון...

מיר וואלטען נאך געקענט דערצעהלען וועגען דער בעוואוסטער הילפס־אקציע לטובת דעם גאנצען פוילישען יודענטום דורך פוילישע יודען גופא און וועגען נאך אזעלכע פרובען צו „פערזארגען" די קליאטשע.

אבער דאס לאזען מיר אויף אנ'אנדערמאל. מיר האבען נאר געוואלט אויפמערקזאם מאכען אויף געוויסע אייגענטימליכקייטען פון דער יודישער פסיכיק און אויף דער איינפאך אומבעגרייפליכער לעבענס־קראפט פון דער בידנער, אויסגעמוטשעטער און פערפייניגטער יודישער קליאטשע, וועלכע האט פריהער אויסגעטראגען אויף זיך אלערליי קולאקעס, תקיפים, אויסנוצער, שתדלנים און בעלי־טאקסע — און היינט דיזעלבינע אומגעבעטענע אפוטרופסים אין זייער מאדערנער מאסקע אלס „פאליטיקער", כלל־טוער, קהל'שע גראבלער, פערוואלטונגס־מיטגלידער, חברה־מענשען, קאמיטעט, פארשטעהער, קאמבאטאנטען און אנדערע...

א בעזונדער אומה

(קלאנגען און אפקלאנגען) = פון לעא קעניג

ס'איז א פאקט: די ציוניסטישע קאנגרעסען ווערען אלץ מעהר און מעהר לאקאליזירט, פאלעסטיניזירט, אזוי צו זאגען) זיי הערען אויף, דאכט זיך, שוין צו פרעטענדירען אפילו אויף פאלק־פארשטעהערשאפט.

אויב די ערשטע ציוניסטישע קאנגרעסען האבען, מיט מעהר צי ווייניגער רעכט, געטראגען דעם כאראקטער אויך פון „יודישע פארלאמענטען" פון מעהר צי ווייניגער רעפרעזענטאטיווע „גלות קבוצים", זענען שוין די לעצטע ציוניסטישע קאנגרעסען מעהר נישט קיין יודישע פאלקס־פארלאמענטען, נאר פאלעסטינער פארלאמענטען. דער ציוניסטישער קאנגרעס ווערט אלץ מעהר און מעהר דער פארלאמענט פונם פאלעסטינער יודענטום.

די בויער פון דער נייער יודישער פאלעסטינא, און די פארשטעהער פון די פארטייען און סאציאלע שיכטען, וואס בילדען מיט זיך דאס פאלעסטינער יודענטום, קומען זיך צונויף אויף זייערע קאנגרעסען צו בעהאנדלען הויפטזעכליך און דער עיקר זייערע ציוניסטישע און פאלעסטינער פאליטישע און עקאנאמישע אויפגאבען און פראבלעמען. און עס מוז צוגעגעבען ווערען, אז די גרויסע ציוניסטישע מאסען אין גלות, וואס שיקען זייערע דעלעגאטען צו די קאנגרעסען און זענען שטארק פעראינטערעסירט אין די קאנגרעסען, זענען אויך שוין אין זייער גרויסען רוב פאטענציאנעלע פאלעסטינער בירגער.

זייער פאטערלאנד איז פאלעסטינא און אלע זייערע אינטערעסען זענען שוין אינם ציוניסטישען ארץ ישראל; אין „גלות" לעבען זיי שוין, אזוי צו זאגען, אויטאמאטיש.

מיט איין ווארט: דער ציוניסטישער קאנגרעס איז שוין נישט מעהר קיין יודישער פארלאמענט, נאר א ארץ ישראל פארלאמענט.

און די וואקסענדע שטימונג (און דוקא צווישען די ציוניסטען) אז זייערע קאנגרעסען דארפען פארקומען אין פאלעסטינא און נישט מעהר שוין אין חוץ לארץ איז מעהר ווי א בערעכטיגטע און לאגישע.

דער פארלאמענט פונם פאלעסטינער יודענטום דארף זיך פערזאמלען אין פאלעסטינא. פונם לאנד און פארן לאנד.

דאס אלעם אויבען געזאגטע ערקלערט אונז גאנץ גוט, דאכט זיך, פאר וואס דאס אזוי גערופענע גלות יודענטום, וואס איז נישט אויסגעשפראכען ציוניסטיש, ווערט לעצטענס אלץ מעהר און מעהר ענטוישט אין די ציוניסטישע קאנגרעסען, און הערט זיך אויף ארגאניש און לעבעדיג צו אינטערעסירען מיט זיי.

די יודישע מאסען און שיכטען אין די גלות־לענדער, וואס גארען און נויטיגען זיך איצט, מעהר ווי ווען עס איז פריהער, אין א פאלקס־טריבונע, אין א פארשטעהערשאפט, האבען זיי שוין אויפגעהערט, דאכט זיך, זוכען אויף די ציוניסטישע קאנגרעסען.

א סך פון זיי בענקען נאך פלאטאניש נאך די אמאליגע ערשטע ציוניסטישע קאנגרעסען, פון וועלכע א נארדוי און א הערצל פלעגען ווירדיג, שטאלץ און הויך, אטאקירען דעם וועלט אנטיסעמיטיזם, און ענטפערן אויף זייערע אטאקעס.

די ערשטע קאנגרעסען זענען דאך געווען כמעט ווי יודישע פארלאמענטען: אפילו די אנטי־ציוניסטישע יודישע פארטייען — ווי דער בונד צום ביישפיל — פלעגען האבען זייערע „פערטרעטער" אויף די קאנגרעס־גאלעריעס, כדי פון דארטען צו ווארפען זייערע פראטעסטען. כמעט ווי א אפיציעלע אפאזיציע.

די ערשטע ציוניסטישע קאנגרעסען זענען הויפטזעכליך געווען בעשעפטיגט מיט די אזוי גערופענע גלות־פראבלעמען.

די לעצטע ציוניסטישע קאנגרעסען בעשעפטיגען זיך הויפטזעכליך און נאר מיט פאלעסטינער פראגען.

פאלעסטינא איז דער ערשטער און דער וויכטיגסטער פלאן אויף די ציוניסטישע קאנגרעסען, און אלע אנדערע יודישע פראגען ווערען דארט דערמאנט און אנגעריהרט נאר אויף וויפיל זיי קענען העלפען צו שטערען די ארבייט אין פאלעסטינא, די עקזיסטענץ פון דער יודישער פאלעסטינא.

מען קען זיין שטארק מסופק צי ס'איז דא אזא זאך ווי א אלגעמיינע כלל ישראל פאליטיק; אבער זיכער איז, אז עס זענען דא אלגעמיין־יודישע פאלקס שטימונגען, בעזונדער אין אזא עת־צרה ווי די איצטיגע איז. און א ציוניסטישע פאליטיק איז דאך דא. און עס ווערט אלץ קלארער און קלארער, אז די ציוניסטישע פאליטיק איז אפט, און בעזונדערס אין די לעצטע יאהרען, נישט אינגאנצען אין איינקלאנג מיט די אלגעמיינע יודישע שטימונגען.

צייטענווייז ווערען זיי אויך געגנעריש איינע צו דער צווייטער.

דער בולט'סטער ביישפיל: דאס פאלעסטינער יודענטום האט נישט אזוי רעאגירט געגען דעם נאציזם ווי דעם גלות־יודענטום האט זיך — אפשר מעהר אינסטינקטיוו ווי בעוואוסטזיניג — געוואלט.

די „קלאנגען" וועגען די פערשידענע „ביזנעס־טראנזאקציעס" צווישען דער יודישער פאלעסטינא און דעם נאצישען דייטשלאנד, ווען זיי זענען אפילו געווען בלומרשט אין די אינטערעסען פון די דייטשע יודען, זענען גארנישט סימפאטיש געווען די יודישע מאסען אין חוץ־לארץ.

מיר ווילען דא נישט אריינגעהן אין דער פראגע צי דאס פאלעסטינער ציוניסטישע יודענטום איז נישט צי יא בערעכטיגט — צו אזא „רעאל־פאליטיק", אבער א בולט'ע אילוסטראציע איז עס, ווי עס קענען זיך שוין פונאנדערגעהן די אינטערעסען און שטימונגען פון פאלק און לאנד, פון גלות און ארץ ישראל.

כאראקטעריסטיש, ווען נישט אזוי „הימעל־שרייענד", ווי מאנכע יודישיסטען שטעלען זי פאר, איז אויך די שפראכען־פראגע אין ארץ ישראל: צי יודיש האט א צוקונפט צי נישט, און צי העברעאיש איז שענער און נאציאנאלער ווי יודיש, אבער א גרויס שטיק יודישע פאלקס־נשמה לעבט נאך אלץ אין דער יודישער שפראך, זי איז פלייש און בלוט פון אונזער פאלק, פון אונזער פאלקס־געשיכטע און נעגענווארט — און פאלעסטינא, דאס יודישע לאנד, האט די יודישע פאלקס־שפראך אריינגעווארפען אין חרם מיט אזא מעלאדראמאטיש־יודיש־מלוכה'שען אנשטעל פון איין זייט, און מיט אזא קנעכטיש־אסימילאטארישען סנאכיזם פון דער אנדערער.

און ס'קען זיין, אז ערשט שפעטער וועלען מיר דערפיהלען דעם פסיכאלאגישען ריס, וואס איז דערמיט געמאכט געווארען צווישען פאלעסטינא און דעם יודישען פאלק. עס וועט אפשר שפעטער אויף אנ'אמת'ן אנהויבען וועה צו טון.

און איצט: דאס יודישע פאלק, ווי יעדער יודישער יחיד, שמערצט און בלוטיגט אונטער די גרויזאמע פחדנישע און בעסטיאלע אטאקעס פון א פינסטערן רעזשים, און עס גארט ארויסצושליידערן א מעכטיגען און גערעכטען געשריי פון פעראכטונג און פראטעסט — טוט עס דער ציוניסטישער קאנגרעס?

דער ציוניזם האט איצט רעאלע, ממשות'דיגע מלוכה־ און לאנד־אינטערעסען (נישט רעדענדיג שוין פון אינערליכע ארגאניזאציאנס־פראגען), ער מוז זיין פאלעסטינעזיש רעאליסטיש און רעאל־פאליטיש.

ווארט — זאגט פאלעסטינא און דער „פאלעסטינער פארלאמענט" (און דערוויל זאגען זיי עס, נאטירליך, בלחש) — ביז דאס לאנד וועט ווערען אינגאנצען אונזער, דאן וועלען מיר רעדען הויך און שטאלץ און מיט כח פאר'ן גאנצען יודישען פאלק. די יודען־פראגע וועט געלעזט ווערען. דערוויילע האבען מיר לעבעדיגע דרינגענדע ארבייט אין פאלעסטינא... ווארט!

א זעהר לאגישער און רעאליסטישער ענטפער.

און מיר זענען גרייט צו ווארטען. א ברירה האבען מיר?

אבער וואס וועט זיין, אז דער חלום וועט אין זיין גאנצער פראכט נישט פערווירקליכט ווערען, און דער כח וועט נישט אויסוואקסען?

וועט איהר דאן נישט אריינפאלען אין סעקטאנטיזם? וועט דאס פאלעסטינער יודענטום נישט ווערען עפעס א נייע יודישע סעקטע? אדער אין בעסטען פאל — א בעזונדער פיטשינקע יודישע אומה אין א קליינער מדינה.

און אהן די לעבעדיגע פאלקס־ווארצלען, פון וועלכע די רייסען זיך בשוגג ובמזיד אפ.

געשיכטע פון יודען אין לאדז

די ארענדע פון רעגירונגס און קהל'שע הכנסות

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

יודען האבען אויך געהאלטען אין ארענדע א גאנצע רייה קלענערע, סאציאלע הכנסות, ווי למשל, די הכנסות פון לאדזער שחט־הויז (אין 1830 האט דאס שחט־הויז געהאלטען אין ארענדע ברוך שטיינבאק און האט פאר דער ארענדע אפגעצאהלט 2335 פוילישע גילדען א יאהר. אין 1835, האט די ארענדע געהאלטען הערש איגעלבערג און האט פאר איהר אפגעצאהלט 2135 פוילישע גילדען. ווייטער האבען יודען געהאלטען די ארענדע פון דער הכנסה פון אפשטעמפלען וואג און מאס און פון דעם אויסבארגען די דאזיגע צו פריוואט פערזאנען (ארענדארען פון די דאזיגע הכנסות זענען געווען: אין 1835 — ברוך בערגער פאר 291 פוילישע גילדען יעהרליך, אין 1856 — לייזער בערגער, פאר 200 פוילישע גילדען און אין 1859 — דניאל קאכאנסקי פאר 1026 פ"ג און 20 גראשען יעהרליך. אין ארענדע האבען אויך יודען געהאלטען דעם ברוק־שטייער די ארענדארען פון דער דאזיגער הכנסה זענען געווען: 1804 — 1810 — מענדעל לעוועק אין האט פאר דער ארענדע געצאהלט א יעהרליכען צינז פון 101 פוילישען גילדען מיט 15 גראשען, פון 1810 — 1816 — דערזעלבער לעוועק פאר 136 פוילישע גילדען א יאהר, פון 1818 — 1820 — מרדכי ברוך, פאר 236 פ"ג א יאהר און אין 1821 — מענדעל מאשקאוויטש פאר 94 פ"ג א יאהר). די ארענדע פון ברוק־שטייער הכנסות איז אין 1822 ליקווידירט געווארען, ווייל א רעסקריפט פון דער וואיעוואדישער קאמיסיע פון 25 מאי 1821, האט בעאויפטראגט אויפצוהערען איינצומאהנען דעם ברוק־שטייער אין לאדז, אנהויבענדיג פון יאהר 1822.

אויך די קאלעקטארען פון דער מלוכה־לאטעריע זענען אין לאדז, על פי רוב געווען יודען. איינער פון די ערשטע, איז געווען אברהם בראנאווסקי, וועלכער איז געווען לאדזער סוב־קאלעקטאר פון א סטריקאווער קאלעקטור. אין 1839, שטויסען מיר זיך אן, נעבען בראנאווסקי'ן, אויף א צווייטען קאלעקטאר אין לאדז, דאס איז דער דייטשער סוחר, קארל גרעבער,. אויסערדעם האט דער לאטעריע־קאלעקטאר פון לאסק, סאלאמאן מארקוספעלד, בעקומען אן ערלויבניש צו פערקויפען לאטעריע ־ צעטלען פון זיין קאנטאר אויך אין לאדז. אין 1846, איז אין לאדז ענטשטאנען א נייע לאטעריע ־ קאלעקטור פון דוד רעמבינסקי. אין תחילת פון די 50־ער יאהרען, האט לאדז פערמאגט 2 קאלעקטורען: מארקוספעלד'ס און רעמבינסקי'ס, בראנאווסקי און גרעבער, האבען הפנים, פון דעם מסחר רעזיגנירט. אין 1854, האט יוסף אברהם דאבזשינסקי געעפענט אין לאדז א קאנטאר, אלס סוב־לאקאטאר פון נוסבוים'ס, ווארשאווער קאלעקטור.

צווישען די טאבאק און טיטון־דיסטריבוטארען, איז די צאהל פון יודען געווען פערהעלטניסמעסיג אנ'אומבעדייטענדיגער.

א געשעפט, וואס האט פערלאנגט גענוג בעדייטענדיגע קאפיטאלען, איז געווען די ארענדע פון רעגירונגס־שטייער פון כשר־פלייש. דער ערשטער אונטער־ארענדאר פון דעם כשר־שטייער אין די פאראפיעס, וועלכע האבען געהערט צום לאדזער קהל איז, אין די יאהרען 1816 — 1817 געווען משה פייטלאוויטש, צוליב דעם, וואס צו יענער צייט איז נאך די צאהל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז נישט געווען קיין גרויסע, איז די ארענדע, אין תחילת, נישט געווען קיין זעהר ערנסט געשעפט. אין 1822, האט די כשר־ארענדע איבערגענומען שמעון מאשקאוויטש פאר 600 גילדען א יאהר. אין 1823, האט די ארענדע געהאלטען אברהם בראנאווסקי און האט פאר איהר געצאהלט 525 פ"ג. אין 1826 האט די הויך פון דעם ארענדע ־ אפצאהל זיך פערדאפעלט. די ארענדע פאר די יאהרען 1826 — 1828 האט איבערגענומען שמואל זאלצמאן, וועלכער האט, בעת דער ליציטאציע, ארויפגעשלאגען דעם מקח פון 600 פוילישע גילדען א יאהר — אויף 1200. אין 1844 איז דער הויפט־ארענדאר פון אלע הכנסות פון דעם כשר־שטייער אין מאזאוושער וואיעוואדשאפט, געווארען קארל קורץ (העכסט ווארשיינליך א קריסט) און אונטער ־ ארענדאר אויף די לענטשיצער, גאסטינינער און ראווער קרייזען, איז געווען, שמואל זאלצמאן. געווען איז דאס א געשעפט פון זעהר ברייטען פערנעם, ליידער האבען מיר אבער אין די אקטען נישט געפונען קיין ידיעות וועגען דער זענד פ"ג (1350 רוסישע זילבער רובל) און די די אונטער ־ ארענדע פון די כשר־הכנסות אין לענטשיצער קרייז איבערגענומען פון קארל קורצ'ן, דער יוד וואלף זילבערמאן פון אזארקאוו, וועלכער האט פערטראקטירט מיט זאלצמאנ'ען און האט איהם געוואלט אפטרעטען די אונטער־ארענדע פאר 14 טוי־ בשותפות מיט ליפמאן ווייכסעלפיש, צאהלענדיג פאר בעל). זאלצמאן האט אבער נאר אנגעבאטען 9 טויזענד פ"ג (1250 רוסישע זילבער רובעל) און די אונטערהאנדלונגען זענען דעריבער צעקלאפט געווארען, טראץ די בעמיהונגען פון לאדזער מאגיסטראט צו דערפיהרען צו א הסכם צווישען זילבערמאנען און זאלצמאנ'ען. אויף די יאהרען 1851 — 1853, האט די ארענדע פון די כשר־הכנסות אין לענטשיצער קרייז איבערגענומען שמואל זאלצמאן, בשותפות מיט ליפמאן ווייכסעלפיש, צאהלענדיג פאר איהר יעהרליך 81.700 פוילישע גילדען (12.255 רוסישע זילבער־רובעל). אין די יאהרען 1854—1856 זענען די ארענדארען פון די כשר־הכנסות אין לענטשיצער קרייז געווארען: עדווארד זאכערט (א קריסט) און לוי ווארשאווסקי און די אונטער ־ ארענדארען אין לאדז — משה בערגער און ישראל טאגליכט. אין די יאהרען 1857 — 1859 איז געווארען ארענדאר פון די כשר־הכנסות אין לענטשיצער קרייז, איצעק פייגין און אין די יאהרען 1861 — 1863, האט די ארענדע איבערגענומען זיידענשטאט, וועמענס אונטער ־ ארענדאר אין לאדז, ס'איז געווען דער זוהן פון מענדעל אורבאך, וועלכער האט געהאט א גארקיך אין בעדאן, הינטער לאדז.

בעדייטענדיג קלענער זענען געווען די ארענדעס פון די קהל'שע הכנסות, ווי די ארענדע פון דער מקוה, וועלכע האט זיך געצאהלט, אין 1822 — 60 פוילישע גילדען, אין 1837 — 375 פוילישע גילדען און אין 1842 — 801 פוילישע גילדען; די ארענדע פון דער „עליות"־הכנסה, וועלכע האט אויסגעמאכט אין 1822 — 106 פ"ג, אין 1823 — 150 פ"ג, און אין 1842 — 886 פ"ג מיט 20 גראשען. די ארענדע פון די הכנסות פון „שטעט" אין דער שוהל, פון וועלכער מען האט געצאהלט, למשל, אין 1832 — 53 פ"ג, די מילה־הכנסה, וועלכע האט אין 1832 אויסגעמאכט 25 פ"ג מיט 15 גראשען, די אתרוגים־הכנסה, וועלכע האט, אין 1832, בעטראפען 24 פ"ג א. ד. גל. די דאזיגע ארענדעס האבען זיך געפונען, אויסשליסליך אין די הענט פון יודישע אונטערנעהמער, על פי רוב זענען דאס געווען אונפערמעגליכע, קלענערע סוחרים און הענדלער.

דער רעגירונגס־מאנאפאל, וועלכער איז, אין תחילת געהאלטען געווארען אין ארענדע פון כמעט אויסשליסליך יודישע סוחרים, איז געווען די זאלץ־שענקעריי. דער זאלץ־מאנאפאל, וועלכער איז איינגעפיהרט געווארען דורך דער פרייסישער רעגירונג, האט זיך שפעטער דערהאלטען, אין די צייטען פון ווארשאווער פירשטענטום; דער מאנאפאל, וועלכער איז איינגעפיהרט געווארען, אויסשליסליך פאר פיסקאלע צילען, האט ער נישט געהאט דעם כאראקטער פון אנ'אויסארבייט ־ מאנאפאל, נאר א האנדעלס ־ כאראקטער, ד. ה. אז די זאלץ־פראדוקציע איז אויף ווייטער פערבליבען אין פריוואטע הענט, דאגעגען דאס רעכט פון קויף און פערקויף, האט געהאט אויסשליסליך די רעגירונג.

צוליב'ן מאנגעל אבער פון דער טעכניק אין דער ארגאניזאציע פון דעם ארט האנדעל, האט די רעגירונג, דאס מאנאפאל־רעכט פעררונגען צו יודישע סוחרים. פאר די צייטען פון קעניגרייך פוילען, איז דער זאלץ־מאנאפאל, לויט'ן דעקרעט פון 1־טען יוני 1815, אויף ווייטער דערהאלטען געווארען און ער איז אויך אפגעגעבען געווארען אין ארענדע צו יודישע סוחרים, ווייל די רעגירונג, איז צוליב דעם פינאנץ־צושטאנד, נישט בכוח געווען, אונטערצונעהמען די דאזיגע גרויסע אונטערנעהמונג אויף אייגענער האנד. דאס געזעץ פון 1808, האט אנערקענט פאר די זאלץ־שענקערס, א ריינע הכנסה פון 20 פראצענט (אויסער די צושטעל ־ קאסטען, וועלכע די זאלץ־שענקערס האבען געמעגט איינקאלקולירען אינם פערקויפס־פרייז). דער זאלץ־רעגולאמין פון 1816, האט דעם ריוח פון די שענקערס רעדוצירט, ביז צו 10 פראצענט. פאר די פרייסישע צייטען, האבען מיט זאלץ־שענקעריי אין לאדז זיך בעשעפטיגט 6 יודען און 1 קריסט. אין 1808, זענען אין לאדז געווען 7 זאלץ־שענקערס, בלויז יודען. בתשובה אויף דעם אנפרעג פון דער קרייז־מאכט, צי לאדז מוז האבען אזוי פיל זאלץ־שענקערס, האט דער לאדזער מאגיסטראט אין זיין שריפט פון 20־טען פעברואר 1809, געענטפערט, אז „אין שטעטל איז פארהאנען א גרויסע זאלץ־קאנסומציע, און די יודען האבען, אויסער דעם זאלץ־שענקעריי, קיין מיטלען נישט צום לעבען". אין 1818, דערגעהט שוין די צאהל פון זאלץ־שענקער אין לאדז, ביז 15; דאס זענען ווייטער נאר יודען. אבער דער אנוואוקס פונם קריסטליכען סוחרישען שטאנד, לאזט זיך וואס אמאל שטארקער בעמערקען אויך אין דעם געביט. אין 1834, צעהלט לאדז 27 זאלץ־שענקער, צווישען וועלכע עס געפינען זיך 18 יודען און 9 קריסטען (איין דריטעל). אין 1865, זענען אין לאדז געווען 110 זאלץ־שענקער, דערונטער זענען יודען נאר געווען 45, קריסטען דאגעגען 65.

כ'טרינק „מים המאררים"!...

א בריוועלע פון טרוסקאוויעץ

פון י. אבערזשאנעק

ליבער רעדאקטאר.

ווי איהר זעהט געפין איך מיך אין טרוסקאוויעץ.

צו וואס עפעס טרוסקאוויעץ, פרעגט איהר? איך פרעג אויך דאס איינענע: ווי קום איך קיין טרוסקאוויעץ? מילא, גבירים פאהרען קיין טרוסקאוויעץ טרינקען „מים המאררים", זענען זיי דאך גבירים און וועלכען גביר פעהלט א פרענק? אבער יודען קבצנים בארען זיך? א יוד א קבצן מאכט א „גורעק" אין דער אגודה'שער מקוה, איז ער זיך מחיה. א יוד א קבצן געהט אין דער שוויץ, לעגט זיך אוועק אויף דער אויבערשטער באנק, און מ'שמייסט איהם אן א... כ'בעט איבער אייער כבוד, קוועלט ער פון נחת און שרייט:

— אי גוט!... אי, נאך א שפעלע!... אבער פאהרען ערגיץ אונטער די הרי חושך, אזש קיין טרוסקאוויעץ — פאלג מיך א גאנג.

דאס איינענע איז מיט'ן טרינקען: הערט א מעשה, פאהרען קיין טרוסקאוויעץ, אזש קיין גאליציען טרינקען וואסער. א יוד א קבצן, אז ס'דורשט איהם, געהט ער צו צום קראן, גיסט אן א שעפ וואסער, מאכט א שהכל און באסטא.

אי, ווי קום איך קיין טרוסקאוויעץ? איז דער פירוש, דער דאקטאר. דער דאקטאר האט ביי מיר געפונען אנ'„אוצר",. אייך מאכט זיך, זאגט ער — זאמד...

— א גדולה אויף אייער באבען! נו, איז וואס איז דערפון געדרונגען? אז כ'וועל האבען זאמד, וועל איך בויען — אזוי האב איך געענטפערט מיין קלוגען דאקטאר.

— זייט נישט קיין חכם, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט, איהר מוזט זיך שוין מאכען אנ'אנאליזע, און דווקא מיט אייגען „מאטעריאל".

האב איך געפאלגט און געמאכט אנ'אנאליזע. קוקט דער דאקטאר אדורך די אנאליזע, נעמט ער דרעהען מיט'ן קאפ, קנייטשט דעם שטערן, פינטעלט מיט די אויגען.

פרעג איך איהם:

— פאניע דאקטאזשע, וואס קוועטשט איהר מיט די אויגען?

— איהר האט נאך עפעס.

— וואס א שטיינער?

— ס'מאכט זיך אייך א שטיינדעל.

— א שטיינדעל? פון וויפיל קאראד?

— חכמה'ט אייך נישט! — איז דער דאקטאר געווארען אין כעס, נעמט שוין די פיס אונטערן ארעם און פאהרט קיין טרוסקאוויעץ — צו דער „נאפטושא".

— צו וועמען? — האב איך נישט פערשטאנען ווער איז דאס די פשוינטע, ווער איז דאס די דאזיגע, א יודישע כאטש?

— ניין, דאס איז א קוואל אזא, „נאפטושא" הייסט די קוואל, האט מיר דער דאקטאר געגעבען צו פערשטעהן.

— פארוואס הייסט זי „נאפטושא"?

— דאס איז א קוואל פון נאפט־וואסער.

— נאפט־וואסער? דאס זאל איך טרינקען.

— יא, נאפט, נאר נאפט, נאפט, ערקלערט מיר דער דאקטאר, רייניגט אפ דעם זשאווער. איהר האט זשאווער אויף די נירען, וועט אייך דער נאפט אפרייניגען.

— וואס האט מיך געח'לום'ט די נאכט און יענע נאכט, זאל מיר אויסגעהן צו מיינע שונאים'ס קעפ! צ'געהערט א חכמה פון א דאקטאר? וואס הייסט איך זאל טרינקען נאפט? און וואס וועל איך טון, אז עמיצער וועט אנצינדען א זאפאלקע, וועל איך דאך אויפרייסען!...

הקיצור, ס'האט נישט געהאלפען מיינע טענות, איך האב געמוזט פאהרען קיין טרוסקאוויעץ צו דער „נאפטושא".

איצט, בין איך שוין אין טרוסקאוויעץ, וועל איך אייך, פאניע רעדאקטאזשע, דערצעהלען די צרות, וואס איך האב דא אויסצושטעהן, ווי אזוי די „חולאים" באוועגען זיך, ווי אזוי מ'טרינקט וואסער, ווי אזוי מ'עסט „פשעפיסאווע", און ווי אזוי דאס ווייבליכע געשלעכט ווערט דא געבעך „פערשווארצט" אויף די דאנסינגס און אין די וועלדער. מיר וועלען געהען כסדר:

דער ערשטער ברוך הבא

קומענדיג קיין טרוסקאוויעץ ווערט איהר בעפאלען פון א מחנה גאליציאנער יונגען, זיי בעלאגערן אייך, רייסען פאר די פאלעס:

— פעטער, עך האב פאר אך א פענסיאנאט מיט „ווישעלקע וויגאדעס".

— פאניע, מעך זאלט עץ פאלגען, ביי מיר האט עץ ס'קאלטע און ס'ווארעמע. נעמט געזעלשאפט, „פושעזוואיטע זאבעלעך" איינס און איינס.

איהר ווייסט נישט ווי אזוי, איידער איהר קוקט זיך ארום, לויפט שוין א בחור מיט אייער באגאזש און איהר לויפט איהם נאך — א ברירה האט איהר?

ביי דער „נאפטושא"

איצט ווילט איהר דאך אוודאי וויסען, וואס דאס איז אזוינס די „נאפטושא"? וועל איך ערקלערען:

אהער צו דער „נאפטושא" קומען על פי רוב יודען מיט נירען, און די „נאפטושא" רייניגט אפ די נירען. געהען יודען און יודענעס, רבנים און להבדיל גלחים. אלע שטעהען אין „אגאנעק" ביי דער „נאפטושא" מיט גלעזער. בעקומט מען אזא גלעזעל מים המאררים" נעמט מען זופען. איך האב מיך אויך צוגעכאפט צו דער „נאפטושא", געכאפט א גלעזעל און ביים ערשטען שליק, האב איך געפיהלט, אז די קישקעס דרעהען זיך מיר איבער. אייך, פאניע רעדאקטאר, וואלטען זיך נישט די קישקעס איבערגעדרעהט, ווען איהר זופט אראפ א גלאז נאפט? אבער פערפאלען, אז מ'האט נירען, מוז מען מאכען קידוש איבער א גלעזעל נאפט.

און אפשר מיינט איהר, אז אזוי לייכט קומט מען צו צו דער פאננא נאפטושא? צוערשט שטעהט איהר אין א קילאמעטערדיגער רייהע מיט'ן גלאז אין דער האנט, דערנאך רעווידירט מען אייך, צי איהר האט נישט ביי זיך קיין וויאדרע, א טאפ) א טשייניק, א קעסעל, א קשיה אויף יודען? און געפינט מען נישט ביי אייך דאס ביסעל געפעס, רעווידירט מען ערשט אייער קור־טאקסע. די „פשעפוסטקע" צו דער נאפטושא א. אז. וו.

מיינט איהר, אפשר, אז די „פאננא נאפטושא" איז דא, אין טרוסקאוויעץ, א בת יחידה? האט איהר א טעות. איהר האט דא א „סטאניסלאווא", א „יוזשע", א „זאשע", א „מארישע".

מיינט איהר דאך, אז דאס זענען שאנסאנעטקעס אדער פארטענצערקעס? האט איהר במחילה א גרויסען טעות. דאס זענען ווידער קוואלען, קוואלען מיט אזעלכע נעמען. יעדע פון זיי האט איהר ספעציאליטעט: איינע שוועכט אייך דעם האלז, די צווייטע רייניגט אייך דעם מאגען פון גאזען, טרעפען זיך צוזאמען צוויי לאדזער חסידישע יודען, פרעגט איינער דעם צווייטען:

— נו, ר' לייבוש, ווי געהט ז.ייך די קוראציע?

— איך האלט איצט ביי א טשעפלע מארישא.

און איהר, ר' נטע?

— איך וועל מיך היינט בענוגענען מיט א זשימנע זאשע.

איך האב דא געטראפען דעם לאדזער פרנס לייבוש ראזענבערג, פרעג איך איהם:

— נו, ר' לייבוש, ווי געהט אייך דיקוראציע?

— נישט קשה, כ'האב מיך נאר וואס אפגעפערטיגט מיט דער זאשע, יעצט וועל איך מיך נעמען צו דער מארישא. נאך מנחה וועל איך נאך דאנזשען אריינצוכאפען א פארציע יוזשע, נאר זאגען וועל איך אייך, אז אמבעסטען „דזשאלעט" אויף מיר די סטאניסלאווא.

דער דירעקטאר ווילאנד פון דער רעפאזיטען־באנק איז גאר א וואזשנער פאכמאן: ער בעארבייט אלע פיר: די „נאפטושא", „זאשע", „מארישא" און „סטאניסלאווא" אין איין שעה.

דער ד"ר ראזענצווייג ווידער איז שוין מעהר פראקטישער: ער בעגנוגענט זיך יעדען טאג מיט איינע: זונטאג — מיט דער „נאפטושא", מאנטאג מיט דער „זאשע", דינסטאג מיט דער „סטאניסלאווא" און די „מארישא" לאזט ער איבער אויף שבת.

טאנץ - לאקאלען

מיינט איהר דאך, אז די טרוסקאווער „חולאים" טרינקען בלויז מים המאררים? אויב איהר מיינט אזוי האט איהר במחילה א גרויסען טעות — זיי טאנצען אויך. יעדער נעמט מיט זיין „פעקעל", איינער — די נירען, דער צווייטער — די אטרעטים, דער דריטער — די לעבער, דער פערטער — די גאל. דער פופטער — דער מאגען — און מ'טאנצט!

זענען דא לאקאלען מיט אזעלכע נעמען: „פאד נאפטושאן", „פאד מארישאן", „פאד יוזשאן".

פרעגט מען א יוד:

— וואו זענט איהר געווען נעכטען אין אווענד?

— „פאד זאשאן" — ענטפערט ער, און איהר וואו האט זיך געבאוויעט?

— „פאד יוזשאן".

דער ארקעסטער שפילט, און די חולאים טאנצען. איינער טאנצט טאנגא מיט די נירען, דער צווייטער טאנצט א וואלץ אנגעלסקי מיט דער לעבער, א דריטער טאנצט „קאריאקא" מיט דער גאל. נישט ווי, נישט וואו, כאפט זיך איינער אויף אנ'אנדער אר־

— אוי, מיינע נירען!

— געוואלד, מיינע לעבער!

— ס'איז ביטער — די גאל!

מ'טאנצט און מ'סטענקעט — אזוי טאנצען די טרוסקאוויצער „חולאים", אז ס'געהט א רויך

וועגען די טרוסקאוויצער פענסיאנאטען, טרוסקאוויצער קור־ערטער, דעפטאק, קלוב, פארק, פאמיארקי, פלאזשע, באסיין, „וואנעצעקא נאץ", נאפטושא שיקסלעך, ווארשאווער רב ריט'ן צילינדער — אין א צווייטן בריוועל.

און נתן רעדט ווייטער

פון ד"ר א. קאראלניק

ערגעץ וואו אין די מרחקים, דארט וואו ארט מיינט גארנישט און צייט איז נישטא, זיצען נאך אלץ די צוויי געלייטערטע און פיהרען ווייטער דעם דיאלאג.

אויף זיין טראן — אלט געווארען אין דער טראן, אפגעבליאקעוועט דער באלדאכין, ארויסגעפאלען די גאלד־פערציהרונגען, און די עלפענביינענע הענט־לעך פערביטען מיט פשוט'ן ביין — זיצט סאלאדין. נאך אלץ ווי ער איז געווען. א ווייסער טורבאן אויפ'ן קאפ. א שפיציגער יאטאגאן, די קרומע שווערד פון די סעלדזשוקען, ביים גארטעל. בלויז די אויגען, די קלוגע און שמייכעלדיגע אויגען פון אמאל, האבען פערלוירען זייער יוגענד־גלאנץ און ביטערקייט אין זייער אויסדרוק. און אקעגען איהם, אויף אנ'אלטען צעריסענעם קישען, זיצט דער אלטער נתן, „נאטאן דער ווייזע“, ווי לעסינג האט איהם גערופען. אלט און מיד, די לאנגע באָרד שוין כמעט געל פון ווייסקייט, און דער קאפ צו־שווער פאר דעם אויסגעדארטען גוף. זיי האבען געשפילט א פארטיע שאך, איינע פון די אומענדליכע פארטיען, וואס זיי שפילען שוין העכער ווי טויזענד יאהר. געוועהנליך געווינט דער אלטער נתן, אבער ווען עס קומט צו דעם מאמענט פון זיג פאלט זיין בליק אויף דער געקרימטער שווערד, און ער מאכט מיט פונה אדער טאקע באמת א פעהלער, און לאזט געווינען דעם סולטאן, אדער איז מסכים צו א „רעמי“, אזוי אז ביידע שפילער געווינען און פערלירען אין דער אייגענער צייט.

און צווישען שפיל און שפיל ריידען די צוויי געגנער, געגנער און פריינד, וועגען וועלט און מענ־שען, וועגען דעם וואס איז געווען און וועגען דעם וואס איז.

— געדענקסטו, נתן, די מעשה וואס דו האסט מיר אמאל דערצעהלט, לאנג־לאנג צוריק איז דאס געווען, וועגען די דריי רינגען? זי איז געווארען בע־ריהמט אין דער וועלט. מען דערצעהלט, איך וויים עס פון מענשען, וואס האבען געלייענט די שריפטען פון די נישט־גלויביגע, אז אט די געשיכטע, וואס דו האסט מיר דערצעהלט האט דורכגעוואנדערט גאנץ אייראפע, איז געקומען פון איטאליען ביז דייטשלאנד, און א דייטש — לעסינג, זאגט מען, איז זיין נאמען — האט זי איבערדערצעהלט און אריינ־געשטעלט אין א שפיל, וואס ער האט אנגערופען נאך דיין נאמען, די געשיכטע פון די דריי רינגען, די דריי גלויבענס, וואס מענשען האבען בעקומען בירושה, און ווי דריי רינגען האבען זיך געקייקעלט און זענען פערביטען געווארען. דו געדענקסט דאך. דערצעהל זי ווייטער, נתן, איז עס אלץ נאך אזוי?

און דער אלטער, גרייז־גרויער, געל־ווייסער נתן שאקעלט לאנגזאם דעם קאפ. „נישט גאנץ אזוי, סאלאדין. א סך וואסערן זענען אריינגערונען אין דעם בלויען ים פון זינט איך האב דיר דערצעהלט די מעשה וועגען די דריי רינגען. די וועלט איז אנ־דערש געווארען זינט די טעג. געדענקסט, סאלאדין, ווען זשאפרוא פון בואיאן און באדוען פון פלאנ־דערן האבען געפיהרט די ריטער פון אנזשו, די סאל־דאטען פון דער קריסטליכער וועלט אקעגען דעם אומגלויביגען, און האבען געשטורעמט די טויערען פון דער הייליגער שטאט. בלויז איינס האט זיך נישט געביטען. דעמאלט ווי היינט זענען מיר, אט די פון מיין שטאם, פון מיין פאלק, געווען צווישען די מיל־שטיינער. ווען קריסטענטום און איסלאם, רוים און מעקא האבען געשטורעמט איינע אקעגען דער צווייטער, און צווישען זיי ביידען זענען מיר דערשטיקט געווארען, זענען מיר געווען די קרבנות. איבער אונזערע לייבער דער מארש פון זיגער און בעזיגטע.

„יא, דו פרעגסט וועגען מיין מעשה מיט די רינ־גען. דעמאלט איז דער נוסח אזוי געווען: דריי רינ־גען — יודענטום, קריסטענטום, איסלאם. און איי־גענטליך אלע איינאיינעם איין־איינציגער רינג. און איך האב געפרעדיגט טאלעראנץ. אזוי איז געווען צום וועניגסטען די אויסטייטשונג, וואס די וועלט האט איהר געגעבען, דער מוסר השכל פון מיין לע־גענדע. איך וויים נישט ווי אזוי איך וואלט היינט דערצעהלט די געשיכטע; אלט בין איך געווארען, און מיין פאנטאזיע איז מיד און אויסגעשעפט. איך וויים נאר, אז מיין לעגענדע איז געווען צו פשוט, צו נאאיוו, נישט גענוג טיף, אזוי טיף, אז זי זאל קענען דערגעהן ביז צו דעם יסוד, דעם גרונד פון דעם גרויסען רינגעלדיגען סוד. און לאז מיר דערצעהלען די אייגענע לעגענדע אויפ'סניי. זי וועט זיין אפשר שוואכער ווי די פריהערדיגע, וועניגער פרישקייט און פאנטאזיע אין איהר, אבער אפשר טאקע דערפאר נעהנטער צו דעם אמת.

„געווען אמאל א רינג) א גאלדענער רינג, אויף דעם פינגער פון א מלך. זענען בעפאלען שונאים דאס לאנד פון דעם קעניג און האבען צעשטערט זיין פאלאץ און פערברענט איהם, און אין דער שרפה איז דער מלך פערברענט געווארען. דער רינג איז אראפגעפאלען פון דעם פערברענטען פינגער, אריינ־געפאלען אין דעם פייער, און איז דארט צושמאלצען געווארען. האבען איהם מענשען געפונען און געגעב־בען צו א גאלדשמיד, ער זאל מאכען אויפסניי א גאלדענעם רינג. איז אבער קיין פינגער נישט געווען פאר איהם, נישט ברייט גענוג און נישט גענוג לאנג. און דער גאלד־שמיד האט צעהאקט דעם גאלד אויף קליינע טיילען און געמאכט א גאנצע קייט פון פינ־גערלעך, פון רינגעלעך. און זיי האבען זיך צעקיי־קעלט איבער דער וועלט, יעדער א טייל פון דעם גרויסען רינג, פרידער אין גאלד. און יעדער פון זיי האט גע'טענה'ט, אז ער איז דער אמת'ער, דער איי־גענטליכער רינג, און אויף איהם דער אלטער חותם פון דעם פערברענטען מלך. דריי זענען געבליבען, דו האסט עס דערמאנט, יודענטום, קריסטענטום און איסלאם, איינער לעבען אנדערן, און אנ'איי־ביגע שנאה איינער צום צווייטען, דער קאמף ארום דעם שטאמפ.

„און אט א נייע שרפה, א פייער באפט ארום די וועלט, און ווידער קייקלען זיך אריין די רינגלעך אין דעם פייער. איינער צום צווייטען אזוי נאהענט אז זיי בעריהרען זיך, און דאס פייער הויבט אן צו שמעלצען און אט־אט ווערען זיי אלע ווידער אמאל געשמאלצען אין מעטאל און דאס רינגעלדיגע פער־שווינדט.

„אט זעהסטו, סאלאדין, וואס איז געווארען. זיי האבען געמיינט, אט די זשאפרואס און באדוענס, און די ריטער פון דער אנזשו און דער שאמפאן און די מאנאכען פון רוים, אז צו זיי בעלאנגט די וועלט, אז מיר און איהר שטעהען זיי אין וועג. בפרט מיר. זייער גאנצע געשיכטע איז געווען א קאמף אויף טויט און לעבען אקעגען אונז. איינער פון זייערע ערשטע, פון זייערע בעסטע, בישאף פון היפאא איי אפרי־קע, דער הייליגער אויגוסטינוס רופען זיי איהם, האט שוין לאנג צוריק, נאך ווען מיר, איך און דו, זענען נאך נישט געווען אויף דער וועלט, געזאגט צו דער קריסטליכער געמיינדע: „מען מוז בעגרא־בען די סינאגאגע אויף אנ'אנשטענדיגען אופן“. און די, וואס זענען געקומען נאך איהם האבען איהם געפאלגט, בלויז דער אופן איז געווען נישט קיין אנשטענדיגער, נעברענט און געבראטען, גע־יאגט און גע'הרג'עט, נישט געווען קיין איין פיין און קיין איין מאטערניש, וואס זיי האבען נישט אויס געטראכט פאר אונז.

„און זיי האבען געמיינט, אז ווען זיי וועלען אונז אפרוימען פון דער ערד וועלען צו זיי בעלאנגען ביידע וועלטען — פון מאכט און פון גייסט, און זיי האבען נישט געוואוסט, און זיי האבען נישט פער־שטאנען, אז פאלען מיר ארויס פון דעם שפיל, ענ־דיגט זיך דער שפיל בכלל — פאר זיי אויך. און זעה וואס עס איז געשעהן. מען זאגט איצט אין דער ווייטערוועלט דארט אונטען, אז עס איז די גרעסטע סכנה און אפשר די לעצטע שעה פון דעם יודענ־טום. אבער זיי הויבען שוין אן צו פערשטעהן, אז אויב אונזער לעצטע שעה וועט שלאגען, קומט אויך זייער סוף. און אויב די סינאגאגע וועט באמת בע־גראבען ווערען, אנשטענדיג אדער אומאנשטענדיג, מיט כבוד אדער מיט שאנד, וועט אויך צוזאמענג־ברעכען דער גאנצער בנין פון פעטרוס און פאולים, די קופאלא פון וואטיקאן און די באזיליקא פון דעם לאטעראן.

„אין צפון־אייראפע, אין דעם צענטער פון איי־ראפע, ווערט געשטורעמט נישט בלויז די סינאגאגע, נאר אויך די קאטעדראלע. און עס איז גרינגער צו צעשטערען און פערניכטען דעם צוויי טויזענד יעה־ריגען ווערק פון דעם קריסטענטום, ווי די אוראלטע סינאגאגע. ביי אונז — אלצדינג אין אונז. אין א הייל, אין דער מדבר, מיט א וואנדער־שטעקען, מיר קאנען זיך בעגעהן אפילו אהן א בנין. אין געצעלטען אויך גוט. אונטער דעם פרייען הימעל, אויב עס מוז זיין. זיי אבער — אין שטיין געבויט, מארמאר, גאלד, גראניטענע פונדאמענטען. און צושטערט מען דאס, אט די גרויסקייט און פערפונדעוועטקייט, ווערט אלצדינג פערניכטעט. צוויי טויזענד יאהר זענען בלויז זעכציג דורות, און דאס מיינט זעכציג מענשען וואס גיבען איבער איינער דעם צווייטען דעם רינג. און דאס איז נישט גענוג. ביי אונז שטעהען קעפ אויף קעפ, א צייל פון דורות, איינגעווארצעלט, נישט ארויסצורייסען אין איין טאג, אין איין יאהר, אין איין דור.

„שוין צוויי הונדערט יאהר ווי זיי גראבען אונ־טער דאס קריסטענטום. דער פעטרוס־רינג איז געווא־רען צו ענג פאר זיי, אדער אפשר צו־ברייט. ער האלט זיך נישט. די איניקלעך פון זשאפרוא און באדוען און פון די מאנאכען — דו שמייכעלסט, סאלאדין — יא, פון די מאנאכען, שטורמען אויפ'סניי די הייליגע שטאט, אבער נישט כדי זי צו פערכאפען און צו פערנעמען דעם חבר פון זייער גואל, נאר כדי צו צעשטערען און אויסצולייידיגען דעם קבר און צערייבען דעם שטיין ביז צו שטויב.

„מען וואונדערט זי: פון וואנען פלוצלינג אזא הייסער קאמף אקעגען דעם קריסטענטום צווישען די פעלקער פון דער ערד, איך וואונדער זיך, פארוואס דער קאמף געהט נאך אליץ אן. ווייל דאס קריסטענ־טום איז שוין צוזאמענגעבראכען פון א לאנג־לאנ־גער צייט. א מערקווירדיגע פלאנץ, וואס קאן אויפ־בליהען אין טונקעלע קעלערם און ווערט פערוויא־נעט אונטער דער זון. די פעלקער פון אייראפא האָ־בען דאך קיינמאל נישט איינגעזאפט אין זיך די גרויסע אידעע, דעם תמצית'דיגען אראמאט פון דעם קריסטענטום, אט אזוי ווי ער איז ארויסגעוואקסען פון דער גליל'שער ערד, אט אזוי ווי ער האט זיך ארויסגעוויקעלט פון די נאאיווע פאנטאזיעס פון די פישער־לייט ביים ים כנרת און פון דער צעהיצ־טער דרשנות פון דעם פרושי שאול. נישט די סלא־ווען, נישט די גערמאנען האבען דערפיהלט אפילו פון דער ווייטענס די מיסטיק, וואס איז ארויסגע־וואקסען פון דעם יודענטום און האט זיך פערשפו־נען מיט א פרעמדער, צו איהר נישט צוגעפאסטער אידעען־וועלט. שוין צוויי טויזענט יאהר ווי זיי גרא־בען־איין זייערע אויגען מיט לײדענשאפט אין די סודות'דיגע ווערטער פון דעם חותם פון דעם רינג, און קענען איהם נישט לייענען.

„און מערקווירדיג, אנ'אמת'ער שפאס פון דער געשיכטע, אז אין דער שעה פון גרויסער נויט, פון דער גרויסער שרפה, קייקלען זיך די צוויי רינגעלעך אזוי נאהענט איינער לעבען דעם צווייטען, און אט־אט שמעלצען זיי זיך צוזאמען. מיר זענען דאך איצט שותפים, אין צער און אין קאמף. ווי וואלט טארק־וועמאדא זיך געריבען די אויגען, ווען ער וואלט גע־זעהן ווי קריסטליכע פעלקער רודפ'ן יודען און קא־טאליקען, יודענטום און קריסטענטום אין דער איי־גענער צייט און מיט דעם אייגענעם האס. דערויף האט זיך רוים זיכער נישט געריכט. דאס האט זי קיינמאל נישט דערווארט, אז עס זאל קומען א מא־מענט, ווען זי וועט מיט אונז אינאיינעם זיך מוזען בעהאלטען, אויסשטעהן פורעניות'ן, אפריכטען גלות

„און דיין רינגעלע, סאלאדין, קרימט זיך שוין אויך. געווען אמאל א ציהרונג פון גאלד, א ראפי־נירט רינגעלע אויף שטאלצע פינגער, היינט א שווארץ אייזערן קייטעל אויף א גראבען פעלאכען־

(ווייטער זעה [illegible]טע זייט)

די מיסטיק פון מעדיצין לויט'ן זוהר

פון ד"ר מיכאל רובינשטיין

.3

די לעבער רופט זיך אן עשו, שעיר, אדום, אד־מוני. זי געפינט זיך אונטער דעם הארץ, ווייל זי איז שווער (כבוד) פון זינד, וואס לאזען זיך איהר נישט אויפצוהויבען צו דער הויך פון יעקב'ן.

די לעבער איז די פערקערפערונג פון אלעם שלעכטען און פון געצענדינערייי. זי האט קיין היי־ליגען גייסט נישט (דערפאר פולסירען נישט איהרע אדערן) און איז ווי אנ'אומערזעטליכער יעגער, וואס — אין געגענזאץ צום יעקב־די הארץ — כאפט אויף מיט דורשט אלץ, וואס קומט פון די גע־דערים.

די לעבער איז דער שעיר פאר די עוונות חם און נעמט איבער אויף זיך די שלאקען, די אפפאל־פרא־דוקטען פון הארצען. אינטערעסאנט צוצוגעבען, אז לעצטענס האט די מאדערנע מעדיצין טאקע פעסטגע־שטעלט די אזוי־גערופענע דעטאקסיקאציע־ווירקונג פון דער לעבער, ד. ה. די אייגענשאפטען פון דער לעבער צו נייטראליזירען און פערהאלטען ביי זיך פערשידענע גיפטיגע שטאפען.

אבער דאס הארץ דערנעהרט זיך טיילווייז אויך פון דעם בלוט, וואס שטאמט פון דער לעבער: אזוי זענען די יודען אין גלות אנגעוויזען אפט אויף דאס יעניגע, וואס ס'לאזט איהם איבער עשו.

די מילץ ווערט בעצייכענט אין זוהר אלס ישמע־אל און אלס לילית. אין איהר נעהט הויפטזעכליך אריבער די שמוץ פון בלוט.

די 4 גאלען (די רויטע, געלע, שווארצע און ווייסע) שטאמען פון דער לעבער, פון גאלענבלאזע, פון דער מילץ און פון די לונגען. זיי שטעלען מיט זיך פאר ארבע מיתות בית־דין. ווען די דאזיגע גאלען קומען צו צו דעם הארץ, דאן ווערען זיי אויסערגער־דענטליך שעדליך: די געלע גאל ברענגט צו דער לאגע פון „וימררו“ (ד. ה. בעלאסטעט מיט שווערער אר־בייט); די געלע גאל ווערט געשאפען אין דער גא־לענבלאזע, וואס איז פערבונדען מיט דער לעבער, און „כבד“ בעטייט שווער; די ווייסע גאל — צו „בלבנים“, די רויטע, וואס ווערט פראדוצירט דורך די לעבער, — צו דער „עבודה בשדה“ (ווייל די לעבער איז דאך עשו איש שדה), און די שווארצע— צו „בפרך“.

דער ושט, די שפייזערער קען אלץ אראפשלינגען — אויך טריפה, פערבאטענע און געגזל'טע. פאר דערפאר האט דער הייליגער אות „ו“ פערלאזען אין דעם ווארט ושט זיין ארט אויבען, זיך פערלענגערט ביז צו אנ'ענדע האט אין זיך געשטעלט צום סוף — אויף אזא אופן איז געפילדעט געווארען דאס ווארט שטן. דער שטן, וואס שטאמט פון ושט, שוויינט אבער יום־כפור, — אין דעם טאג פון פאס־טען, ווען עס דארף רוהען אויך דער ושט.

זעהר אינטערעסאנט זענען די אויספיהרונגען פון זהר בנוגע דעם פולס. דאס פולסירען פון די אדערן, דאס שטענדיגע קלאפען פון פולס איז א קרבן עולה ויורד, וואס דאס הארץ ברענגט דעם קעמפער. דער זהר אונטערשיידעט גאנצע 10 פערשידענע פולס־קוואליטעטען.

די דריי וויכטיגסטע מינים פון פולס, וואס טרע־פען זיך ביים קראנקען מענשען, ווערען פערגליכען דורכ'ן זהר צו תקיעה, שברים, תרועה. ביי א תקיעה פולס (דאס איז א נארמאלער רוהיגער פולס) איז נאך ווייט צו דער דערלייזונג פון גלותא דאדום; דער פיבער, וואס שטאמט פון דער לעבער עשו — איז נאך ווייט פון זיין קריזיס. דער שברים־פולס — א ראשערער און מיט א העכערן טאן — זאגט אן, אז דער קריזיס דערנעהנטערט זיך שוין. און דער תרועה פולס איז זעהר א ניכער, כמעט אנ'אומצייילבארער— א העכסט ־ אלארמירענדער פולס; ער בעטייט, אז דער קראנקהייטס־קריזיס, איז אלעגאריש די וועלט־גאולה שטייען שוין אונמיטעלבאר פאר.

דער געזונדער פולס איז ריטמיש און הארמאניש, ער פערמאגט סדר וואזון, — ער איז דער ווינט, וואס קומט פון הארצען און שלאגט אין דוד'ם פי־דעל, וועמענס סטרונעס זענען עס טאקע די בלוט־ארטעריען פון קערפער.

לויט דעם פולס קען מען שוין אין א געוויסער מאס דערקענען דעם צושטאנד פון דעם קראנקען, וואס בעדייט אלעגאריש דעם צושטאנד פון דעם וועלט־קריזיס. ווי אזוי אבער דארף מען היילען און געזונד־מאכען דעם מענשען און די וועלט־ארדנונג? די אויספיהרונגען פון זוהר זענען דא זעהר אינטע־רעסאנט. אלס אויסגאנגס־פונקט האט אויך דא, פער שטעהט זיך, געדינט א פסוק. דער לייטמאטיוו צו די דאזיגע אויספיהרונגען פון זוהר איז זעהר א שעה־נער און אנ'אויסערגעוועהנליך טרעפליכער:

ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן יסובבנהו יבוננהו יצרנו כאישון עינו — דאס איז דער גרונד־פרינציפ ביים בעהאנדלען א קראנקהייט. דא האנ־דעלט זיך וועגען א קראנקען מענשען און א קראנקע וועלט. דער קראנקער מענש איז פערלאזען, איינזאם און הילפלאז, ווי אין א מדבר. אבער אויך פעלקער קענען זיין אין אנ'ענליכען צושטאנד (היינט וואלט זיך געוואלט צוגעבען: אין א ווילדען צושטאנד, ווי חיות אין מדבר; און עס ווילט זיך אין דעם זין אויך פערשטיין דעם אויסדרוק מדבר העמים...)

דער דאקטאר געפינט דעם קראנקען אין א הילפסלאזען צושטאנד; ימצאהו בארץ מדבר. אין וואס איז די אויפגאבע פון דאקטאר ביים בעהאנד־לען דעם קראנקען? היינט וואלטען מיר געזאגט:

Quid bene diagnoscit, bene curat, ד. ה., נאר

ד. ה. נאר דער, וואס שטעלט א ריכטיגען דיאגנאז, קען ריכטיג היילען. און דער זוהר זאגט אויך דאס זעלבע: פריהער פאר אלץ קומט יסובבנהו, ד. ה. אז קודם כל מוז מען דערגעהן די סיבה פון דער קראנקהייט (יסובבנהו—סיבה); ערשט דאן קען מען צוטרעטען צו דער צווייטער פאזע, צו יבוננה (בינה) — ד. ה. צו פערשטעהן די עצם קראנקהייט, איהרע אייגענטליכקייטען, איהרע סימפטאמען און איהר פערלויף — כדי צו קענען ראציאנאל היילען די קראנקהייט און צו פעראָרדנען די געוויע רעצעפטען און מיטלען.

אבער דערביי מוז דער דאקטאר שטענדיג גע־דענקען אן איין זאך: יצרנו כאישון עינו; ער מוז הי־טען, כדי נישט האבען קיין טעות, ער מוז זיך בע־געהן פארזיכטיג, כדי דעם קראנקען נישט צו שא־דען. דער דאזיגער פרינציפ איז בעקאנט אויך אונ־טער א לאטיינישער פארמול —

Primum non nocere.

אינטערעסאנט, אז אין זוהר געפינען מיר פיל זעהר ראציאנעלע היילונגס־מעטאדען, פיל מיטלען, וואס זענען איצט געווארען זעהר פאפולער. מיר גע־פינען דארט, למשל, — כאטש אנגעווענדעט אין א מיסטישען זין — די העליאטעראפיע, דאס היילען מיט זונען־שטראהלען און זונען־וואנעס. געוויסע קראנקהייטען ווערען לויט'ן זוהר געהיילט מיט דער הילף פון א ספעציעלען שטאלענעם שפיגעל, וואס קאנצענטרירט די שטראהלען אויף דעם קערפער.

אויך אדערלאס, דאס לאזען בלוט, ווערט זעהר אפט רעקאמענדירט; איהם ווערט צוגעשריבען א מיסטישע בעדייטונג. לאזען בלוט זאל מען פריהער פון דער רעכטער האנט און ערשט שפעטער פון דער לינקער. די רעכטע האנד איז אמת, נישט שולדיג אין דער קראנקהייט — זי איז דאך ווייט פון דעם הארץ און פון דער מילץ, וואס ליגען אויף דער לינקער זייט; זי ווערט פערגליכען צום צדיק. אבער ביים צדיק שטעהט דאך ובחברתו נרפא לנו, — זיין וואונד ברענגט היילונג; און אויך ביי די יודען ווערט געלאזט בלוט פאר די קראנקהייטען פון אנ־דערע פעלקער. דערפאר מוז אויך ביי א קראנקהייט פון א אינדיווידועלען מענשען געלאזט ווערען בלוט אויך פון זיין רעכטער האנט.

זעהר כאראקטעריסטיש פאר זיין אלגעמיינער ראציאנעלער אויפפאסונג פון די נאטור און קראנק־הייטס־פראבלעמען, זענען די לעצטע שורות, מיט וועלכע עס ווערט פערענדיגט דער זוהר.

אמינא בריך רחמנא דאחרים לבני נשא מחמתא דלעילא... אמינא בריך רחמנא דבטל מעלמא חרשין דלא יטעון בני נשא מבתר דתלתא דקב"ה — גע־בענשט זאל זיין דער אויבערשטער, וואס האט פער־טיליגט די צויבערייען, כדי די מענשען זאלען נישט פערפיהרט ווערען פון דער גאטספארכטיגקייט.

א דאנק דעם הינטעל

דערצעהלונג נאָכ'ן פראַנצויזישען

פון נ. פערלמאַן

אַלבערט און זיין ווייבעל מינא זענען קוים פאַר־טיג געוואָרען מיט'ן מיטאָג, ווען בעטי האָט גענומען אָפּרוימען פון טיש. זי האָט עס געטון מיט דער בעזונדערער לעבעדיגער פלינקייט פון א יונג דינסט־מיידעל, ווען זי קלייבט זיך אוועקצוגעהן אויף עט־ליכע שעה פון הויז. די באַלעבאַטים זענען אַליין געבליבען זיצען ביים טיש. זיי האָבען אויסגעזעהן מיד פויל, שלעפעריג. די פרוי האָט געהאַלטען דעם קאָפּ פערוואָרפען איבער'ן ווענטעל פון שטול און דער מאַן האָט גלאַט געקוקט פאַר זיך מיט א לוידיגען בליק. ביידע האָבען געשוויגען.

א קליין, קוילעכדיג הינטעל, וואָס האָט אויסגע־זעהן ווי א קנויל וויסעוואָל, האָט זיך געפּלאָנטערט ביי זייערע פיס, ציהענדיג מיט'ן שוואַרצען פייכ־טען נעזעל די לופט און דרייענדיג נערוועז מיט'ן פער ריסענעם עק.

ווען דאָס דינסט־מיידעל איז צום לעצטען מאָל ארויס פון עס־צימער, האָט די פרוי אויפגעהויבען דעם קאָפּ און גענומען רעדען:

— ווייסט אַלבערט, וואָס דו וואָלסט בעדאַרפט איצט טון? וואָלסט בעדאַרפט נעמען באַבי'ן אויף א שפּאַציר. דאָס הינטעל דאַרף האָבען פרישע לופט. און דיר אַליין וועט אויך נישט שאַטען צו האָבען א ביסעל לופט. זינט מיר האָבען געקריגען די ירושה געהסטו גאָרנישט ארויס פון הויז, און טאָמער געהסטו שוין יאָ אמאָל, נעמסטו א טאַקסי. עס איז זעהר נישט גוט פאַר דיר. ווערסט פעט. אין דיין עלטער — ווערסט דאָך שוין באַלד אַלט זיין פינף־און־פערציג יאָהר, — איז עס געפעהרליך.

— וואָס רעדסטו, מינא, — האָט אַלבערט גע־ענטפערט, — איך האָב זיך נאָך קיינמאָל נישט גע־פיהלט אזוי גוט ווי איצט.

— עס קען זיין — האָט מינא געזאָגט — מען דאַרף אָבער אויך א טראַכט טון וועגען דער צו־קונפט. אין יעדען פאַל, באַבי מוז האָבען פרישע לופט. זעה נעהם אין פאַרק.

אַלבערט האָט נישט נאָכגעגעבען. ער האָט נישט געוואָלט פיהרען באַבי'ן שפּאַצירען. עס איז נישט קיין אַרבייט פאַר א מאַן, — האָט ער גע'טענה'ט, — צו פיהרען א הינטעל. צוואַנציג יאָהר האָט ער אָפּ־געלעבט מיט זיין פרוי און נישט געוואוסט פון אזוי־נע צרות. ערשטענס, האָבען זיי די אַלע יאָהרען נישט געהאַט קיין הינטעל אין הויז. און צווייטענס, ווען אפילו יאָ, וואָלט ער עס אויך נישט געפיהרט שפּאַצי־רען: ער איז געווען א פערנומענער מענש און נישט געהאַט גאָר קיין צייט פאַר אזוינע זאַכען. אָבער זינט זיין פעטער איז געשטאָרבען און האָט איהם אי־בערגעלאָזט א היפּשע ירושה, איז אַלץ געוואָרען אַנ־דערש. קודם כל האָט אַלבערט אויפגעגעבען אַלע זיי־נע געשעפטען. נאָך זיין צוואַנציג יאָהר אָרימקייט, — האָט ער געזאָגט, — האָט יעדער מענש א רעכט צו ווערען רייך און ארומגעהן לוידיג. אמת, ער איז נישט געווען אזוי רייך, אז ער זאָל קענען דאָס גאַנ־צע לעבען לאַנג אויסקומען אָהן אַרבייט, אָבער איין יאָהר, אָדער אפילו צוויי, האָט ער נאָך געקענט זיך פערגינען צו זיצען ליידיג, — און עס וועט איהם נאָך פערבלייבען גענוג געלד צו נעמען דערנאָך טראַכטען פון עפּעס א גוט געשעפט.

מינא איז אוודאי אויך געווען גליקליך פון דער ענדערונג. זי האָט גלייך אראָפּגעוואָרפען פון קאָפּ אַלע זאָרג פון הויז־אַרבייט און האָט אָנגעשטעלט א דינסט־מיידעל.

לאַנג אָבער איז אַלבערט נישט פערבליבען צו־פרידען מיט דעם נייעם „רייכען" לעבען. עס איז איהם געוואָרען שווער ארומצוגעהן גאַנצע טעג אָהן א ציל, אָהן זאָרג, אָהן אינטערעס, און נאָר וואַר־טען, אז בעטי זאָל איהם רופען עסען. ער איז גע־וואָרען אומרוהיג, נערוועז, האָט זיך נישט געפונען קיין אָרט.

דאָס אויפגעריכטע פאָר־פאָלק איז ארומגעגאַנגען איבער די צימערן און האָט געגעניצט, קוקענדיג איינס אויפ'ן אַנדערן. דער איינציגער מענש אין הויז, וואָס האָט נישט געהאַט קיין צייט צו לאַנגווייליגען זיך, איז געווען בעטי, די דאָס דינסט־מיידעל. זי האָט געאַרבייט אין קיך און איהר לאַכען און זינגען האָבען זיך געטראָגען פון דאָרט איבער די אַנדערע טויטע צימערן.

מינא האָט געוואָלט אריינברענגען אין הויז אביסעל מעהר לעבען, מעהר בעוועגונג, און זי האָט געקויפט א הינטעל. ער איז געווען א שעהן הינטעל, — אַט דער באַבי. א ווייס, קוטשעראַווע הינטעל, לעבעדיג שטיפעריש, א פערשייטער ווייסער חברה'ניק אויף פיר פיס. זיינע נייע באַלעבאַטים האָבען איהם גלייך ליב בעקומען און אַליין האָט ער זיך אויך שטאַרק צוגעבונדען צו זיי, מען האָט איהם אָבער בעדאַרפט פיהרען שפּאַצירען, — וועניגסטענס צוויי מאָל א טאָג — און דאָס איז שוין נישט געווען אזוי בע־קוועם. מינא האָט טאַקע נישט געהאַט קיין חשק דערצו, דאָך האָט זי זיך אָנגעטון א כח און איז גע־גאַנגען מיט איהם יעדען פריהמאָרגען אין פאַרק. דאָס איז געווען איהר שטונדע. וואָס טוט מען אָבער מיט'ן פאַרנאַכט? א צוויי־דריי מאָל האָט בעטי צו־געשטימט צו פיהרען שפּאַצירען באַבי'ן, כאָטש זי האָט זיך אפילו אביסעל געקרימט. היינט אָבער האָט בעטי געלאָזט וויסען, אז זי מוז אוועקגעהן ביז שפּעט אין אָוונד.

מינא האָט דאָס אַלץ ערקלערט איהר מאַן, כדי צו געבען איהם צו פערשטעהן, אז ער מוז, ער מוז נעמען באַבי'ן אויף דער פרישער לופט. אַלבערט האָט זיך געוועהרט מיט אַלע כחות, אָבער צום סוף איז ער געוואָרען שוואַך. ער האָט געכאַפּט פון דער זייט א קוק אויף באַבי'ן, ווי ער וואָלט איהם פרעגען: „וואָס זאָגסטו, באַבי?" דאָס הינטעל האָט א דריי געטון מיט'ן עק, האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און ארויסגעבילט:

— האַוו! האַוו!

דאָס האָט פשוט געהייסען: „קום, קום מיט מיר! מאַך נישט קיין אָנשטעל! וועסט זעהן, ווי גוט עס וועט אונז ביידען זיין".

— נו, גוט, — האָט אַלבערט געזאָגט, אויפ־הויבענדיג זיך פון שטול, — איך געה...

* * *

עס איז געווען א שעהנער פאַרנאַכט אָנהויב פריה־לינג. ווי נאָר אַלבערט איז ארויס אין גאַס, איז ער געבליבען שטעהן און האָט טיף אריינגעאָטעמט אין זיך די לופט. עס איז געווען אָנגענעהם קיהל אין דרויסען. „עס איז גראָד זעהר גוט צו געהן איצט שפּאַצירען, — האָט אַלבערט געטראַכט פאַר זיך — צי וואָס איך האָב עס געדאַרפט אזוי לאַנג שפּאַרען זיך מיט איהר?" ער האָט דערפיהלט מיט אמאָל א חשק צו געהן, צו בעוועגען זיך. ער האָט זיך גע־לאָזט פיהרען פון הינטעל. באַבי האָט געצויגען נאָך זיך דאָס קייטעל, אויף וועלכען אַלבערט האָט איהם געהאַלטען, איז געשפּרונגען, האָט זיך געדרעהט, האָט געבילט פון פרייד. זיין באַלעבאָס איז נאָכ־געגאַנגען נאָך איהם און האָט געשמייכעלט.

מענשען זענען פערביינעגאַנגען, זענען איהם איבערגעגאַנגען דעם וועג, אָבער באַבי האָט קענטיג, זיך מיט קיינעם נישט אינטערעסירט. ציהענדיג אַלץ דאָס קייטעלע, האָט ער געשלעפּט נאָך זיך זיין באַ־לעבאָס צו עפּעס א פּלאַץ, וואָס ער אַליין האָט גע־מוזט דערפון וויסען. א פּאָר מאָל איז ער געבליבען שטעהן לעבען א בוים, דערנאָך האָט ער זיך ווידער געלאָזט לויפען, אויף וויפיל נאָר דער באַלעבאָס האָט נאָכגעלאָזען דאָס קייטעל. אַלבערט האָט אויך פערשנעלערט דעם גאַנג און געמורמעלט:

— וואוהין פיהרסטו מיך, באַבי?

באַבי האָט איהם צוגעפיהרט ביז צום אריינ־גאַנג אין פּאַרק. א יונגע פרוי, וואָס האָט שפּאַצירט איינע אַליין, איז זיי געגאַנגען אַנטקעגען. באַבי האָט זיך געטון א ריס צו איהר. ווען די פרוי איז צוגע־קומען נעהנטער, האָט דאָס הינטעל געמאַכט א קרייז ארום איהר. דאָס נאָכגעלאָזענע קייטעל האָט זיך פער פּלאָנטערט ארום איהרע פיס און זי האָט געמוזט בלייבען שטעהן.

— מיין גאָט! — האָט אַלבערט אויסגערופען און האָט מיט אימפּעט זיך א לאָז געטון צו דער פרוי — ענטשולדיגט מיר, עס איז אזא ווילד הינטעל. איהר וועט מיר ערלויבען אָפּצופּלאָנטערן דאָס קיי־טעל?

ער האָט זיך ארונטערגעלאָזט צו איהרע פיס און אפילו אוועקגעשטעלט איין קניה אויף דער ערד צו קאָנען שנעלער בעפרייען די אומבעקאַנטע פרוי, וואָס איז געשטאַנען פאַר איהם א געפּענטעטע. עס איז איהם נישט אזוי גרינג אָנגעקומען. באַבי האָט זיך אַלץ געדרעהט און געצויגען דאָס קייטעל. אַל־בערט האָט דערווייל בעמערקט דער פרוי'ס שהענע שיך מיט די הויכע אָפּצאַסען, איהרע זיידענע זאָקען, און דער עיקר, איהרע שלאַנקע, שעהן געפורמעטע פיס. ארויספּלאָנטערנדיג די פיס פון דעם קייטעל, איז איהם אפילו א פּאָר מאָל אויסגעקומען זיי אָנ־צוריהרען מיט די פינגער. ווען ער האָט זיך אויפ־געהויבען פון דער ערד, האָט ער איהר אריינגע־קוקט אין פּנים: אויך דאָס פּנים איז געווען שעהן, יונג. א פּנים פון א בלאָנדער פרוי מיט גרויסע בלויע אויגען.

— ענטשולדיגט מיר, — האָט ער ווידער ארויס־געשטאַמעלט, — עס איז אזא ווילד הינטעל.

— עס מאַכט נישט, האָט די פרוי ארויסגעזאָגט, און איהר שטימע איז געווען אזוי אָנגענעהם — איך האָב זעהר ליב הינט. איהר האָט א שעהן הינ־טעל. ווי אזוי רופט מען עס?

— באַבי.

— עס פּאַסט איהם דער נאָמען. איך בין אייך מקנא אויפ'ן הינטעל. איך וואָלט אזוי וועלען האָ־בען אזא הינטעל און עס אויסנעהמען יעדען טאָג אין פּאַרק...

רייזענדיג אזוי, האָבען ביידע, גאָרנישט טראַכ־טענדיג, זיך דערווייל געלאָזט ווייטער געהן. אַלבערט איז געגאַנגען ביי איהר זייט און האָט מיט'ן עלענ־בויגען כמעט אָנגעריהרט איהר'ן. באַבי האָט מעהר נישט געצויגען דאָס קייטעל. ער איז געגאַנגען א פּאָר טריט פאָראויס, האָט געשפּאַנט רוהיג, שטיל, גלייך ווי ער וואָלט נישט וועלען פערלירען א וואָרט פון דעם, וואָס אַלבערט און די פרוי האָבען גערעדט.

אַלבערט האָט מיטאָמאָל זיך געכאַפּט, אז עס פּאַסט אפשר נישט צו געהן אזוילאַנג, מיט אַנ'אונ־בעקאַנטער פרוי, — זי האָט נאָך געקענט זיך בעליי־דיגען. — און ער האָט פון דעם געדאַנק זיך אפילו פערדרויטעלט. ער איז געבליבען שטעהן און האָט זיך פערנייגט.

— א גוטען טאָג! — האָט ער שטיל ארויסגע־זאָגט.

ער האָט א ציה געטון באַבי'ן אין דער אַנדערער ריכטונג. אָבער דאָ האָט דאָס הינטעל געטון א שפּרונג און האָט ווידער ארומגעדרעהט דאָס קייטעל ארום די שעהנע פיס אין די זיידענע זאָקען.

— איהר זעהט, — האָט די פרוי געזאָגט מיט א שמייכעל, — אַט בין איך ווידער געפאַנגען. עס ווייסט, וואָס עס טוט אייער הינטעל. איך בין זי־כער, אז עס וויל נישט, מיר זאָלען אזוי שנעל זיך פונאַנדערגעהן. נאָך אַלעמען, פאַרוואָס זאָלען מיר טאַקע נישט געהן צוזאַמען? איהר שפּאַצירט און איך שפּאַציר אויך. וועד לאָזט אונז נישט שפּאַצירען צוזאַמען און פּלוידערן אביסעל?

אַלבערט האָט ארויסגעפּלאָנטערט איהרע פיס, האָט זיך אויפגעהויבען פון דער ערד, האָט גוט בע־טראַכט די פרוי, וואָס האָט גערעדט צו איהם אזוינע רייד, און געזאָגט:

— באַבי האָט רעכט. פאַרוואָס טאַקע נישט?

פון יענעם טאָג אָן האָט מען מעהר נישט בע־דאַרפט זיך בעטען ביי אַלבערט'ן, אז ער זאָל נעמען באַבי'ן אויף א שפּאַציר. יעדען פאַרנאַכט האָט ער אָהן איבריגע רייד אָנגעבונדען דאָס קייטעל אָן באַ־בי'ס האַלז און זיך געלאָזט געהן מיט איהם אין פּאַרק. באַבי איז געלאָפען פאָראויס, ציהענדיג נאָך זיך זיין באַלעבאָס. אָבער שטאַרק ציהען דאָס קיי־טעל האָט באַבי מעהר נישט בעדאַרפט: דער באַלע־באָס אַליין האָט זיך געאיילט צו קומען שנעלער צום פּאַרק. די ערשטע טעג האָט ער געטראָפען קלאַראַ'ן, — אזוי האָט די פרוי געהייסען, — ביים אריינגאַנג אין פּאַרק. אין א וואָך ארום האָט ער שוין געקענט קומען גלייך צו איהר א היים.

אַלע זענען געווען גליקליך. אַלבערט און קלאַראַ קאָנט איהר אַליין פערשטעהן, פאַרוואָס זיי זענען געווען גליקליך. באַבי'ן איז געווען גוט, ווייל קלאַראַ, א לוסטיגע, און א פרעהליכע, האָט איהם געשטאָפּט מיט צוקער און איז גאָרנישט געוואָרען מיד צו שפּי־לען זיך מיט איהם. בעטי איז געווען צופרידען, וואָס זי האָט נישט בעדאַרפט מעהר פיהרען באַבי'ן שפּאַצירען און האָט געקאָנט זיך אָפּטער טרעפען מיט איהר געליבטען. און מינא האָט זיך גאָר גע־שעצט גליקליך, צוזעהענדיג, ווי איהר אַלבערט האָט געקריגען א נייע הויט אויף זיך, גאָרנישט דערזעל־בער אַלבערט, וואָס געווען.

— זעהסטו שוין, — האָט זי איהם געזאָגט, — ווי גוט עס איז פאַר דיר צו געהן יעדען טאָג שפּאַ־צירען אין פּאַרק... דו ווערסט מעהר נישט פעט. זעהסט אוים פרישער, יונגער, און ביזט אפילו גע־וואָרען עפּעס פרעהליכער, מונטערער...

ס'זענען אוועק אזוי צוויי חדשים, איין פאַרנאַכט איז מינא' מיט אמאָל איינגעפאַלען אַנ'אומגליקליכער געדאַנק, ווי נאָר בעטי האָט אויפגערוימט פון דעם טיש, האָט מינא א זאָג געטון:

— עס איז היינט אזא שעהנער טאָג, אַלבערט, אז איך האָב אַליין חשק צו געהן מיט דיר אין פּאַרק.

אַלבערט'ן האָט זיך אָפּגעריסען אין הארצען. ער האָט אָבער געמוזט שווייגען, ער האָט גאָרנישט גע־קאָנט זאָגען.

מינא האָט זיך אויפגעהויבען און זיך גענומען מאַכען פערטיג צו געהן. באַלד איז זי אריין צוריק פון איהר צימער, שוין מיט'ן הוט און מיט די הענטשקעס. זי האָט געוואָלט אָנטון באַבי'ן דאָס קייטעל, אָבער באַבי איז אַנטלאָפען פון איהר. זי האָט איהם גערופען, זי האָט איהם געוואָלט כאַפּען אָבער ער האָט זיך ארויסגעדרעהט פון איהר און זיך בעהאַלטען אונטער א שאַפע.

מינא איז א ווייל'ע געוואָרען אין כעס אויפ'ן הינטעל, אָבער באַלד האָט זי זיך פונאַנדערגעלאַכט:

— וואָס זאָגסטו נישט, אַלבערט, צו אונזער באַ־בי'ן? ער איז געוואוינט צו געהן מיט דיר און וויל מעהר נישט, אז איך זאָל איהם נעמען אין פּאַרק. איך ווער באַלד מיד. נו, גוט, איך וועל בלייבען אין הויז. געהט אַליין...

ווען באַבי האָט דערזעהן, אז די באַלעבאָסטע האָט אויסגעטון דעם הוט, איז ער ארויס פון זיין בעהעלטעניש און האָט אונטערגעשטעלט דעם האַלז אונטער'ן קייטעל, וואָס אַלבערט האָט געהאַלטען איי האַנט.

סבות, פאלגען און הייל-מעטאָדען

(מעדיצינישע שמועסען וועגען סיפיליס)

פון ד"ר ה. רווישאַנער

פּראָפילאַקטיק

פּראָפילאַקטיק בעדייט שוץ געגען דער קראַנק־הייט. דאָס איז א לעהרע, וואָס פערנעמט זיך מיט אויסגעפינען און בעשטימען אזעלכע היגיענישע בע־דינגונגען, ביי וועלכע אזא אָדער אַנדער קראַנקהייט זאָל אויסגעמיטען ווערען.

ביי ווענערישע קראַנקהייטען, ווי איבריגענס ביי אַלע אַנדערע צווייגען פון דער מעדיצין, דאַרף מען אונטערשיידען אינדיווידועלע פון סאָציאַלע פּראָ־פילאַקטיק, ד. ה. עס איז פאַרהאַן א אינדיווידועלע פּראָפילאַקטיק, וועלכע קען און דאַרף אדורכגעפיהרט ווערען מצד יעדען יחיד, וואָס וויל פערהיטען ווערען פון דער אָדער יענער קראַנקהייט און עס איז פאַר־האַן א סאָציאַלע פּראָפילאַקטיק, וואָס דאַרף אדורכ־געפיהרט ווערען דורכ'ן כלל, דורך דער געזעלשאַפט, דורך דער מלוכה.

די ווענערישע קראַנקהייטען אונטערשיידען זיך פון אַלע אַנדערע קראַנקהייטען דערמיט, וואָס זיי ענטשטעהן על פי רוב ביי בעציהונגען מחוץ'ן פּאַ־מיליען־לעבען. דאָס האָט גורם געווען, אז מ'האָט א לענגערע צייט בעטראַכט די דאָזיגע חולאים אַלס אזעלכע, וואָס זענען זיך אַליין שולדיג אין זייער קראַנקהייט. דאָס האָט געהאַט א גרויסע ווירקונג אויף דער בעציהונג פון דער געזעלשאַפט לגבי די דאָזיגע קראַנקע. די דאָזיגע בעציהונג האָט געהאַט נאַ־טירליך א נעגאַטיווע ווירקונג. לעצטענס האָט זיך די דאָזיגע בעציהונג געענדערט צום גוטען. מ'בע־טראַכט די ווענערישע קראַנקהייטען פון ריין פּראַקטישען שטאַנדפּונקט. מ'נעמט אין אכט, אז די דאָזיגע קראַנקהייטען האָבען אַנ'אַלגעמיינע, מלוכה'־שע בעדייטונג. מחמת זיי זענען גורם צו אַרבייטס־אונפעהיגקייט ביז צו ווערען א קאַליקע און אפילו דערפיהרען צו א פריהצייטיגען טויט. א חוץ דעם קען דורך די ווענערישע קראַנקהייטען פערקלענערט ווערען דער צווואוקס פון דער בעפעלקערונג און עס ליידען דערפון דער געזונד־צושטאַנד פון די קו־מענדיגע דורות.

אָט די אויבען־געבראַכטע סיבות בעווייזען ווי שטאַרק די מלוכה דאַרף זיין פעראינטערעסירט אין קאַמף געגען ווענערישע קראַנקהייטען.

שוין נישט איינמאָל האָבען מיר גערעדט מכח די גרויסע דערגרייכונגען ביים ענטדעקען און היילען ווענערישע קראַנקהייטען. אָבער די דאָזיגע דערגריי־כונגען ענטווישען אָפּט צוליב די נישט־נאָרמאַלע ווירטשאַפטליכע פערהעלטנישען, דירות־מאַנגעל, איבער־בעפעלקערונג און די אָהן א צאָהל מניעות, וואָס די יוגענד איז נישט בכח גובר צו זיין, כדי זיך צו בויען אין די פריהע יאָהרען אַנ'אייגענע היים. אָט די אַלע מאָמענטען זענען ווי אייל אויף די רעדער פון די ווענערישע קראַנקהייטען, וועלכע האָבען א דאַנק דעם א גוט פעלד אויסצושפּרייטען זיך. עס וואָלט אָבער געווען א טעות צו בעהויפּטען, אז נאָר די ווירטשאַפטליכע נויט איז א גוטע פערבינדעטע פון די ווענערישע קראַנקהייטען, ווייל זי העלפט זיי צו צו פערשפּרייטען זיך. פערקעהרט גאָר, די ווענע־רישע קראַנקהייטען האָבען נישט קיין קלענערן אפשר נאָך א גרעסערן דערפאָלג ביי די פערמעגליכערע קלאַסען. דאָ אָבער קומען אין בעטראַכט אַנדערע מאָמענטען, אַנדערע פאַקטאָרען. אין דער ערשטער רייהע אַלקאָהאָל, אונטער וועמענס ווירקונג מ'פאַלט גאַנץ אָפט א קרבן פון א ווענערישער קראַנקהייט, מיט איין וואָרט, די ציוויליזאַציע און סיפיליזאַציע געהען גאַנץ אָפט געאָרעמט, און זיי בילדען א גאַנץ צוזעקליבען און אונצושיידבאַר פּאָרל. וואָסערע מיט־לען קומען אין בעטראַכט אין קאַמף מיט די ווענע־רישע קראַנקהייטען? אין דער ערשטער רייהע א פער־בעסערונג פון די וואוינונגס־בעדינגונגען, שוץ פאַר מינדעריעהריגע און פרויען, ד. ה. זיי זאָלען אַרביי־טען ביי בעסערע בעדינגונגען און בעקומען א געהע־ריגען לוין.

מיר וועלען זיך דאָ נישט אָפּשטעלען אויף די אַלע מיטלען, וואָס דאַרפען אָנגעווענדעט ווערען אין קאַמף געגען שכרות. איינס איז זיכער: וואָס ווייני־גער שכרות, וואָס וויניגער אַלקאָהאָליזם, אַלץ קלע־נער און בעגרעניצטער איז דאָס פעלד פון ווענערי־שע קראַנקהייטען. נאַטירליך דאַרף די פּראָסטיטוציע וואָס איז איינע פון די עיקר־קוועלען, פון וואַנען עס נעמען זיך די ווענערישע קראַנקהייטען, טראַקטירט ווערען מצד דער מלוכה מיט א ספּעציעלער אויפ־מערקזאַמקייט און בעזונדערע שטרענגקייט, מחמת אָפּענע, האַלב־אָפּענע, צי געהיימע פּראָסטיטוציע זע־נען די גליהענדע קויהלען, וואָס דערלאָזען נישט, אז דאָס פייער פון געשלעכטליכער אָנשטעקונג זאָל פערלאָשען ווערען.

ערציהונג אין דער שוהל, פאַרלעזונגען, ענט־שפּרעכענדע בילדער אין קינאָ א. ד. גל. דאַרפען ביל־דען איין האַרמאָנישע גאַנצקייט, כדי דער קאַמף מיט די ווענערישע קראַנקהייטען זאָל דערפיהרען צו זייער פולשטענדיגער פערשוואונדונג, וועניגס־טענס צו א בעדייטענדער פערקלענערונג פון די צאָהל אָנשטעקונגען.

פיניעלע מזיק
גיט לשון

נו, יאמן, צאָץ גיהעירט וואָס די אינדעקעס זיין אופ אָך די, מעריק ? ניין ?? צאָץ גורניש גיהעירט? זיי טיען נועך דוס אייגינע וואָס די איצלעריסטן טין אין בלין. זיי מאושין אוּען אָף די ידישע גיוועלבער אַזאָכניע מיגילים ; קויפּץ ניש באַ ידן ! אין אַז א יד פּליקט אַרופּ די פלאכ-טע, קיפּט מע עיעם האַליב טויט.

צ׳העירט ? ווען איעך פאק אַזאַ שאַליך מאושען אָף אַ ידיש גיוועליב, וואָלט איעך מיר פּעשאצט די אַרבל אין וואלט געבערשט, אַז כ׳וואָלט גיוועין אַ בראָך צי זאַנע יוער.

זענע דאָך אָבער ידן שמאָנדאקיס, לאזן זיי זעך קיפּן אין דינועך שראיען זיי גיוואלד,

דוס אלץ קענע זיי טין באַ שייבלירן אין באַ איערן, אין באליט עלן זיי ניש קימע. ווען זיי קימען קא באליט מאושין אָף ידישע גיוועלבער, וואָלטן די באַליטער יאַטלעך ניש גישריגן גיוואַלד גישריגן וואלטן זיי, די אינדיקעס.

אַ קלאל, יאמן, זאץ ניש גיפייגערט, טאמער וועט עץ קנאסן א שאַלעך מיט א פענדזל שמירן אָף אַ ידיש גיוועליב, פּרעגץ ניש קאַ קאַשיס אין לייגץ לאטעס.

יעץ על איעך ענק פּאַציילן אַ פּריילעכע מאנסע, צווייסץ וואָס ? מעמער הובן אין שמולן געסל א וואַזשנעם גאַטט. צ׳ווייסץ כאָדזשביג וועמען ? דעים כאזן קאָזעוויצקי, איעך אָב עיעם פּעבעטן, עיער עט זינגען וואַזשנע שטיקלעך פּין יורן קיפּירדיקן דאווינען אין טרילעיבישע נאריעס.

וואָעס ? צ׳גלייבט ניש, אַז קאָזעוויצקי עט קימע צי אינדז אין שמולן געסל זינגע ? אַלעוואַ זאָך אַזוי גיזינט זאַן מיט ענק ציגעזאַמעט ווי עיער עט יא קימע. כאב עיעם גיפאקט יענים זינטיק אין דעים שניאווע גורער כלאדניק זינגע, אָב איעך צי נעיעם גיזוגט אַזוי :

— פאניע קאָזעוויצקי, אַז איער זינגט שוין אין דעיעם שניאווער כלאָדניק, מעיגט איער דעך שוין קימע צי אינץ אין שמולן געסל אַראַן, אָכיט !

אָט עיר מיער גיענטפערט : יא, איעך על מעירטשים קימע צי ענק אין שמולן געסל אַראַן אָף אַ קאַנע—צערט.

אַ קלאַל, גרייץ ענק צי צין קאנע—צערט פּין כאזן קאָזעוויצקי אין שמולן געסל. סעט זאַן לעי-בידיק אין ליסטיק.

דעוואַל אָצץ מיער א גיטן שאַבּיס אין זאַצץ מיער גיזינט.

נראף קאלי.

וואר = קל—אנגעז

שוין געבענשט ראש חודש אלול
פון די דאטשעס איז מען עולה,
און מען הערט דעם שופר בלאָזען
תרועה, שברים, תקיעה - גדולה.

נאָר די עכטע תקיעה גדולה
מוסאָליני האָט געבלאָזען
— סטראַשעט מיט אַ וועלט-מלחמה
אויב מען וועט איהם נישט דערלאָזען

אַביסיניען צו פערשלונגען
אין זיין אונענדליכען מאָגען,
וועט די גאַנצע וועלט דאַן האָבען
אי צו זינגען, אי צו זאָגען...

נאָר דער „לייבעלי" פון בריטאַניען
האַלט דאָך גאָרנישט פון עניוה
סקאַליעט ער די שאַרפע ציינער
טרייסעלט מיט זיין שטאָלצער גריווע...

ציטערט נישט פאַר קיין סטראַשונעק
פון דעם דוטשעס שטאַרקען אָרים.
אויף זיין שטאָלצער „תקיעה-גדולה"
ענטפערט ענגלאַנד מיט אַ „שברים".

היטלערס כריפּקע, וואָס וועט בלייבן
אין היסטאָריע, ליבע ברידער,
איז שוין אויסגעהיילט אינגאַנצען
און ער קען שוין בלאָזען ווידער...

נאָר די תקיעות, לאָמיר „האָפען
וועט דעם „שטן" נישט פערזאָגען
ווייל מיר ווייסען, אַז זיי קומען
פון אַ הונגעריגען מאָגען...

אויך ביי אונז אין לאַנד, רבותי,
די ענדעקעס, גאַסען-לויפער
בלאָזען ווידער אַלטע תקיעות
נעמען זיך צום אַלטען שופר...

אָט די טענער: „סוואַי דאָ סוועגאָ"
ווערען נישט אומזיסט פערפאַלען
אָפּטמאָל אויך אויף יודען - פלייצעס
הערט מען ווי די טענער קנאַלען...

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: גיב מיר, טרייטעל, אַן עצה, כ׳האָב אַ טאכטער קומט זי נישט אַהיים גאַנצע טעג און נעכט — וואָס טוט מען ?

טרייטעל: מאַך זי חתונה, וועט זי שוין אַהיים קומען.

לויטן וועטער
(אַ בריוועל פון האַלומנע)

אַ פּאָרעל האָט זיך „געבּרענט" אויף דער פּליאַזשע, ס׳האָט זיך צעפּלאַקערט אַ „פייערדיגע" ליבע, די אויגען האָבען ביי זיי „געבּרענט", ער האָט זי בּעשיט מיט „גליהענדע" קושען, פּלוצ-לינג איז אָנגעקומען דער פּאָטער און געכאַפּט זיי אויף דער „הייסער" מינוט און דערלאַנגט זיי „פּלאַמענדיגע" פּעטש, וואָס האָט זיי ווי אַ „דינער" געטראָפען און זיי זענען זיך „בּליץ" שנעל צו-לאָפען, איצט געהען זיי אַרום „פערכמאַרעט" ווי נאָך אַ רעגען.

קאפריזנער.

פון שאך-טורניר

— מיר קענען אייך שענקען אַ „קרול" — האָט געזאָגט דער רעפּרעזענטאַנט פון ענגלאַנד צום רעפּרעזענטאַנט פון גריכענלאַנד.

* * *

די שאַך-אָלימפּיאַדע אין וואַרשע דערמאָהנט די פעלקער-ליגע: די וויכטיגסטע פּאַרטיעס בּליי-בען אָהן רעזולטאַט.

* * *

— טרעפט, וואו געפינען זיך 20 נאַציאָנען אין איין מלוכה ?

— נו ?

— טשעכיען... און יעץ זאָג מיר, וואו גע-פינען זיך 20 מלוכות אין איין נאַציאָן ?

— אויפ׳ן שאַך-טורניר אין וואַרשע.

וואס יעדער דארף וויסען
אַ לעקציע אַזאַ

אויב דו געהסט אין העלענאוו אויף אַ זאַבאַוועַ פון יתומים הויז זגערזשער 40, נעם מיט אַ שערם.

אויב דו געהסט מאַהנען אַ חוב נעהם מיט אַ שטעקען.

אויב דו געהסט אין אורזשאָנד סקאַרבּאָווי נעהם מיט אַ קעמעל, וואַרים די האַר וועלען זיך דיר שטעלען קאַפּויר.

אויב דו געהסט זעהען אַ כלה מיט אַ „פּריי-שען" נדן, נעהם מיט וואַלעריאַן-טראָפּען (וואָרים די כלה איז אַזאַ „פּיענקנאָשטש", אַז ס׳קען דיר נישט גוט ווערען).

אויב דו געהסט זיך „לעטשען" ביי אַ דאָק-טאָר פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע", לאָז איבער אַ צוואה.

אויב דו האָסט אַ ווייב, וואָס רויכערט — שטער איהר נישט, ווייל ווען זי רויכערט — שווייגט זי.

קאפריזנער.

ריין מוז זיין!

— פאַרוואָס איז אַרויס אַזאַ שטרענגער פער-אָרדנונג, אַז די הויפען מוזען זיין ריין ?

— ווייל אַלץ אין לאָדז איז איצט ריין: די געשעפטען זענען ריין פון —קונים, די פאַ[illegible]עס זענען ריין — פון סחורה, די טאַשען זענען ריין — פון געלד, פיל גרויסע לאָקאַלען זענען ריין — פון לאָקאַטאָרען, פיל שטובען זענען ריין — פון חמץ, אַ חוץ געוויסע „עסקנים", וואָס האָבען נישט קיין ריינעם — געוויסען.

זאקראטעק.

דער קונדס

הומאר ● סאטירע ●

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 203
פרייטאג, דעם 30 אויגוסט 1935

ווער וועט קומען פריִהער ?...

אלע לויפען זיי אויף דעם איינעם בענקעל.

פאליטיק פון וואך

וועט זיין א מלחמה?

מיט דער דאזיגער פראגע בעלאגערט מען אונז דיפלאמאטען פון אלע זייטען, מען לאזט אונז קיין רוהה נישט. יעדער פשוטער בשר ודם וויל דאך וויסען וואס עס וועט זיין דער סוף פון דער וועלט און מיר דיפלאמאטען ווייסען דאך, אז די וועלט וועט אונטערגיין אין א מלחמה, עס וועט ווערען די גרויסע מלחמה, אין וועלכע עס וועלען זיך בעטייליגען אלע פעלקער, וואס בעוואוינען דעם ערד־קוגעל און אין דער דאזיגער מלחמה וועט די וועלט אונטערגעהען.

וויל טאקע יעדער בשר ודם וויסען צי עס האלט שוין דערביי.

קיין וואונדער איז דאך נישט. אויב עס זאל שוין האלטען ביים סוף פון דער וועלט, דארפט מען דאך זיך צו דעם צוגרייטען.

איז ווי געזאגט וויל מען פון אונז וויסען צי איטאליען וועט זיך שוין אין א צוויי־דריי וואכען אנהויבען שלאגען מיט אביסיניען.

די אלע וואס ווילען וויסען זאגען מיר, אז עס איז נאך ווייט, גאנץ ווייט פון א מלחמה, ליידער נאך גאנץ ווייט.

פאר וואס? דאס קאנען מיר צוליב דיפלאמאטישע טעמים נישט אויפקלערען.

זאכען וואס פליהען

— וואס טראגט איהר דא?
— איך פיהר אזעלכע זאכען, וואס פליהען.
סטייטש? ס'איז דאך גאר געפעס?
— יא, אבער ביי מיין ווייב פליהט עס.
קאפריזנער.

לעצטע דאטשע=נייעס

פון אונזער קארעספאנדענט קאפריזנער

קאלומנא.

דא איז ס'וואסער פלוצלינג רויט געווארען. די סיבה דערפון איז, ווייל עס איז געווארען אפגעפארבט פון די רויטע פאמאדעס.

וווישניאווא גורא, דא איז א יונגע פרוי פלוצלינג נישט גוט געווארען.

די סיבה דערפון איז געווען, וואס מען האט איהר אנגעזאגט, אז דער מאן איז געקומען. די יונגע לייט וואס זענען געווען דערנעבען האבען זי אפגעראטעוועט.

גלאוונע. אין א סטאדאלע ביינאכט איז אריין א דינער. א לאדזער מיידעל און עטליכע יונגע לייט זענען געווארען אפגעבריהט.

קאלי. ביינאכט זענען גנבים אריין צו א ליעטניק, זעהענדיג אז זיי זענען אריין צום גראף קאלי האבען זיך די גנבים ענטשולדיגט און געזאגט: פשעפראשאם אמילקא.

הולאנקי: באדענדיג זיך אין א טייך האט א מיידעל פלוצלינג גענומען טרינקען. א יונגערמאן האט זי ארויסגעראטעוועט, קיין שידוך דערפון איז נישט געווארען.

אונזערע ספארטען

א הויזווירט האט זיך פארמאסטען אויף א לאקאטאר. דער לעצטער האט זיך געוועהרט מיט אלע כוחות און זיך נישט געלאזט ווארפען.

באקס

א בעל דבר האט געבאקסט מיט א בעל חוב דער ערשטער איז אוועק א פערשפילטער.

וואלקעס

א סעקוועסטראטאר האט זיך פארמאסטען אויף א סוחר, ער האט אזוי לאנג אויף איהם געטשאטעוועט ביז ער האט איהם אוועקגעלייגט אויףביידע לאפאטקעס.

הויך=שפרונג

א פאבריקאנט האט געמאכט א הויך־שפרונג פון 4־טען שטאק.

וועט=לויף

א געוויסער סוחר האט געמאכט א ביעג. ער איז געלאפען 12 שעה נאך א גמילת־חסד.

שווים־פערמעסטונגען

א סוחר איז אריין אין א ים — פון חובות און האט זיך געהאלטען א לאנגע צייט.

קאפריזנער.

ברוך דער קושער...

פון

ב. קאוונער

... א, וואס מאכט איהר עפעס, פרוי מאיער, ס'מאכט אייער מאן, די קינדער, די שוועגערין? אלע געזונט? א דאנקען גאט! געזונט איז בעסער פאר געלד. אייער מאן ארבייט? ניין? מיין מאן ארבייט אויך נישט; ער האט שוין פארגעסען וואס ארבייט מיינט... ווען נישט מיינע עלטערע צוויי זיהן, וואלטען מיר אויסגעגאנגען פאר א ביסען ברויט. טייערע קינדער מיינע! זיי אליין מאכען אויך נישט קיין גליקען, אבער וויפיל זיי קענען, העלפען זיי אונז ארויס. א גליק, הערט איהר, וואס זיי זענען נאך נישט פארהייראט. גאט שיקט צו די רפואה פאר דער מכה. ווען זיי זאלען זיין פארהייראט, וואלטען די שנירען נישט דערלאזען אונז ארויסהעלפען... וואס זאגט איהר, מיר איז גוט? ווי מען וויל קען מען עס אויסטייטשען.

ווי זאגט דער טאטע מיינער: „מיט איין האנט שטראפט גאט און מיט דער צווייטער האנט העלפט ער".

נאר אז מען רעדט שוין, וועל איך שוין ווייטער רעדען; אז מען רעדט זיך אפ פון הארצען ווערט א קאפעלע גרינגער... איך בין זעהר צופרידען וואס איך האב אייך אנגעטראפען... אויב איהר האט נישט קיין צייט וועל איך עס איבערלאזען אויף מארגען, עס ברענט נישט!...

איהר האט יא צייט? טא לאמיר זיך אוועקשטעלען נעבען רוג, וועט אונז קיינער נישט שטערען. אטא א דא איז גוט.

איהר הערט, פרוי מאיער, איך וועל אייך זאגען א זאך, וואס איהר וועט זיך נישט וועלען גלויבען, און דאך איז דאס אמת...

איהר קענט דאך מיין שלים־מזל, דעם מאן מיינעם? א יא, איהר קענט איהם? האב איך פון איהם די לעצטע צייט גרויסע צרות, איך לייד אזוי פיל פון איהם, אז איין גאט מעג זיך דערבארעמען... זיין גאנצען לעבען איז ער געווען קאלט ווי אייז, נישט געוואוסט פון קיין ליבע, פון קיין לאסקעס, תמיד געווען פארדרעהט אין געשעפט, אין ארבייט, אין מיטינגען, אין שולען, אפילו נישט געקוקט אויף מיר ווי א מאן קוקט אמאל אויף א פרוי, און איצט איז ער גאר אנ'אנדערער געווארען... ער איז פלוצים געווארען פארליבט אין מיר... נאר ער קושט מיך. נאר ער האלזט מיך! 35 יאהר האט ער מיך נישט געקושט, און איצט, אויף דער עלטער, האלט ער מיך אין איין קושען; עס ווערט איהם גארנישט נמאס... ביי איהם איז רעכט יעדע צעהן מינוט צוגעהן צו מיר, מיך ארומנעהמען און מיך קושען. אפטמאל מיין איך: דער מענש איז משוגע געווארען, נישט אנדערש... ווי ער וואלט געוואלט אניאגען די 35 יאהר וואס ער איז געווען קאלט צו מיר.

פרעג איך איהם:

„ברוך, וואס טוט זיך מיט דיר? ווען איך בין געווען יונג און שעהן און געהאט אזוי פיל חן, האסטו מיך נישט געקושט, און היינט, ווען איך בין שוין אריבער די פינף־און־פופציג, האסטו מיך גענומען קושען!"

שמייכעלט ער און קושט מיך ווייטער און ער ענטפערט נישט אויף מיין פראגע; ער מאכט זיך טויב! ווען מען איז א חודש נאך דער חתונה קען מען מעהר נישט ליבען א פרוי ווי ער, מיין ברוך, ליבט מיך. ווען די קינדער זענען אין הויז איז ער נאך אביסעל איינגעהאלטען, שעמעוודיג, אבער ווען מיר בלייבען אליין אין הויז, לאזט ער לויפען די ראדיא און ער זעצט זיך אוועק נעבען מיר, נעמט מיך ארום ווי א היים־פארליבטער, שפארט אן זיין קאפ אויף מיין אקסעל און נעמט מיך קושען!

טענה איך צו איהם: „ברוך, ברוך, נישט אנדערש ווי דו ביזט משוגע! לאז מיך אפעט, די צייטען זענען שלעכט, קיין ארבייט איז נישטא, מיר מוזען אנקומען צו די קינדער, און דיר גלוסט זיך אזעלכע זאכען!"

לאכט ער און ענטפערט: „טאקע דערפאר, וואס די צייטען זענען פאסקודנע, טאקע דערפאר וואס איך פארדין נישט און איך זיץ אין הויז, פארגניג איך זיך דעם פארגעניגען!"

„דו ביזט דאך שוין נישט קיין יונגעלע" — זאג איך, — „וועסט דאך שוין באלד ווערען א זעכציגער".

טאקע דערפאר!... דער מענש ווייסט קיינמאל נישט וואס דער מארגען וועט ברענגען... אט איז מען דא און אט איז מען דארט... און אז מען איז דארט קען מען שוין קיין הנאה נישט האבען פון לעבען; דער קבר דעקט צו אלע פארגעניגענס. דארף מען געניסען פון לעבען כל זמן מען לעבט און מען האט כוח... דאס וואס איך בין שוין 59 יאהר אלט — איז בלאטע; איך פיהל זיך ווי איך וואלט אלט געווען 30 יאהר, און דו אליין געפעלסט מיר איצטער א סך בעסער ווי אמאל"...

אט אזוי ענטפער ער מיר, מיין ברוך, און ער קושט מיך נאך שטארקער.

די גאנצע צייט נעמט ער מיר צו מיט זיין קושען... נישט ער לאזט מיר עפעס אפקאכען, נישט ער לאזט מיך ארויסגעהן אין גאס, סיידען אין געוועלב אדער צום קצב.

הערט די פרוי מאיער אוים איהר פריינדין, [illegible] א זיפץ און ענטפערט

„איך וואלט זיין די גליקליכסטע אין דער וועלט ווען איך בין אויף אייער ארט! מיין מאן ווייסט גאר נישט פון די זאכען; איך געדענק שוין נישט די צייט ווען ער האט מיר א קוש געטון. א פאר וואכען נאך דער חתונה פלעגט ער עס אמאל יא טון; אבער פאר די לעצטע 15 יאהר האב איך פון איהם קיין איין קוש נישט בעקומען. ווען איך בין אויף אייער ארט וואלט איך איהם נישט אפגעטריבען פון זיך; פארקעהרט, איך וואלט איהם געזאגט: „ברוך, קוש וויפיל דו ווילסט!"' אזא מאן איז דאך נישט קיין מאן, נאר א שטיק גאלד, אנ'אוצר! הלואי וואלטען אלע מענער פון דער וועלט געווען אזוי ווי אייער מאן, וואלטען קיין קריגערייען נישט געווען; וואלט מען זיך ווינציגער געג'נט; וואלטען נישט אזוי פיל עגונות און גרושות געווען; דער שלום־בית וואלט זיך נישט געוואקעלט... אזא מאן ווי אייער ברוך איז, איז פאראן אפשר איינער פון 10 מיליאן. אט אזוי איז שוין די וועלט: איינע ווערט צופיל געקושט און איינע גארנישט... איך בין דאך יונגער פון אייך מיט 5 יאהר און מיין מאן איז יונגער פון אייער ברוך'ען מיט 8 יאהר, און א לעבען מאכט ער אויך א שעהנערן, און צו קינדער דארף מען חלילה נישט אנקומען, און דאך קושט ער מיך נישט. זאל איך זאגען, אז איהר זייט שעהנער פאר מיר, קליגער, אינטערעסאנטער? קען מען עס אויך נישט זאגען; עס איז נישט מעהר ווי א מזל־זאך.

און די פרוי מאיער האט א זיפץ געטון און די אויגען זענען געווארען פייכט... א פאר טרעהרען האבען זיך בעוויזען און געבליבען שטעהן, נישט אהין, נישט אהער — זיי האבען הפנים נישט גע[illegible]וואוסט וואו צו פאלען.

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

קורצער פרייטאג: נו, פאניע שבת הגדול, ווען קומט אייער פרוי צוריק פון דער זומער־וואוינונג?

שבת הגדול: לאמיר רעדען וועגען פרעהליכערע זאכען.

א מאדערן פארפאלק

ביי א מאדערן פאר־פאלק קומט פאר די בעשויאונג אויף דער פלאזשע, די חתונה אין אנ'אויטא. דער ברית 4 וואכען נאך דער חתונה, ס'קינד ציהט אויף דער טאטע. זעהען טוען זיי זיך קיינמאל נישט (זי שפילט גאנצע נעכט קארטען און ער טאנצט אין „טאבארין").

קאפריזנער.

אך, ווי טרויעריג!

איינער, וואס האט א קוואדראטאווע ליסינע, זיצענדיג אין א רעסטאראן האט מען איהם דערלאנגט א זופ. דערזעהענדיג די זופ, האט ער זיך ביטער פונאנדערגעוויינט.

— וואס וויינט איהר? פרעגט איהם דער קעלנער.

— ווייל אפילו אין דער זופ געפונען זיך מעהר האר ווי אויף מיין קאפ — האט דער מיט דער ליסינע געענטפערט.

דער כוח פון געוואוינהייט

א פראווינצער לעהרער קומט קיין לאדז, פרעגט ער א פאליציאנט:

— וואו געפונט זיך די שרודמיעסקא גאס?

— די אויף רעכטס, ענטפערט איהם דער פאליציאנט.

— גוט. זעץ דיך! — האט דער לעהרער געענטפערט.

ווי די זון אין הימעל

שמועס צווישען צוויי פשיאטשעלעס

— כ'האב געהערט, אז דו האסט חתונה געהאט
— יא, קאנסט מיר ווינשען מזל־טוב.
— נו, ווי זעהט אויס דיין יונג ווייבעלע?
— אזוי ווי די זון אין הימעל.
— אזוי שיינט זי?
— ניין, אזוי אלט איז זי...

אויפ'ן דאנסינג

זי: פאניע מאנקו, קומען זי מארגען צו אונז, ס'וועלען ביי אונז זיין זאפראשעט יונגע שעהנע מעדלעך.

ער: פשעפראשאם ניימאצניע, איך געה פרינציפיעל נישט צו יונגע און שעהנע; איך קום דירעקט צי איהן.

אויפן פערדס־מארק

סוחר: „ו פאניע קאשטאן, וואס איז עפעס היינט אזוי ווייניג פערד אויפ'ן מארק?

— זיי ווערען לעצטענס מאסענווייז ארויסגעשיקט קיין דייטשלאנד — דארט האבען זיי א גרויסע צוקונפט...

פון געריכט=זאל

ריכטער (צום אנגעקלאגטען) האט דער אנגעקלאגטער עפיס צו זאגן וועגען זיין פארטיידיגונג?

אנגעקלאגטער: יא, איך האב עפעס צו זאגען, אבער ווער וועט מיר בעצאהלען פאר מיין פערטיידיגונגס־רעדע?

אויפן וואונק

אויף אנ'ענדעקישער פערזאמלונג זאגט דער פרעזעס:

— ס'איז שטרענג פארבאטען זיך צו בעטייליגען אין די וואהלען אין ווארט און אין שריפט,

— און אויפ'ן וואונק מעג מען? — האט איינער געפרעגט.

אונזער ווערטער־בוך

לאדזער סוחרים: — פושטי רגלים.
פאר מלחמה'דיגע נגידים — פושטי ידים.
נדנים־לאזע מיידלעך — בנות ברק.
סיים־קאנדידאט — אנוס על פי הדבור.
באנקראטען — וירבו ויעצמו.
מאדערנע פרוי — ערום ועריה.
א מלחמה גביר — דבר אחר ביד.

סאקראטעס.

דער זיווג

א גלייך פארל

זי איז יונג,
ער איז אלט —
פיהלט זי היים,
איז איהם קאלט.
זי איז הויך,
ער איז קליין —
ער איז מיאוס,
זי איז שעהן.
ער וויל שטעהען,
וויל זי געהען —
וויל ער יא,
זאגט זי ניין!
ער זאגט שבת,
זאגט זי וואך —
גיט ער געלד,
וויל זי נאך.
וויל ער עסען,
איז זי זאט —
זי וויל טאנצען,
איז ער מאט.
ער וויל שלאפען,
איז זי וואך —
וויל ער וויינען,
זאגט זי: לאך.
זי וויל קינדער,
כ'נישט זיין פאך,
וויל ער ווייניג,
וויל זי א סך,
זי וויל ליבען,
וויל ער האסען —
זי ליבט קושען,
נעמט ער בייסען.
און זיי ביידע
נאר זיך רייסען
איינס דעם צווייטען
פאר די האר —
אט דאס הייסט
א גלייכע פאר.

ב. ציפערשטיין,

קונדס=פילאזאפיע

די האפנונג איז דאס לעבען, אז מ'פערלי דאס ערשטע — נעמט מען זיך דאס צווייטע.

ווען די ציוניסטישע פארטייען אין די שיך וואלטען וויסען, ווי טייער אונז קאסט זייער גאנצקייט, וואלטען זיי זיך אזוי נישט געריסען.

די איינציגע שלעסער, וואס זענען פארזיכערט פון גנבות, זענען לופט שלעסער.

א מאדערנער סוחר איז פונקט ווי א שאפער: ביידע מוזען קאנען דרעהען ס'רעדעל, ווען נישט געשעהט א קאטאסטראפע.

א באנקראטניק איז גלייך צו א שנעל־צוג, ביידע פייפען אן און מאכען פליטה.

אנ'אקושערקע איז פונקט ווי א גליקליך לאטעריע־צעטעל: ווי נאר מ'נעמט איהם, געהט ארויס ס'געווינס.

וואס שעהנער דאס ווייבעל, אלץ מעהר בעלנים,
וואס שעהנער דער נדן, אלץ מעהר מחותנים,
וואס שטארקער די היץ, אלץ מעהר דאס שוויצען,
וואס קלענער דער נדן אלץ ווענינער דאס זיצען.

א. איטקין,